

บทที่ ๓

ลีลาเสียดสีในวรรณกรรมของลาว คำหอม ผ่านกลวิธีทางภาษา

ภาษา หมายถึง ระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์ใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร การใช้ภาษาในที่นี้ หมายถึง การสื่อสารทำความเข้าใจกันโดยใช้ภาษาเป็นสื่อ หรือเครื่องมือในการสื่อสารจะเกิดประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการใช้ภาษาของผู้ส่งสารและผู้รับสาร

ภาษามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมอย่างใกล้ชิด เนื่องจากภาษาเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องราว ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนไปสู่ผู้อ่าน ในการสร้างสรรค์วรรณกรรม นักเขียนจึงต้องเลือกสรรถ้อยคำอย่างประณีตบรรจง เพื่อให้ถ่ายทอดสารที่ต้องการสื่อความไปยังผู้อ่าน ดังนั้นการศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาของนักเขียนอย่างละเอียด จึงมีความสำคัญยิ่งต่อการศึกษาวรรณกรรม

ลาว คำหอมเป็นนักเขียนคนหนึ่ง ที่มีลีลาการใช้ภาษาโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ในบทนี้จะกล่าวถึงเฉพาะการใช้ภาษาเชิงเสียดสี ที่นักเขียนเลือกสรรนำมาใช้ในวรรณกรรม ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาการใช้ภาษาเชิงเสียดสีของลาว คำหอม ใน ๓ ลักษณะดังนี้

- ๑.การสร้างคำ
- ๒.การเสริมความ
- ๓.การใช้ภาพพจน์

๑.การสร้างคำ

คำ คือ เสียงที่เป็นเครื่องหมายและแสดงออกเป็นความหมายต่างๆ แต่ขอบเขตของความหมายนั้นไม่คงที่ตายตัว อาจจะกว้าง แคบ หรือเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา นอกจากนี้คำยังเป็นเครื่องมือใช้ติดต่อทำความเข้าใจกัน เป็นเครื่องมือของการจำ การคิด การสังเกต การพิจารณา การแสดงความคิดเห็นและการแสดงความรู้สึก ผู้ที่รู้คำมากย่อมมีความสามารถที่จะแสดง

ความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง และเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้ลึกซึ้งกว่าผู้ที่รู้จักคำน้อย ในการใช้ภาษา ไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การพูด การเขียน ผู้ใช้ภาษาควรจะต้องรู้คำมาก เพื่อจะได้นำคำเหล่านั้นมาใช้ แสดงความคิดเห็นได้อย่างถี่ถ้วนกว้างขวางและแสดงความเป็นผู้รู้ การใช้คำเป็นเรื่องสำคัญมากเรื่องหนึ่งเพราะอาจทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกได้ต่างๆ กัน เช่นอาจจะทำให้รู้สึกเฉยๆ ก็ได้ พอใจก็ได้ รักก็ได้ โกรธก็ได้ ผู้ใช้ภาษาทุกคนจึงควรระลึกอยู่เสมอว่า คำทุกคำมีความสำคัญและมีค่า ถ้ารู้จักเลือกใช้อย่างระมัดระวังก็จะทำให้คำพูดหรือข้อเขียนมีค่า แต่ถ้าไม่รู้จักใช้ก็จะได้ผลตรงกันข้าม (กาญจนา นาคสกุลและคณะ, ๒๕๒๑ : ๔)

การศึกษาเรื่องการสร้างคำเรามักมุ่งเน้นที่วิธีการสร้างคำเป็นหลัก ว่าคำคำนี้สร้างขึ้นด้วยวิธีการใด แต่ในการศึกษาเรื่องการสร้างคำในงานวิจัยฉบับนี้ จะมุ่งเน้นเฉพาะความหมายของคำที่สร้างขึ้นใหม่และวิธีใช้ ดังนั้นการสร้างคำในที่นี้จึง หมายถึง การนำคำมาประกอบกันในลักษณะต่างๆ เพื่อให้มีคำใหม่หรือความหมายใหม่ขึ้นใช้ในภาษา

ในการสร้างคำจะต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคำหรือถ้อยคำในภาษาเป็นอย่างดี นอกจากนักเขียนจะเลือกใช้ถ้อยคำที่มีอยู่ในภาษาแล้ว นักเขียนยังต้องสร้างคำขึ้นใหม่เพื่อให้ได้คำที่ตรงกับความต้องการสื่อสารไปยังผู้อ่านมากที่สุด ลาว คำหอมเป็นนักเขียนคนหนึ่ง ที่สร้างคำซึ่งให้ภาพตลกขบขันอันจะนำไปสู่การเสียดสีเป็นส่วนมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเรื่องราวต่างๆ ที่ลาว คำหอม นำเสนอมักสะท้อนภาพปัญหาหรือความขัดแย้งต่างๆ ของผู้คนในสังคมชนบท ซึ่งในบางครั้งไม่สามารถนำเสนอได้อย่างตรงไปตรงมา นักเขียนจึงสร้างคำที่แฝงนัยหรือเสียดสีอยู่ในที่ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดตามมาภายหลัง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นมิใช่ความมุ่งหมายหลักของนักเขียน เพราะความมุ่งหมายประการสำคัญที่นักเขียนเลือกใช้ถ้อยคำเชิงเสียดสีนั้นคือ นักเขียนมีเจตนาให้ผู้อ่านได้ขบคิดความหมายที่แฝงเร้นอยู่ในถ้อยคำ และในท้ายที่สุดการสร้างคำเชิงเสียดสี ยังมีส่วนเชื่อมโยงให้ผู้อ่านตีความสารสำคัญของเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาเรื่องการสร้างคำของลาว คำหอมมีรายละเอียดที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

- ๑.๑ การสร้างคำใหม่
- ๑.๒ การอธิบายความหมายของคำขึ้นใหม่
- ๑.๓ การนำคำมาใช้ผิดบริบท

๑.๑ การสร้างคำใหม่

ในวรรณกรรมของลาว คำหอม นอกจากจะใช้คำที่มีใช้กันอยู่ทั่วไปแล้ว ลาว คำหอมยังได้สร้างคำใหม่ขึ้นใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับเรื่องราว และสื่อความไปยังผู้อ่านได้อย่างชัดเจน แจ่มแจ้งยิ่งขึ้น วิธีการสร้างคำใหม่ของลาว คำหอมมีดังนี้

๑.๑.๑ คำใหม่ที่สร้างโดยอาศัยแนวเทียบ

คำใหม่ที่สร้างโดยอาศัยแนวเทียบ คือ คำที่เปลี่ยนแปลงรูปและเสียงของคำใหม่โดยอาศัยคำเดิมเป็นแนวเทียบ ดังตัวอย่างเช่น

แต่ละประโยคแผ่วเบา ฟังเยือกเย็นและขาดเป็นห่วงๆ สลับ
กับเสียงซัดเตอร์ดังแฉะๆ จากกล้องถ่ายรูปของท่านเหยี่ยวขาวภูธร
ผู้คุ้มกันมานาน และก็โดยอาศัยไบนุญเกาะปีกเกาะหางท่านแท้ๆ
ทำให้ข้าพเจ้าพลอยลมพลอยแดดมีโชคได้พบปะผู้หลักผู้ใหญ่ในท้องถิ่น
พลเมืองดี : ๕๘

ลาว คำหอมสร้างคำ "พลอยลมพลอยแดด" ขึ้นใช้โดยอาศัยคำว่า "พลอยฟ้า
พลอยฝน" เป็นแนวเทียบ ซึ่งหมายถึง ไม่ได้เกี่ยวข้องก็เป็นไปตามด้วย (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ :
๓๗๔) คำว่า "พลอยลมพลอยแดด" เป็นคำที่ผู้แต่งนำมาใช้เพื่อเสียดสีสภาพชีวิตความเป็นอยู่
ของผู้คนในชนบทว่า เรื่องฝนฟ้าไม่ต้องเอ่ยถึงเพราะชาวบ้านไม่เคยเห็นเม็ดฝนมาเป็นเวลานาน
แล้ว มีแต่ลมกับแดดเท่านั้นที่คอยแผดเผาทำลาย นำความแห้งแล้ง กันดารมาสู่ชาวบ้าน อีกทั้ง
คำว่า "พลอยลมพลอยแดด" ยังเป็นคำที่อธิบายสภาพแร้นแค้นของชาวบ้านได้อย่างชัดเจน

บ้านหลังโตของเขายังคงมีคนเช่า และเช่าช่วงต่อไปเป็นทอดๆ
โดยมีเหล่าน้องนางเป็นตัวยื่นและรักษาผลประโยชน์ได้ จนกระทั่งต่อมา
เมื่อสหชาติได้ปิดค่ายคูจริงๆ นั้นแหละ ร่องรอยของความสุขและความ
สมหวังบนใบหน้าของเพื่อนจึงหายไปอย่างสิ้นลาย

สวรรค์ยังอยู่ : ๔๐

ลาว คำหอม สร้างคำ "สหายศึก" ขึ้นใช้โดยอาศัยคำว่า "ข้าศึก" เป็นแนวเทียบ หมายถึง ศัตรู คำว่า "สหายศึก" ที่ผู้แตงนำมาใช้เพื่อเสียดสีคนไทยที่ใช้ความเป็นมิตรไมตรี คอยแสวงหาผลประโยชน์จากทหารอเมริกาที่เข้ามาตั้งค่ายในเมืองไทย แทนที่ทหารอเมริกาเหล่านั้นจะเป็นข้าศึกศัตรูเพราะเข้ามารุกรานดินแดนของประเทศไทย กลับเป็นบ่อเงินบ่อทองที่พวกเขาใช้แสวงหาผลประโยชน์จนกลายเป็น "สหายศึก" ของคนไทยบางกลุ่ม

เรื่องหนึ่งนั้นเป็นเพื่อนเก่าผู้ซึ่งวิถีชีวิตเกือบจะทำให้ได้เป็น
เจ้าของช่องโสเภณี แต่ก็มีเทวดาช่วยเขาได้อย่างหวุดหวิด จนเดี๋ยวนี้
มีท่าว่าประเทศไทยจะมีพลเทพเพิ่มขึ้นอีกองค์หนึ่ง

สวรรณียังอยู่ : ๓๙

ลาว คำหอม สร้างคำ "พลเทพ" ขึ้นใช้โดยอาศัยคำว่า "พลเมือง" เป็นแนวเทียบ คำว่า "พลเมือง" หมายถึง ประชาชน ชาวประเทศ (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๓๗๓) ส่วนคำว่า "พลเทพ" หมายถึง ประชาชน ชาวประเทศที่มีอิทธิพลและอำนาจอันสูงส่งปานเทพ เทวดา ผู้แตงนำคำว่า "พลเทพ" มาใช้เพื่อเสียดสีสังคมไทย ที่นับวันจะมีแต่ผู้คนที่สูงส่งปานเทพ เทวดาและใช้อิทธิพลและอำนาจหน้าที่ในทางผิดๆ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ใส่ตัว พลเทพจึงเป็นกลุ่มคนชั้นพิเศษที่สามารถบันดาลความสุขให้แก่ตนและพวกพ้องของตน

แต่บุงเตยก็เช่นเดียวกับอีกหลายบ้านหลายเมืองในประเทศ คือ
ยังคงเหลือภาพหรือวีรรอยแห่งอดีตเพียงที่ชื่อ เช่นเมืองเทพหรือเมือง
สวรรณี ซึ่งนอกจากเทวดาจะหายากแล้ว ยังชุกชุมด้วยพลโจรและชาวนรก
หรือเมืองอุ้งเงินที่แม้เศษตะกั่วก็ยังหาได้ยาก

หลวงพ่อบุงเตย : ๓๓

ผู้แตงสร้างคำว่า "พลโจร" ขึ้น โดยอาศัยคำว่า "พลเมือง" ซึ่งหมายถึงประชาชน ชาวประเทศเป็นแนวเทียบ คำว่า "พล" หมายถึง กำลัง เมื่อนำมาประสมกับคำว่า "โจร" หมายถึง โจรผู้ร้ายที่มีกำลังอำนาจมาก เมืองเทพเมืองสวรรณีควรจะเป็นที่อยู่ของบรรดานางฟ้า เทวดาซึ่งเป็นผู้ที่ประกอบแต่คุณงามความดี แต่ผู้แตงกลับเสียดสีว่า "นอกจากเทวดาจะหายากแล้ว" ยัง

"ซุกซุม" ดาษตื่นไปด้วยบรรดาโจรผู้ร้ายและ "ชาวนรก" ที่ประกอบแต่ความชั่วร้าย ดังนั้นเมืองเทพเมืองสวรรค์ที่เคยดงามในอดีต "คงเหลือภาพหรือร่องรอยของอดีตไว้เพียงที่ชื่อ" เพราะปัจจุบันกลายเป็นเมืองโจรเมืองนรกของคนชั่วที่มีกำลังอำนาจมากไปเสียแล้ว

สารวัตรหนุ่ยหยุดพักหายใจเฮือกใหญ่ก่อนจะพูดต่อ "ยังงี้ก็ดี
ฐานกรณากัน คราวนี้ทิดสี่ต้องเสียค่าไถ่ของตนเอง เป็นค่าน้ำมันรถของ
ท่านเจ้าแก่มากันหนึ่งร้อยบาทนะ"

ควายเขาแดง : ๕๑

"เออ ถ้ายังงั้นทิดสี่ก็เสียค่าฉลาดอีกกลมใหญ่ ให้มันพอเข้ากับ
ต้มไก่ของท่านผู้ใหญ่ก็ดีเหมือนกัน รี้งท่านผู้ใหญ่"

ควายเขาแดง : ๕๑

ลาว คำหอม สร้างคำ "เสียค่าฉลาด" ขึ้นใช้โดยอาศัยคำว่า "เสียค่าไถ่" เป็น
แนวเทียบ หมายถึง การสูญเสียทรัพย์สิน สิ่งของเมื่อกระทำผิดพลาด ในเรื่องควายเขาแดง
นายสี่ ตัวละครเอกของเรื่องใช้สีแดงทาเขาควาย ให้เหมือนควายเขาแดงของกำนัน เพื่อให้ขโมย
เข้าใจผิดคิดว่าเป็นควายของกำนันและจะได้ไม่ถูกขโมย แต่ความคิดที่ฉลาดหลักแหลมของ
นายสี่นี้เอง ทำให้ต้อง "เสียค่าฉลาด" เป็นทรัพย์สินเงินทองเช่นเดียวกับการกระทำที่ผิดพลาด
โง่เขลา ผู้แต่งจึงใช้คำว่า "เสียค่าฉลาด" เพื่อเสียดสีคนในสังคมว่า หากมีความคิดที่ฉลาด
หลักแหลมและขัดแย้งกับผู้ปกครองไม่ว่าจะในระดับเล็กหรือระดับใหญ่ก็ตาม อาจทำให้เสีย
ค่าฉลาดได้เช่นเดียวกับการเสียค่าไถ่

แม้โบราณจารย์ตัวเอกๆ ของเราก็มามากมายหลายท่าน ที่ประสบ
ความสำเร็จในเกียรติยศชื่อเสียงว่าเป็นปราชญ์าธิบดี ท่านก็สืบเนื่องมา
จากการใส่ใจค้นคว้าหุ่่มเทศติปัญญาให้กับสิ่งละอันพันละบาทเช่นนี้
แล้วพากเพียรนิพนธ์ขึ้นซึ่งหนังสือทำนองอันว่าด้วยกำเนิดแห่งจักษุ,
ประเพณีการให้สามลา, บันไดผีบันไดคน, ว่าด้วยขนมไข่เต่า ฯลฯ เช่นนี้
เป็นต้น

ไอ้...วัฒนธรรม : ๑๐๕

ลาว คำหอมสร้างคำ "สิ่งละอันพันละบาท" ขึ้นใช้โดยอาศัยคำว่า "สิ่งละอันพันละน้อย" เป็นแนวเทียบ หมายถึง อย่างนั้นบ้างอย่างนี้บ้าง (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๕๓๖) ผู้แต่งใช้ว่า "สิ่งละอันพันละบาท" เพื่อเสียดสีนักเขียนที่นำเรื่องราวเล็กๆ น้อยๆ เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีไทย เช่น "กำเนิดแห่งจวัก ประเพณีการให้สามลา, บันไดผีบันไดคน, ว่าด้วยขนมไข่เต่า" มา "พากเพียรนิพนธ์" ด้วยความพยายามแต่งเป็นหนังสือขาย เพื่อหารายได้เข้าตัว ดังนั้นสิ่งที่พวกเขาอุตสาหะพากเพียรนิพนธ์ขึ้นมาเป็นเพียงแค่เรื่องเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น ไม่คุ้มค่ากับการทุ่มเทเวลาพากเพียรนิพนธ์ขึ้นมา

"เหล่า คุณเชิด เหล่า ป่าไม้มันต้องกินเหล่า ไม่กินเหล่าก็
ป่าหญ้า ไม่ใช่ป่าไม้"

ไพโรฟ้า : ๑๒๙

คำ "ป่าไม้" หมายถึง เจ้าหน้าที่ของทางราชการที่มีหน้าที่รักษาและบำรุงพันธุ์ไม้ ผู้แต่งสร้างคำว่า "ป่าหญ้า" ขึ้นโดยอาศัยคำว่า "ป่าไม้" เป็นแนวเทียบ คำว่า "หญ้า" ในความหมายแฝงของผู้แต่งนั้น หมายถึง สิ่งที่ไม่ดีมีประโยชน์หรือไม่มีคุณค่าและมีฐานะเป็นคนต่ำต้อยในความรู้สึกของคนทั่วไป หากเจ้าหน้าที่ป่าไม้คนใดไม่กินเหล่า "ก้อป่าหญ้า" ไม่ใช่ "ป่าไม้" เป็นคำที่ผู้แต่งเสียดสี เจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่ประพฤติตนเป็นคนล้มเหลว ไม่สนใจหน้าที่การงานและขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ซึ่งไม่สมควรจะเรียกว่า "ป่าไม้" อีกต่อไป แต่ควรจะเป็น "ป่าหญ้า" ที่พวกเขาควรจัดทำลายให้สิ้นซาก อยู่นี่ก็รังแต่จะรกสังคม ไม่มีประโยชน์หรือคุณค่าใดๆ กับป่า และทุกวันนี้ในสังคมไทยมีแต่ป่าไม้ที่ทำตัวเป็น "ป่าหญ้า" อยู่มากมาย

แทบทุกครั้งที่ได้ดูหนังไทย ข้าพเจ้ามักจะเกิดความรู้สึกเหมือนกับว่ากำลังมีชีวิตอยู่ในโลกประหลาดต่อหน้าภาพที่ปรากฏอยู่บนจอว่าถึงภูมิประเทศ เหตุการณ์และหน้าตาของผู้คน ในนาที่แรกๆ อะไรต่อมิอะไรก็ดูจะคุ้นตาคู่ใจดีอยู่ แต่เมื่อเวลาผ่านไปสักช่วงหนึ่ง ความรู้สึกก็เริ่มเปลี่ยน ความคุ้นเคยค่อยๆ จางหาย แล้วบังเกิดความงงงวยเมื่อได้เห็นภาพของบุคคลที่คุ้นหน้า เริ่มแสดงอาการบึ้งๆ เลอะๆ ผิดผู้ผิดคน พลังนึกอัครจริยใจ ว่าท่านผู้สร้างและผู้กำกับการ

แสดงนี้ช่างกระไร ช่างเข้าใจสรรหาเรื่องและเลือกหาคนเกินบาทมา
ชุมนุมกันดีพร้อมเพรียงดีแท้

แฮปปี้เบิร์ธเดย์คุณตา : ๓๑

คำ "คนเกินบาท" เป็นคำที่ผู้แต่งสร้างขึ้นใหม่ โดยอาศัยคำว่า "คนไม่เต็มบาท" ซึ่งหมายถึง บ้าๆ บอๆ สติไม่สมบูรณ์ มีจิตใจใกล้ไปทางบ้าๆ บอๆ เป็นแนวเทียบ แทนที่ผู้แต่งจะใช้คำว่า "ไม่เต็ม" แต่ผู้แต่งกลับเลือกใช้คำตรงกันข้ามของคำว่า "ไม่เต็ม" คือ "เกิน" เพื่อเสียดสีว่าหนังไทยมิใช่หนังบ้าๆ บอๆ ไม่เต็มบาท แต่เป็นหนังที่ใครได้ดูได้ชมแล้วจะรู้สึกว่กำลังอยู่ใน "โลกประหลาด" ที่ไม่เคยมีใครได้พบหรือได้เห็นมาก่อน ถึงแม้จาก เนื้อเรื่องและผู้แสดงจะดู "คุ้นตาคุ้นใจดีอยู่" แต่ผู้สร้างผู้กำกับการแสดงช่างสรรหา "เรื่องและเลือกหาคน" มาแสดงได้อย่างดีและ "เกินบาท" ที่ควรจะแสดง จนกลายเป็นการแสดงที่ "บ๊องๆ เลอะๆ" จนมีอาจจะทนดูอีกต่อไปได้ คำว่า "คนเกินบาท" จึงเป็นคำที่ผู้แต่งใช้เพื่อให้ผู้อ่านตลกขบขัน และเสียดสีผู้สร้างหนังไทยที่ไม่มีการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้า มีแต่เรื่องราวบ้าๆ บอๆ ของคนเกินบาท

สังเกตดูการจับจ่ายของชาวบ้าน ก็ทราบว่สมุดสองเล่มนั้น
เป็นบัญชีลูกค้า และเห็นได้ชัดว่การซื้อขายกันนั้นกระทำในรูปเงินผ่อน
แต่ที่น่าทึ่งก็คือ "รถสรรพสินค้า" นั้นเดินทางขึ้นไปจากกรุงเทพฯ และนั้น
ก็คงจะเป็นเหตุผลหนึ่งของคำปรารภของพ่อค้าท้องถิ่น ที่ควรว่ว่ากิจการ
ของเขาจะวันตาย

ความหลังความหลง : ๑๒๑

คำ "รถสรรพสินค้า" เป็นคำที่ผู้แต่งสร้างขึ้นใหม่โดยอาศัยคำว่า "ห้างสรรพสินค้า" เป็นแนวเทียบ คำว่า "รถสรรพสินค้า" หมายถึง รถที่รวบรวมสินค้าหลากหลายชนิด แล้วเคลื่อนที่นำสินค้าไปขายแก่ประชาชนชาวชนบทผู้ห่างไกล ระบุลักษณะของรถสรรพสินค้า คือ "รถตู้ขนาดกลาง ดังที่เคยเห็นใช้เป็นรถส่งสินค้าสำเร็จรูปอย่างแพร่หลายในตัวเมืองนั่นเอง แต่เมื่อมันไปปรากฏตัวอยู่กลางหมู่บ้านในชนบทที่ห่างไกล โดยมีรูปผลิตภัณฑ์สีสดหลายชนิดติดประอบอยู่ทั้งสองข้าง ประตูท้ายเปิดอ้าออกถล่มสรรพสินค้า วางซ้อนเป็นระเบียบ กลับมองเด่นสะดุดตา ดูภูมิฐานอย่างประหลาด" สินค้าที่นำมาขายมีทั้งสินค้าจำเป็นและไม่จำเป็นต่อการบริโภคของชาวบ้านซึ่งนำมาขายในรูปของเงินผ่อน การค้าขายจึงเปลี่ยนรูปแบบจากการตั้งร้านค้าแบบถาวรมาเป็นการค้าขายในรูปของการเร่ขายสินค้าไปตามหมู่บ้าน ยิ่ง "รถสรรพสินค้า" ทำการค้าขาย

ในรูปของเงินผ่อน ยิ่งทำให้ร้านค้าในชนบทอับเฉา "รอวันตาย" คำว่า "รถสรรพสินค้า" จึงเป็นคำ
 ที่ผู้แต่งใช้เสียดสีว่า "รถสรรพสินค้า" เป็นเพียงรถตู้ธรรมดาๆ ที่มาจากเมืองหลวงเพื่อมาขายสินค้า
 ให้แก่ผู้คนในสังคมชนบท แต่ชาวชนบทกลับตื่นตาตื่นใจว่าเป็นของดี ทั้งๆ ที่รถสรรพสินค้าเป็น
 ตัวแทนของชาวเมืองที่ศิวิไลซ์เข้ามาเบียดเบียน ทำความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้านอย่างไม่รู้ตัว

นักกานเมือง

นักกานเมือง : ๔๐

คำ "การ" หมายถึง งาน เรื่องที่ทำ ส่วนนักการเมือง หมายถึง ผู้ที่ฝึกฝนในทาง
 การเมือง ทำหน้าที่ทางการเมืองการปกครองประเทศ ผู้แต่งมีความคิดเห็นว่านักการเมืองใน
 ประเทศไทยมิใช่ "นักการเมือง" ตามความหมายที่คนทั่วไปเข้าใจกัน แต่เป็นนัก"กาน"เมือง ที่พ้อง
 เสียงกับคำว่า "กาน" หมายถึง ตัด ฟัน ควั่นเปลือกและกระพี้เพื่อให้ยืนต้นตาย (ราชบัณฑิต,
 ๒๕๓๔ : ๔๘) "นักกานเมือง" จึงหมายถึง ผู้ที่ค่อยๆ ทำลายประเทศชาติให้ตายลงอย่างช้าๆ จน
 ทำให้ประเทศชาติล่มจมในที่สุด ซึ่งเหมือนกันการ "กาน" ต้นไม้ ที่จะไม่ตายในทันทีและจะไม่ล้ม
 เพียงแต่รากจะไม่ส่งอาหารขึ้นไปเลี้ยงลำต้น แล้วจะค่อยๆ ตายลงอย่างช้าๆ คำว่า "นักกานเมือง"
 จึงเป็นคำที่ผู้แต่งเจตนาใช้เพื่อให้ผู้อ่านสะดุดคำและสะดุดคิดว่า นักการเมืองของไทยเป็นผู้ที่
 ทำงานเพื่อชาติบ้านเมืองจริงหรือ หรือว่าเป็นเพียงคนที่อาศัยคราบของความเป็นนักการเมืองมา
 แสวงหาผลประโยชน์อันมหาศาลใส่ตัว เพราะทุกวันนี้ในสังคมไทยมีแต่นัก"กาน" เมืองที่อาศัย
 อำนาจหน้าที่ของตนเองทำลายบ้านเมืองอยู่มากมาย ไม่แน่ว่าในอนาคตเราอาจต้องสะกดคำว่า
 "นักการเมือง" เสียดใหม่ ว่าเป็น "นักกานเมือง" ตามที่ลาว คำหอมใช้ ถึงจะถูกต้องตามความหมาย
 ที่แท้จริง

"ตรองดูให้ดีๆ ยังไงๆ อย่าให้ชาวบ้านเขาดูหมิ่นว่ามรดกเท่านั้น
 ก็รักษาไว้ไม่ได้ เดี่ยวเขาจะเรียกว่าไอ้ลูกขายแทนไอ้ลูกเขย"

ทิดมาไม่โง่ : ๒๙

ลาว คำหอม สร้างคำ "ลูกขาย" แทน "ลูกเขย" เพื่อเสียดสีความคิดโง่งๆ ของ
 ทิดมาที่ขายที่ดินอันเป็นมรดกของเมีย เพื่อแลกกับตำแหน่งภารโรงของโรงเรียน จากเดิมที่ญาติๆ
 เคยเรียกทิดมาว่า "ไอ้ลูกเขย" อาจเปลี่ยนไปเรียก "ไอ้ลูกขาย" แทนเพราะไม่มีใครอุทิศขายมรดกซึ่ง

เป็นสิ่งตกทอดสืบต่อกันมานานจากบิดมา คำว่า "ลูกชาย" จึงเป็นคำที่ผู้แต่งใช้เพื่อแสดงภาพของ
บิดมาได้อย่างเด่นชัด

เขาก็พูดขึ้นด้วยสູ້มเสียงเหมือนเป็นหน้าม้าหรือหลังม้าของท่าน
ผู้ปกครองฯ "ยั้งี้แหละเขาเรียกบุญหล่นทับ"
"ฮึย ฉันยั้งไม่ได้ตกปากรับคำท่านนะ"
"ถึงจะยั้งไม่ได้รับคำตอนนี้ ก็ต้องรับตอนหลังแหละน่า" ทิดรอด
พูดยิ้มๆ แล้วก็ที่เคยสงสัยว่าเขาเป็นหางหรือเป็นหน้าม้าให้ผู้ปกครองฯ นั้น
เมื่อฟังกรรมต่อมาก็อีกหน่อยทุกคนก็หายสงสัย

เนินตะแบก : ๙๔

คำ "หน้าม้า" หมายถึง ผู้ที่ทำเล่ห์เหลี่ยมช่วยเหลือเพื่อรอรบเงินค่าป่วยการ
ผู้แต่งใช้คำว่า "หลัง" , "หาง" และ "หน้า" เป็นคำที่มีความหมายตรงกันข้ามกัน โดยมีคำว่า "ม้า"
เป็นคำยืม คำว่า "หลังม้า" เป็นคำที่ผู้แต่งใช้เพื่อต้องการให้ผู้อ่านตลก ขบขันกับพฤติกรรมของ
"หน้าม้า" ที่อาศัยความได้เปรียบของตนเองมาแสวงหาผลประโยชน์ใส่ตน โดยไม่คำนึงถึงทุกข์สุข
ของชาวบ้านด้วยตัวเอง แต่กลับคำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ของนายจ้าง(ผู้ปกครอง)เป็นสำคัญ
จากเดิมที่เคยเป็น "หน้าม้า" ผู้แต่งจึงเสียดสีเปลี่ยนให้เป็น "หลังม้า" หรือ "หางม้า" เพราะเป็น
ผู้ติดตาม คอยดูแลรักษาผลประโยชน์ของเจ้านายตลอดเวลา

อนึ่ง อันว่าการชุมนุมนั้น ไม่ว่าจะเป็นการชุมดีหรือชุมร้าย
การที่จะให้เห็นผลเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาก็ย่อมต้องอาศัยความสนิทสนม
เป็นพื้นฐานอย่างสำคัญด้วยกัน

เลียงร่ູน : ๙๓

คำ "ชุมนุม" หมายถึง ประชุม รวมกัน ผู้แต่งสร้างคำว่า "ชุมดี" และ "ชุมร้าย" ขึ้น
โดยอาศัยคำว่า "ชุมนุม" เป็นแนวเทียบ คำว่า "ชุมดี" หมายถึง การประชุม รวมกลุ่มทำกิจกรรมที่
ดีงามและเป็นประโยชน์ ส่วนคำว่า "ชุมร้าย" หมายถึง การประชุม รวมกลุ่มทำกิจกรรมที่เลวร้าย
และเป็นพิษภัยต่อสังคม ผู้แต่งจงใจใช้คำว่า "ชุมดี" และ "ชุมร้าย" เพื่อเสียดสีว่า ในสังคมทุกวันนี้
ไม่ได้มีแต่การรวมกลุ่มชุมนุมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์เท่านั้น แต่มีบุคคลบางกลุ่มที่อาศัย
ความสนิทสนมรักใคร่กลมเกลียว ร่วมกระทำความเลวทราม ชั่วร้าย อยู่มากมาย ดังนั้นคำว่า

"ชุมนุม" จึงมิใช่การรวมกลุ่มทำตัวอย่างเดียว แต่อาจเป็นการรวมกลุ่มทำเรื่องเลวร้ายก็เป็นได้ เพราะคนร้ายก็อาศัยประโยชน์จากการชุมนุมเช่นกัน

เมื่อความอุดมสมบูรณ์สลายลง ความผิดเคืองทะลักเข้ามา
การลักเล็กขโมยน้อยก็ค่อยๆ เพิ่มดิกรขึ้นเป็นลักเล็กขโมยใหญ่ขโมยมาก

หลวงพ่อบึงเตย : ๓๔

คำ "ลักเล็กขโมยน้อย" หมายถึง การลอบเอาทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมีค่าไม่มาก ลาว คำหอมสร้างคำว่า "ลักเล็กขโมยใหญ่ขโมยมาก" โดยอาศัยคำว่าลักเล็กขโมยน้อยเป็นแนวเทียบ ทั้งนี้เพื่อเสียดสีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนชนบทที่มีความแห้งแล้ง อดอยากเพียงใด จากเดิมที่ในหมู่บ้านหนึ่งๆ มีเพียงการลักเล็กขโมยน้อยธรรมดา เมื่อชาวบ้านทำมาหากินไม่ได้ผล การลักเล็กขโมยน้อยจึงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และไม่ใช่เป็นการลักเล็กขโมยน้อยอีกต่อไป แต่เป็นการลักเล็กขโมยสิ่งของที่มีค่ามากๆ เพื่อนำมายังชีพในภาวะแห้งแล้ง ดังนั้นคำว่า "ลักเล็กขโมยใหญ่ขโมยมาก" จึงเป็นคำที่อธิบายสภาพชีวิตความเป็นอยู่อันยากแค้นของชาวชนบทได้อย่างชัดเจน เพราะชาวบ้านไม่มีกินจึงต้องลักขโมย

คนพันธุ์

คนพันธุ์ : ๒๙

คำ "พันธุ์" หมายถึง พี่น้อง วงศ์วาน เทือกเถา เหล่ากอ ลาวคำหอมสร้างคำว่า "คนพันธุ์" โดยอาศัยวัวพันธุ์ ไก่พันธุ์ หมูพันธุ์มาเป็นแนวเทียบ คำว่า "คนพันธุ์" เมื่อนำมาเทียบเคียงกับสัตว์พันธุ์ต่างๆ แล้วจึงเป็นการเสียดสีว่า คนไทยเป็นคนไม่ทันสมัย ไม่มีการศึกษา พันธุ์ด้อยคุณภาพ อาจต้องส่งคนจากอเมริกาเข้ามาทำพันธุ์กับคนไทย เหมือนกับที่เคยส่ง วัวพันธุ์ ไก่พันธุ์ และหมูพันธุ์เข้ามาทำพันธุ์กับสัตว์เลี้ยง

๑.๑.๒ คำใหม่ที่สร้างโดยการประสม

คำใหม่ที่สร้างโดยการประสม คำประเภทนี้เกิดขึ้นโดยการเติมคำลงหน้าคำหรือ กลางคำหรือหลังคำ ซึ่งการประสมคำดังกล่าวเป็นวิธีการสร้างคำใหม่วิธีหนึ่งของผู้แต่ง ที่ไม่ได้มี จุดประสงค์เพื่อสร้างคำใหม่ขึ้นใช้เพียงอย่างเดียว แต่จุดประสงค์หลักในการประสมคำใหม่ของ

ผู้แต่ง คือต้องการสร้างความน่าสนใจในคำ เพื่อให้ผู้อ่านสะดุดคำและสะดุดคิดถึงนัยของคำ ดังกล่าว อีกทั้งยังเป็นการเน้นความหมายของคำที่ประสมขึ้นใหม่ เพื่อสร้างภาพสร้างอารมณ์ให้ ตลกขบขัน ซึ่งภาพหรืออารมณ์ที่ตลกขบขันเหล่านั้น เป็นการสร้างอารมณ์สะท้อนใจให้แก่ผู้อ่าน ได้อย่างประณีตงดงาม และเชื่อมโยงไปสู่การเสียดสีอยู่ในทีของผู้แต่งอย่างมีวรรณศิลป์ เช่น

เสื่อโต๊ะ

เสื่อโต๊ะ : ๔๘

คำ "เสื่อ" เป็นสมญานามที่ใช้เรียกโจรหรือผู้ร้าย เช่น เสื่อใบ เสื่อดำ ผู้แตงนำ คำว่า "เสื่อ" มาประสมกับคำว่า "โต๊ะ" เป็น "เสื่อโต๊ะ" หมายถึง ผู้ที่หากินด้วยการนั่งโต๊ะคอยหัก ดอกเบี้ยจากลูกค้า โดยไม่ต้องออกไปปล้นจี้ให้เสียกำลังแรงงานเหมือนเสื่อร้ายคนอื่นๆ ดังที่ ผู้แต่งบรรยายว่า "ไอ้เสื่อไอ้สาบสะพายปืนออกไปปล้นเสียงทั้งลูกปืนและคุกตะราง จับได้เขายังส่ง เข้าจองจำจนกระทั่งตัดหัวยิงเป้า ดอกเบี้ยปีละร้อยยี่สิบเปอร์เซ็นต์ นี่มันไอ้โจรปล้นบนโต๊ะชัดๆ" คำว่า "เสื่อโต๊ะ" จึงเป็นคำที่ผู้แต่งใช้เสียดสีสังคมที่มีแต่ผู้ร้ายคอยแอบแฝงเป็นภัยแก่สังคม โดยที่ คนในสังคมเองไม่รู้ตัวและไม่สามารถจับตัวมาลงโทษได้ ซึ่งเป็นภัยสังคมที่รุนแรงกว่าผู้ร้ายที่มี ตัวตนจับต้องได้

ชาวไร่เบี้ย

ชาวไร่เบี้ย : ๕๐

คำ "ชาวไร่เบี้ย" เป็นคำประสมระหว่างคำว่า "ชาวไร่" กับ "ดอกเบี้ย" เมื่อชาวไร่ ชาวนาลงทุนขุดหน้าถางป่าเพื่อทำไร่ข้าวโพดบ้าง ไร่อ้อยบ้าง ไร่มันสำปะหลังบ้าง ผลผลิตที่พวกเขาควรจะได้รับคือ ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง แต่เมื่อการทำไร่นานาไม่ได้ผลชาวไร่ชาวนาต้อง ไปกู้หนี้ยืมสินจากเจ้าแก่นายทุนเพื่อมาทำทุนต่อ ไร่นาที่เคยลงทุนลงแรงเอาไว้แทนที่จะให้ผล ผลิตเป็นข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลังดังเดิม แต่คราวนี้กลับผลิตดอกออกผลเจริญงอกงามเป็น ดอกเบี้ยบานสะพรั่งทั่วทั้งท้องไร่ ยิ่งชาวไร่ชาวนาลงทุนลงแรงทำไร่นานามากขึ้นเท่าไร ก็ยิ่งเป็น การเพิ่มปริมาณพอกพูนการจ่ายดอกเบี้ยให้แก่เจ้าแก่นายทุนมากขึ้นเท่านั้น ชาวไร่ชาวนาใน เมืองไทยจึงไซ้ชาวไร่ข้าวโพด ชาวไร่อ้อย ชาวไร่มันสำปะหลังอีกต่อไป แต่ทุกคนตกอยู่ในสภาพ ของ "ชาวไร่เบี้ย" เหมือนๆ กันทุกคน

นอกจากนั้นคำว่า "ชาวไร่เบี้ย" ยังเป็นคำพ้องเสียงกับคำว่า "ไล่เบี้ย" หมายถึงเรียกร้องเอาค่าเสียหายเป็นลำดับไป ชาวไร่ชาวนาเมืองไทยต้องไปกู้หนี้ยืมสินจากเจ้าแก่นายทุนเพื่อมาลงทุนทำไร่นาต่อ เมื่อชาวไร่ชาวนาประสบภาวะฝนแล้ง ทำมาหากินไม่ได้ผล นำความอดอยากยากแค้นมาสู่ชาวนา ไม่มีเงินไปชำระหนี้สินที่ยืมมา ชาวไร่ชาวนาจึงต้องตกอยู่ในภาวะถูกไล่เบี้ยด้วยการจำยอมยกที่ดินที่เคยใช้ทำมาหากิน ให้แก่เจ้าแก่นายทุนเพื่อชดเชยหนี้สินที่ได้ยืมมาอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้

ว่ากันโดยอาชีพ ทั้งเจ้าบ้าน และเพื่อนพ้องที่ร่วมโต๊ะในวันนั้น ล้วนต่างก็เป็นนายความ แต่ก็เป็นนายความรุ่นเยาว์ และพอใจจะเรียกตัวเองว่า นายอเนกประสงค์ ซึ่งทุ่มเทความสนใจให้กับการบ้านการเมืองมากกว่าการจะว่าความตามโรงตามศาล

ดังนั้นจึงเป็นธรรมดาที่การคุยกันอย่างออกรสออกชาติจึงไม่พ้นไปจากเรื่องราวของการเลือกตั้ง ซึ่งพวกเขาเพิ่งจะลุยกันมาหยกๆ

คนละงานเดียวกัน : ๑๓๐-๑๓๑

คำ "นายอเนกประสงค์" เป็นคำประสมระหว่างคำว่า "นาย" ซึ่งหมายถึงผู้รับใช้ ผู้แก้ต่าง ผู้ว่าความแทน กับคำว่า "อเนกประสงค์" ซึ่งหมายถึง ใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง สามารถใช้กระทำได้ทั้งได้ ตัวอย่างเช่น กล้องอเนกประสงค์ เราสามารถนำมาใส่สิ่งใดก็ได้ ไม่ว่าจะ เป็น ขนม เงินหรือขยะก็ได้ ตามแต่เจ้าของจะประสงค์ให้ใส่อะไร นายความมีหน้าที่หลัก คือการ "ว่าความตามโรงตามศาล" แต่นายรุ่นเยาว์ที่กำลังเติบโตเป็นอนาคตของชาติ กลับ "ทุ่มเทความสนใจให้กับการเมืองมากกว่า" และยิ่งพอใจที่จะเรียกตัวเองว่า "นายอเนก-ประสงค์" คำว่า "นายอเนกประสงค์" จึงเป็นคำที่ผู้แต่งใช้เสียดสีนายความที่ไม่สนใจปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง ไม่มีจุดยืนของตัวเองแต่ยอมเป็นข้ารับใช้นักการเมือง สามารถทำได้ทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าจะเรื่องนั้นจะเป็นเรื่องดีหรือเรื่องร้าย หรือเป็นเรื่องไม่เหมาะสม ถ้าหากเป็นความประสงค์ของนักการเมืองแล้ว นายก็สามารถทำได้ทุกอย่างให้สมกับที่ได้ชื่อว่า "นายอเนกประสงค์"

ส่วนโรคเล็ยงุ่นเข้าใจว่าเฟิงระบาดออกไปถึงเมื่อไม่ช้าไม่นานนัก
อาการตอนแรกปรากฏเป็นเพียงความสนุกอย่างอ่อนๆ แทรกซ้อนอยู่ใน
ความหรรษาว่าเริงของงานแม่ ซึ่งก็คืองานชุมนุมศิษย์เก่านั้นเอง

เล็ยงุ่น : ๗๓

ผู้แต่งสร้างคำว่า "โรคเล็ยงุ่น" ขึ้นใช้โดยการประสมคำระหว่างคำว่า "โรค" ซึ่ง
หมายถึง ความเจ็บไข้ ความได้ป่วย กับคำว่า "เล็ยงุ่น" ซึ่งหมายถึง การพบปะสังสรรค์กันในหมู่
เพื่อนฝูงที่เรียนร่วมรุ่นกันมา คำว่า "โรคเล็ยงุ่น" จึงเป็นคำที่ผู้แต่งจงใจใช้เพื่อเสียดสีว่า การจัด
งานเล็ยงุ่นเป็นความเจ็บป่วยได้ป่วยอย่างหนึ่งของคนในสังคม และกำลังแพร่ "ระบาด" ออกไป
อย่างรวดเร็ว อาการเริ่มแรก "เป็นเพียงความสนุกอย่างอ่อนๆ" แต่เป็นอาการที่แทรกซ้อนอยู่ใน
โรคชุมนุมศิษย์เก่านั้นเอง "โรคเล็ยงุ่น" ในทัศนคติของผู้แต่งจึงเป็นความเจ็บไข้ได้ป่วยอย่าง
รุนแรงที่ควรได้รับการเยียวยา รักษาอย่างรีบด่วน มิฉะนั้นจะแพร่ระบาดออกไปจนกลายเป็นโรค
ระบาดชนิดใหม่ ซึ่งเหมือนกับงานเล็ยงุ่นหรืองานชุมนุมศิษย์เก่าที่นิยมจัดขึ้นมานั้น ควรได้รับ
การพิจารณา ทบทวน แก้ไขความเหมาะสมความควรในการจัดงานเสียใหม่

อันว่าตำแหน่งการโรงนั้น ถึงจะไม่ถึงขั้นเป็นข้าราชการ แต่ก็มี
ฐานะเป็นลูกจ้างประจำของทางราชการ ซึ่งพอจะนับเนื่องเข้าในวรรณะ
ข้าราชการได้ ถึงจะอยู่ในฐานะข้าราชการชั้นสอง แต่กระนั้นการโรง
ก็ยังมีโอกาสเสวยนานาสีทิธี ซึ่งข้าราชการผู้เป็นกลุ่มบุคคลเพียง
วรรณะเดียวในแผ่นดินที่ทรงสิทธิในการกำหนดอภิสิทธิ์ให้กับตนได้

ทิดมาไม่โง่ : ๓๐

คำ "วรรณะ" หมายถึง ชาติชั้น ในศาสนาฮินดูแบ่งเป็น ๔ วรรณะ คือ พราหมณ์
กษัตริย์ แพศย์ ศูทร แต่ผู้แตงนำคำว่า "วรรณะ" มาประสมกับคำว่า "ข้าราชการ" ได้เป็นคำใหม่
คือ วรรณะข้าราชการ ซึ่งหมายถึง ชนชั้นข้าราชการ คำว่า "วรรณะข้าราชการ" เป็นคำที่ผู้แตง
จงใจใช้เพื่อเสียดสีคนไทยว่า ถึงแม้คนไทยจะไม่ได้นับถือศาสนาฮินดูก็ตาม แต่ในสังคมเราก็มี
การแบ่งแยกคนออกเป็นชนชั้นวรรณะเช่นกัน คือ วรรณะข้าราชการ ในความเป็นจริงแล้ว
ข้าราชการ คือ ข้าราชการ ทำงานของราชการ แต่ข้าราชการเมืองไทยกลับยกตนขึ้นเป็นผู้ยิ่งใหญ่ใน
แผ่นดิน แบ่งแยกกว่าตนเป็นชนชั้นที่มีอภิสิทธิ์เหนือบุคคลอื่นๆ ในแผ่นดินเดียวกัน และยังเป็น

"กลุ่มบุคคลเพียงวรรณะเดียวในแผ่นดินที่ทรงสิทธิ์" ที่สามารถใช้อำนาจหน้าที่อันชอบธรรมของตนเองมาแสวงหาผลประโยชน์ใส่ตน

ที่ของเด่ามีก็มีใบเหยียบย่ำกรรมสิทธิ์ เรียบร้อยไม่ใช่หรือ?

ชาวไร่เบี้ย : ๙๕

คำ "ใบเหยียบย่ำ" หมายถึง หนังสือซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่อนุญาตให้จับจองที่ดินว่างเปล่า (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๓๑๓) คำว่า "ใบเหยียบย่ำ" มาจากคำว่า "ใบจับจอง" เพราะก่อนที่ผู้เป็นเจ้าของที่ดินจะได้โฉนดที่ดิน ต้องมีใบจับจองและใบเหยียบย่ำมาก่อนเป็นลำดับ ส่วนคำว่า "กรรมสิทธิ์" หมายถึง ความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๗) ผู้แต่งนำคำว่า "ใบเหยียบย่ำ" มาประสมกับคำว่า "กรรมสิทธิ์" เกิดเป็นคำว่า "ใบเหยียบย่ำกรรมสิทธิ์" หมายถึง หนังสือสำคัญของทางราชการที่แสดงความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ซึ่งเป็นคำที่ผู้แต่งสร้างขึ้น มาเพื่อใช้แทนคำว่า "โฉนด" แต่ความหมายของคำว่า "ใบเหยียบย่ำกรรมสิทธิ์" นอกจากจะมีความหมายดังที่อธิบายไว้ข้างต้นแล้ว ผู้แต่งยังได้นำคำดังกล่าวมาตีความหมายของคำตรงตามรูปศัพท์ดังนี้ คำว่า "ใบ" หมายถึง เอกสาร แผ่นเอกสารหรือหนังสือสำคัญต่างๆ (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๕ : ๓๑๑) ส่วนคำว่า "เหยียบย่ำ" ซึ่งเป็นคำกริยา หมายถึง ละเมิดให้เสียหาย (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๕ : ๕๓๙) คำว่า "ใบเหยียบย่ำกรรมสิทธิ์" ในความหมายตรงตามรูปศัพท์ หมายถึง เอกสารที่แสดงถึงการถูกละเมิดสิทธิความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ใบเหยียบย่ำกรรมสิทธิ์ในความหมายของคนทั่วไปจึงเป็นเอกสารที่เจ้าของที่ดินใช้แสดงสิทธิอันชอบธรรมในที่ดินของตนเอง แต่ชาวไร่ชาวนากลับใช้ใบเหยียบย่ำกรรมสิทธิ์ในความหมายใหม่ ด้วยการนำกรรมสิทธิ์ที่ตนเองได้รับไปแสวงหารายได้และผลประโยชน์จากการจำนอง จำนำที่ดินของตนเอง เมื่อชาวไร่ชาวนาไม่มีเงินไปไถ่ถอนจึงต้องยอมให้ที่ดินถูกยึด นอกจากชาวไร่ชาวนาจะสูญเสียที่ดินแล้ว ยังถูกละเมิดทำลายศักดิ์ศรีความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์อย่างหมดสิ้น ด้วยการถูกนายทุนเงินกู้ใช้ใบเหยียบย่ำกรรมสิทธิ์ มาเป็นหลักฐานยืนยันเพื่อขับไล่เจ้าของกรรมสิทธิ์ออกจากที่ดินของตนเอง ดังนั้นคำว่า "ใบเหยียบย่ำกรรมสิทธิ์" จึงเป็นคำที่ผู้แต่งนำมาใช้ใน ๒ ความหมายคือ เมื่อชาวไร่ชาวนาไปกู้เงินจากนายทุน ชาวไร่ชาวนาได้ใช้ใบเหยียบย่ำกรรมสิทธิ์เพื่อเป็นหลักฐานแสดงความเป็นเจ้าของ และในที่สุด "ใบเหยียบย่ำกรรมสิทธิ์" กลับกลายมาเป็นเอกสารที่แสดงถึงการถูกละเมิดสิทธิความเป็นเจ้าของเมื่อถูกนายทุนมายึดที่ดินไป

และเขาได้มอบหมายให้คุณนายอรสาหรืออ่อนสาของ
 ชาวดอนแล้ว เป็นแม่งานจัดหาเด็กหนุ่มและหญิงสาวออกเป็นชุดๆ
 ถึงตอนเย็นก็ขนใส่รถกระบะพร้อมกับเครื่องลาบ เชียง ครก สากและ
 ถ้วยโถโอชาม ออกไปวางตามจุดที่ได้จ่ายค่าคุ้มครองให้กับเจ้าถิ่น
 ตกตึกจึงนำรถกระบะคันเก่าตระเวนออกไปชนกลับ แล้วคิดรายได้
 ให้กับผู้ชายซึ่งส่วนใหญ่เป็นลูกหลานของเธอเองตามเปอร์เซ็นต์ที่
 ขายได้แต่ละวัน ทำให้อ่อนสามีชื่อเรียกในหมู่คนใกล้ชิดอีกชื่อหนึ่ง
 ว่าคุณนายเปอร์เซ็นต์

คุณนายของหมู่บ้าน : ๑๐๕-๑๐๕

คำ "คุณนาย" หมายถึง คำยกย่อง ใช้เรียภรรยาข้าราชการชั้นสัญญาบัตรที่ยัง
 มิได้เป็นคุณหญิง (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๑๑๖) ส่วนคำว่า "เปอร์เซ็นต์" หมายถึง จำนวนที่เทียบ
 เป็นส่วนร้อย ร้อยละ (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๓๔๕) ลาว คำหอม นำคำว่า คุณนาย มาประสม
 กับคำว่า เปอร์เซ็นต์ ได้เป็นคำใหม่ คือ คุณนายเปอร์เซ็นต์ ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นคุณนายจะ
 ต้องเป็นภรรยาของนายทหาร นายตำรวจ หรือข้าราชการชั้นสูง แต่อรสา คุณนายในเรื่องมีฐานะ
 เป็นเพียงภรรยาน้อยของนายห้าง กลับได้รับการยกย่องว่าเป็นคุณนายเช่นกัน และเป็นคุณนาย
 เปอร์เซ็นต์ที่มีรายได้จากการหัก "ตามเปอร์เซ็นต์ที่ขายได้แต่ละวัน" โดยไม่ต้องไปออกแรงขายเอง
 ให้เหนื่อย คำว่า "คุณนายเปอร์เซ็นต์" จึงเป็นคำที่ผู้แต่งใช้เสียดสี คนที่คอยหักเปอร์เซ็นต์จากผู้อื่น
 ซึ่งเป็นงานสบายเหมือนเป็นคุณนายที่วันๆ ได้แต่แสร้งวางท่าโดยไม่หยิบจับงานใดๆ

แม้ฝ่ายจริตนิยมปาก็ยิ่งงั้นๆ ในการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหา
 ยุ่งยากในการสงวนและรักษาสภาพธรรมชาติซึ่งจัดขึ้นที่มหาวิทยาลัย
 แห่งหนึ่ง ผู้รู้ท่านหนึ่งบอกว่า ปัญหาอันใหญ่หลวงก็คืออัตราเพิ่มพลเมือง
 ของประเทศเราสูงมาก

กังวานไพร : ๔๖

คำ "จริตนิยมปา" เป็นคำประสมระหว่างคำว่า "จริต" หมายถึง ความประพฤติ
 กิริยาอาการ (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๑๓๕) คำว่า "นิยม" หมายถึง ชื่นชอบ ยอมรับนับถือ

(ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๒๘๖) และคำว่า "ป่า" ทั้งคำว่า จริต ,นิยมนและป่า เมื่อนำมารวมกันแล้ว หมายถึง พฤติกรรมของผู้ที่รักษป่า ซึ่งก็คือ นักอนุรักษ์ป่าไม้นั่นเอง ลาว คำหอมนำคำว่า "ฝ่าย จริตนิยมนป่า" มาใช้แทนคำว่า "นักอนุรักษ์ป่า" เพื่อเสียดสีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ รักษาป่าไม้ของ นักอนุรักษ์ว่า เป็นการกระทำที่ขาดความจริงจังและจริงใจ เป็นเพียง "จริต" นิยมนป่า ซึ่งคำว่า "จริต" ในภาษาพูด เช่น ดัดจริต จริตจะก้าน หมายถึง เสแสร้ง แกล้งทำเพื่อเอาหน้า ดังนั้น นักอนุรักษ์ป่าไม้ของไทยจึงเป็นเพียง นักเสแสร้ง หลอกหลวง แกล้งทำที่ว่าเป็นการอนุรักษ์ป่าไม้ โดยไม่พยายามหาวิธีการแก้ไขปัญหอย่างจริงจัง และการจัดอภิปรายสัมมนาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ก็เป็นเพียงการเล่นละครตบตาคนดูว่ากำลังแก้ไขปัญหา ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นพฤติกรรมของ ฝ่ายจริตนิยมนป่า แต่มีใช้นักอนุรักษ์ที่แท้จริง

ต่อมาขบวนการบรรทุกันับสิบนับร้อยทยอยล้มเลียงเนื้อและ
เมล็ดของพืชเงินพืชทองหลังไหลเข้ากรุงเทพฯ เป็นผลให้นักเก็บกาก
ตัวเลขตามห้องเย็นต่างๆ ตาลุกฆ่าเลื่องมองเส้นกราฟสถิติผลผลิตรวม
และรายได้ของประชาชาติที่เขยิบสูงขึ้นเป็นร้อยละหก เจ็ด แปด ...
ด้วยความตื่นตะลึงหัวใจจะหยุดเต้น

กังวานไพร : ๔๔

คำ "นักเก็บกากตัวเลข" เป็นคำประสมระหว่างคำว่า "เก็บ" หมายถึง หยิบเอา
เอาไป รักษาไว้ (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๖๒) ส่วนคำว่า "กาก" หมายถึง ส่วนที่เหลือเมื่อคั้นหรือ
คัดเอาส่วนดีออกแล้ว (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๔๗) และคำว่า "ตัวเลข" เมื่อนำคำทั้งสามมารวม
กันเป็นคำใหม่ว่า "นักเก็บกากตัวเลข" ซึ่งหมายถึง นักสถิตินั่นเอง ลาว คำหอมนำคำว่า "นักเก็บ
กากตัวเลข" มาใช้แทนคำว่า "นักสถิติ" เพื่อเสียดสีวิธีการเก็บรวบรวมตัวเลขทางสถิติของนักสถิติ
ว่าเชื่อถือไม่ได้ อาจเป็นเพียงการสุ่มเอา "กาก" ตัวเลขที่ผิดๆ เพราะมิใช่การรวบรวมข้อมูลทั้งหมด
แต่เป็นการสุ่มเอาข้อมูลบางส่วนมาใช้ซึ่งอาจเป็น "กาก" ของข้อมูลที่รวบรวมมาอย่างผิดวิธี
ตัวเลขทางสถิติอาจมิใช่ตัวเลขที่ถูกต้อง เชื่อถือได้เสมอไป เพราะนักสถิติอาจสุ่มเอา "กาก" ซึ่งเป็น
ของเหลือทิ้ง ไม่มีประโยชน์ มาใช้เพียงเบนข้อเท็จจริง ดังนั้นหลักการทางสถิติของคนไทยจึงมิใช่
หลักการที่ถูกต้อง แต่เป็นการสร้างตัวเลขจาก "กากตัวเลข" เพื่อหลอกหลวงให้ประชาชนเชื่อถือ
และนักสถิติจึงเป็นเพียงนักเก็บกากตัวเลข ซึ่งมีใช้นักสถิติที่แท้จริง

และเมื่อถึงกาลน้ำเงินงวด หลายต่อหลายคนที่มีความเป็นมา
เหมือนเขาจึงต่างก็ตกที่นั่งสวรรคร์้าวไปตามๆ กัน

สวรรคร์ัยยังอยู่ : ๔๑

คำ "ตกที่นั่ง" หมายถึง ตกอยู่ในฐานะ ตกอยู่ในภาวะ (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ :
๒๐๓) ในภาษาไทยทั่วไปเรามีคำว่า ตกที่นั่งลำบาก หมายถึง ตกอยู่ในภาวะยากลำบาก
ลาว คำหอม สร้างคำว่า "สวรรคร์้าว" มาใช้แทนคำว่า ลำบาก เนื่องจากผู้แต่งใช้คำว่า "สวรรคร์" เป็นสัญลักษณ์แทนความสุข ความสบาย เมื่อ "น้ำเงินงวด" ซึ่งหมายถึง เงินพร่องลงไป ความสุข
สบายที่เคยได้รับก็พลอยหมดตามไปด้วย จึงต้องเผชิญกับความยากลำบากซึ่งก็เปรียบเสมือน
ภาวะแตก "ร้าว" เสียหายของสวรรคร์ันนั่นเอง ดังนั้น คำว่า "สวรรคร์้าว" จึงเป็นคำที่ผู้แต่งใช้เสียดสี
คนที่เคยใช้อำนาจเงินซื้อความสุข ความสบายเหมือนอยู่บนสรวงสวรรคร์ แต่เมื่อไม่มีเงินแล้ว
สวรรคร์ที่เคยเสวยสุขก็กลายเป็น "สวรรคร์้าว" ไปทันที

ก็แปลกเหมือนกันที่คนเรามักจะพากันคิด ว่าการให้สิ่งของ
หรือการแจกเงินแจกทองเป็นเรื่องของคนใจดี เป็นความดี สำหรับผม
คิดว่าเป็นคอร์ปชั่นหัวใจ

จิตเภท : ๙๓

คำ "คอร์ปชั่น" เป็นคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ หมายถึง การฉ้อราษฎร์บังหลวง
หรือเบียดเบียนเงินของหลวงมาเป็นของตน ลาว คำหอม นำคำว่า "คอร์ปชั่น" มาประสมกับคำ
ว่า "หัวใจ" ได้เป็นคำใหม่ คือ คอร์ปชั่นหัวใจ ปกติเราใช้คำว่า "คอร์ปชั่น" กับทรัพย์สินมีค่าเช่น
เงินที่ดิน แต่ลาว คำหอมนำคำว่า คอร์ปชั่นหัวใจมาใช้เพื่อเสียดสี "การให้สิ่งของหรือการแจก
เงิน" นั้นไม่ใช่เป็นเรื่องของคนใจดีหรือการทำความดี แต่เป็นการทำเพื่อหวังผลตอบแทน มิใช่
การทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ ดังนั้นคนที่บริจาคทรัพย์สินของจึงเป็นคนที่กำลังเบียดบังเอาความ
ยกย่อง ชื่นชมจากผู้อื่น ซึ่งก็เป็นการคอร์ปชั่นอย่างหนึ่ง ถึงแม้จะไม่ได้เป็นวัตถุประสงค์ของ แต่เป็น
การ "คอร์ปชั่น" ที่ร้ายแรง เพราะเป็นการคดโกงและแสวงหาผลประโยชน์ จากจิตใจอันดีงามของ
มนุษย์ด้วยกันเอง

๑.๑.๓ คำใหม่ที่สร้างโดยการเติมส่วนขยาย

คำใหม่ที่สร้างโดยการเติมส่วนขยาย หมายถึง การเติมคำเพื่อขยายคำข้างหน้าให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนขยายที่เติมเข้ามานั้นมีผลให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไปในทำนองลบ หรือให้ความรู้สึกเชิงเสียดสีอย่างเด่นชัด ตัวอย่างเช่น

ทุกเมื่อ ยามเดินเหินตามท้องถนนบพเฉพาะในแถบถิ่นที่
ถือกันว่ายังอุดม ซึ่งส่วนมากเป็นดินแดนเพิ่งเปิดใหม่เมื่อสักราวๆ
สิบปีมานี้ โดยเดชะนุกภาพของบรรดานายเงินผู้มีมืออันยาวและ
เทิดทูนลัทธิมือยาว

กังวานไพเราะ : ๔๓

คำ "นายเงิน" หมายถึง ผู้เป็นเจ้าของเงินซึ่งได้ทาสเอามาใช้ (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๒๘๐) แต่ในที่นี้ "นายเงิน" หมายถึง ผู้ที่ตกอยู่ในอิทธิพลและอำนาจของเงิน และให้ความสำคัญกับเงินมากกว่าสิ่งอื่น ลาว คำหอมได้เติมส่วนขยายว่า "ผู้มีมืออันยาว" เพื่อแสดงให้เห็นว่าคนที่มีเงินสามารถใช้อำนาจเงินของตนเอง ไปเจรจาต่อรองกับผู้มีอิทธิพลและอำนาจได้อย่างง่ายดายและยัง "เทิดทูนลัทธิมือยาว" เพราะนายเงินเหล่านี้มีคติความเชื่อว่า เงินสามารถบันดาลได้ทุกอย่าง เมื่อใครมีเงินแล้ว อำนาจก็จะตามมาและจะถือเอาอะไรก็ได้ ดังสำนวนที่ว่ามือใครยาวสาวได้สาวเอา "นายเงินผู้มีมืออันยาว" จึงใช้เงินเป็นข้อแลกเปลี่ยน ในการถือสิทธิครอบครองทรัพย์สินที่มีไซ่ของตน ดังนั้นคำว่า "นายเงินผู้มีมืออันยาว" จึงเป็นคำเสียดสีบรรดาเศรษฐีที่ใช้อำนาจเงินในทางที่ไม่ถูกต้อง

ในตอนทำพิธีเปิดได้มีท่านผู้ใหญ่ชืดล้นบ่า ซึ่งคำนวนหยาบๆ
เอจากเครื่องหมายชั้นยศ เงินดาวเงินเดือนของท่านก็คงจะตกนองๆ หมิ่น

กางเกงตัวใหม่ : ๘๖

คำ "ผู้ใหญ่" หมายถึง คนที่เป็นหัวหน้าในการงาน บุคคลชั้นผู้บังคับบัญชา (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๓๕๘) ส่วนคำว่า "ชืด" เป็นสัญลักษณ์แทนเครื่องหมายชั้นยศของ

ข้าราชการ หากข้าราชการคนใดมีชื่อเสียงมาก แสดงว่าข้าราชการผู้นั้นมีหน้าที่การงานใหญ่โตและมีอำนาจมาก ลาว คำหอมได้เสียดสีข้าราชการโดยการเดิมสวนขยายว่า "ซิดล้นบ่า" เพื่อให้ผู้อ่านขบขันกับการแข่งกันโอ้อวดประดับเครื่องหมายชั้นยศของตนอย่างมากมายจน "ล้นบ่า" คำว่า "ผู้ใหญ่ซิดล้นบ่า" จึงเป็นที่ผู้แต่งใช้เสียดสีข้าราชการที่เห็นความสำคัญของยศฐาบรรดาศักดิ์ เพราะทุกวันนี้การวัดคุณค่าของคนอยู่ที่ซิดขั้นที่ประดับมากกว่าการทำคุณงามความดี

และแล้วเมื่อสภาพการณ์เริ่มเปลี่ยน เจ้าแก้วของทวิป เริ่มเป็นอน
สายนไปสู่อื่น

กึ่งวานไพร : ๔๗

คำ "เจ้าแก้ว" หมายถึง ชายจีนที่เป็นผู้ใหญ่และมีฐานะดี (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๒๔๑) ส่วนคำว่า "ทวิป" หมายถึง ส่วนที่เป็นพื้นดินที่มีขนาดใหญ่โตกว้างขวาง (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๒๔๗) ลาว คำหอมขยายคำว่า "เจ้าแก้ว" ว่าเป็น "เจ้าแก้วของทวิป" เพื่อเสียดสีคนที่มีฐานะการเงินดี ดังที่คนทั่วไปนิยมเรียกว่าเจ้าแก้ว สามารถใช้อิทธิพลและอำนาจเงินเข้าครอบครองสิทธิที่ดินของผู้อื่นได้อย่างมากมายจนมีฐานะใหญ่โตกลายเป็น "เจ้าแก้วของทวิป"

แม้ว่าเส้นทางที่ผ่านเข้าสู่หมู่บ้าน จะช่วยให้การเดินทางเป็นไปอย่างสะดวกสบาย แต่จากภาพที่ได้พบเห็นก็อดจะคิดไม่ได้ว่า นอกจากมันจะเอื้อความสะดวกสบายในการเดินทางแล้ว ขณะเดียวกัน มันก็ยังเป็นเสมือนมืออันเหยียดยาว ของ นายวานิชพุงปลิ้นจอมขมังเวท ระดับดุษฎิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ซึ่งนอกจากจะยื่นออกไปสัมผัสสวัสดิกับผู้คนแทบทั่วทั้งแผ่นดินแล้ว อีกภาวะหนึ่งมันยังสามารถไขว่คว้าดูดซับ โภคทรัพย์ คว้าและล้วงลึกเข้าไปจนถึงก้นกระเป๋ารูของชาวบ้าน

ความหลังความหลง : ๑๒๒

คำ "วานิช" หมายถึง พ่อค้า ลาว คำหอมได้เดิมสวนขยายว่า "พุงปลิ้น" เพื่อบรรยายลักษณะของพ่อค้าว่าเบียดเบียน และโกงกินอย่างมหาศาลจนพุงปลิ้นออกมาอย่างน่าเกลียด ส่วนคำว่า "จอมขมังเวท" หมายถึง การใช้เวทมนตร์ คาถา หลอกหลวงประชาชนให้หลงเชื่อ และเดิมคำว่า "ระดับดุษฎิบัณฑิตกิตติมศักดิ์" ซึ่งเป็นคำที่ใช้กับผู้มีความรู้และ

ความเชี่ยวชาญจนถึงขั้นระดับปริญญาเอก คำว่า "นายวาณิชพุงปลิ้นจอมขมังเวพระดับดุขฎิ
 บัณชิตกิตติมศักดิ์" จึงเป็นคำที่ผู้แต่งใช้เสียดสีพ่อค้าที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการใช้เล่ห์เหลี่ยม
 หลอกลวงทรัพย์สินเงินทองของชาวบ้าน จนสามารถ "ดูดซับโภคทรัพย์" ซึ่งเป็นทรัพย์สินของที่ใช้
 อุปโภคบริโภคมาหลอกลวงขายเอาเงินจาก "ก้นกระเป๋ายของชาวบ้าน" คำว่า "พุงปลิ้นจอมขมัง
 เวพระดับดุขฎิบัณชิตกิตติมศักดิ์" จึงเป็นการเติมส่วนขยายเพื่อเน้นความหมายของคำว่า
 "นายวาณิช" ให้น่าหนักมากขึ้น และยังเป็นคำที่ใช้เสียดสีพฤติกรรมของพ่อค้าที่มีชั้นเชิงและเล่ห์
 เหลี่ยม แต่ไม่ควรจะเป็นผู้มีการศึกษาถึงขั้นระดับปริญญาเอก เพราะผู้ที่มีการศึกษาไม่ควรเป็น
 ผู้มีวิชาอาคมแข็งกล้า และผู้ที่มีวิชาอาคมแข็งกล้าก็ไม่ใช่ผู้ที่ได้รับการศึกษา ดังนั้นส่วนขยาย
 "จอมขมังเวพระดับดุขฎิบัณชิตกิตติมศักดิ์" จึงเป็นการแฝงนัยที่แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้ง
 ระหว่างนายวาณิชที่มีการศึกษาสูงและมีคาถาอาคมแข็งกล้า เพราะการศึกษาเป็นเรื่องทางวิชา
 การ แต่ขมังเวทเป็นเรื่องไสยศาสตร์ที่ไร้เหตุผลสมควรมาอยู่คู่กัน

ในที่สุดจึงพาลูกเมียหวนกลับมาลงไปอยู่บ้านเล็กหลังเก่า
 ปล่อยบ้านหลังใหม่ให้เป็นสโมสรของเทพบุตรเชื้อวงศ์จุปีเตอร์
 กับนางฟ้าจากบ้านนา

สวรรคดียังอยู่ : ๓๗๙

คำ "เทพบุตร" หมายถึง เทวดาผู้ชาย ส่วนคำว่า "นางฟ้า" หมายถึง นางบน
 สวรรค์ ลาว คำหอมได้เติมส่วนขยายว่า "เชื้อวงศ์จุปีเตอร์" ซึ่งหมายถึงประมุขเทพดาในสรวง
 สวรรค์ตามลัทธิโรมันโบราณ และเป็นพระเจ้าแห่งฝนฟ้าอากาศเพื่อเสียดสีว่า ผู้ชายชาวต่างชาติ
 ที่มี "เชื้อวงศ์จุปีเตอร์" อยู่บนดินแดนอันสูงส่งและศักดิ์สิทธิ์ ได้เข้ามาหาความสุขความสำราญใน
 เมืองไทย และได้รับการยกย่องเป็นเทพบุตรหรือเทวดาของหญิงไทย ส่วนหญิงไทยเองเมื่อได้ขาย
 บริการให้ชายชาวต่างชาติจนร่ำรวยมีเงินมีทอง ผู้แต่งจึงยกฐานะให้เป็นนางฟ้า ซึ่งมีใช้นางฟ้าที่
 เสวยสุขอยู่บนสรวงสวรรค์ชั้นใด แต่เป็นนางฟ้าจาก "บ้านนา" ซึ่งเป็นดินแดนแห่งความแห้งแล้ง
 กันดาร คำว่า "เทพบุตรเชื้อวงศ์จุปีเตอร์" จึงเป็นคำเสียดสีผู้ชายชาวต่างชาติที่เข้ามาหาความสุข
 สำราญจากหญิงไทย และคำว่า "นางฟ้าจากบ้านนา" ก็เป็นคำเสียดสีเมียเขาหรือหญิงโสเภณีที่ได้
 รับการเลื่อนฐานะให้ทัดเทียมกับ "เทพบุตรเชื้อวงศ์จุปีเตอร์"

๑.๒ การอธิบายความหมายของคำขึ้นใหม่

คำคำหนึ่งมีความหมายได้ ๒ อย่างคือ ความหมายหลัก(ความหมายโดยตรง) ได้แก่ ความหมายเดิมของคำ เป็นความหมายในพจนานุกรม และความหมายแฝง(หรือความหมายโดยนัย) คือ "ความหมายย่อยที่แฝงอยู่ในความหมายใหญ่ แฉะรายละเอียดบางอย่างไว้ในความหมายนั้นๆ ที่เรียกความหมายแฝงก็คือ เป็นความหมายเงาๆ ซ่อนเร้นอยู่ในความหมายของคำ" (บรรจบ พันธุเมธา, ๒๕๓๕ : ๕๗) เมื่อคำคำหนึ่งมีทั้งความหมายหลักและความหมายแฝงแล้ว ลาว คำหอมยังเลือกสรรคำมาใช้ แล้วอธิบายความหมายของคำขึ้นใหม่ โดยสอดแทรกความรู้สึก ความคิดเห็นและทัศนคติของผู้แต่งไว้ในบริบทของถ้อยคำ และยังเป็นการบ่งบอกน้ำเสียงของผู้แต่งที่มีต่อคำคำนั้นอีกด้วย ตัวอย่างเช่น

"ประชาธิปไตยเว้ย ไม่ใช่ได้ไต" เงินพูดอย่างเคร่งขรึม
"เขาเรียกว่ารัฐประหาร ประชาธิปไตยนะ มันต้องรัฐประหารบ่อยๆ
ไม่อย่างนั้นก็ไม่ใช่ประชาธิปไตย"

นักกานเมือง : ๔๓

ระบอบประชาธิปไตย หมายถึง ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่หรือการถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่ ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทย ยังไม่ใช่ระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง ถึงแม้ทุกคนจะยอมรับว่าประเทศไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่ผู้แต่งมีทัศนคติว่า ประชาธิปไตยหรือรัฐประหารก็ไม่แตกต่างกัน เพราะประเทศไทยยังมีกลุ่มบุคคลที่ใช้กำลังเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลโดยจับพลันหรือทำรัฐประหารอยู่เนืองๆ ผู้แต่งจึงเสียดสีคณะรัฐประหารที่มักอ้างเหตุผลว่า เพื่อให้ประเทศไทยมีระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบ แต่ในความจริงแล้วประเทศไทยมีระบอบประชาธิปไตยเพียงแต่ในนาม เพราะการปกครองทั้งหมดตกอยู่ภายใต้อำนาจของกลุ่มบุคคลเพียงบางกลุ่ม ดังนั้นประชาธิปไตย "มันต้องรัฐประหารบ่อยๆ ไม่อย่างนั้นก็ไม่ใช่ประชาธิปไตย" ระบอบประชาธิปไตยในความหมายของผู้แต่งจึงหมายถึง ระบอบการปกครองที่มีรัฐประหารบ่อยๆ

"เฮอดี" เขาพูดโดยไม่มองหน้าผม "เดี๋ยวนี้จะไรๆ ก็พัฒนา
จะขึ้นจะเยี่ยว จะขุดดินถางหญ้าก็พัฒนา เดี่ยวชักชวนให้ทำไถ้นั้น
เดี๋ยวส่งเสริมไถ้นี้ ทำไปทำมาไร ก็หายนาที่หุด โน่นคนที่ได้มันพวก

ขายปู้ขายยา พวกผู้รับเหมา พวกเจ้าแกโรงมันโรงปอ เจ้าแก
รถบรรทุกกับนายทุนเงินกู้ในเมืองโนน เห็นเขาพัฒนาแล้วจะบ้าตาย

นิทานชาวบ้าน : ๑๗-๑๘

คำ "พัฒนา" หมายถึง ทำให้เจริญ ทำให้ดีขึ้น และเป็นคำที่มีความหมายในแง่ดี รัฐบาลพยายามสั่งอุดหนุนส่งเสริมให้มีโครงการพัฒนาต่างๆ นานา แต่ผู้แต่งมีความเห็นว่าเป็นโครงการที่ไร้สาระและไม่มีประโยชน์อันใดต่อประชาชน เดี่ยวนี้รัฐบาลจะคิดจะทำอะไรก็ต้องอ้างว่า "พัฒนา" ผู้แต่งจึงเสียดสีว่า แม้กระทั่ง "จะขี้จะเยี่ยว ขุดดินถางหญ้า" ก็ยังต้องพัฒนา ยิ่งรัฐบาลมีโครงการส่งเสริมและพัฒนามากเท่าไร ก็ยิ่งเป็นหนทางนำความเดือดร้อนมาสู่ราษฎรมากขึ้นเท่านั้น "เดี๋ยวชักชวนให้ทำไถ่นั้น เดี่ยวส่งเสริมไถ่นั้น" มากมายจนพัฒนาไม่ทัน แทนที่ราษฎรจะได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนากลับต้องเจอกับความเสียหายจน "ไร้กินหายนาที่หุด" ส่วนคนที่ได้รับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนากลับเป็นบรรดา "พวกขายปู้ขายยา พวกผู้รับเหมา" พวกเจ้าแกโรงมันโรงปอ เจ้าแกรถบรรทุกกับนายทุนเงินกู้" คำว่า "พัฒนา" ในความหมายของผู้แต่งจึงเปลี่ยนแปลงไปในแง่ร้าย เรื่องราวการพัฒนาของรัฐบาลเป็นเรื่องโกหก หลอกหลวง ราษฎร ยิ่งพัฒนา ยิ่งนำความเดือดร้อนและความเสียหายมาสู่ราษฎร และการพัฒนาจึงไม่ใช่ทำให้เจริญ ทำให้ดีขึ้นอีกต่อไป จนในที่สุดผู้แต่งถึงกับเอ่ยว่า "เห็นเขาพัฒนาแล้วจะบ้าตาย"

ต่อจากนั้นพลเมืองดีตื่นเปลือยจึงค่อยพุงกายลุกขึ้น

ทำหน้าที่ของพลเมืองดีอีกครั้ง ด้วยการควักธนบัตรใบแดงๆ ออก

จ่ายเป็นค่าสุราอาหารมือนั้น รวมเบ็ดเสร็จเป็นเงินสองร้อยกับสิบบาท

พลเมืองดี : ๖๐

คำ "พลเมืองดี" หมายถึง ประชาชนที่ปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองและประเพณีดี เป็นคนดี เช่น "หากินด้วยความเที่ยงธรรม" หรือ "ไม่เคยเบียดเบียนใคร" ซึ่งเป็นตัวอย่างของคนที่เป็นพลเมืองดีของสังคม แต่พลเมืองดี "ตื่นเปลือย" ซึ่งมีฐานะยากจน ไม่มีแม้แต่รองเท้าที่จะสวมใส่ ต้องทำหน้าที่ "พลเมืองดี" ด้วยการจ่ายเงินที่ไม่ค่อยจะมีเลี้ยงเจ้าหน้าที่มาให้ความเป็นธรรม ซึ่งไม่รู้ว่าพลเมืองดีคนนี้จะได้รับความเป็นธรรมหรือไม่ เมื่อพลเมืองดีต้องทำหน้าที่ "ควักธนบัตรใบแดงๆ ออกจ่ายเป็นค่าสุราอาหารมือนั้น" ซึ่งไม่ใช่หน้าที่ของพลเมืองดี จึงขัดแย้งกับคำว่า "หน้าที่พลเมืองดี" ของบ้านเมืองนี้เสียจริง และสิ่งเหล่านี้ก็คือ หน้าที่ของพลเมืองดีที่พลเมืองทุกคนของประเทศไทยพึงกระทำ ถึงแม้ไม่มีในกฎหมายปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร

ก็ตาม ดังนั้นคำว่า "พลเมืองดี" ในความหมายของผู้แต่ง จึงหมายถึง ประชาชนที่ปฏิบัติตาม คำสั่งของข้าราชการ ไม่ว่าจะคำสั่งนั้นจะถูกหรือผิดก็ตาม

ผู้ใหญ่ดำนันก็เหมือนกับชาวบ้านชาวเมืองผู้เป็นพลเมืองดี หรือได้รับการยกย่องว่าเป็นพลเมืองดีทั้งหลายนั่นเอง คือเป็นคน ประเภทบอกนอนสอนง่ายสั่งสมความดีของตนมาจากการฟังและเชื่อ ตามที่ตนเองได้ฟัง เริ่มต้นก็เป็นเด็กดี โดยเชื่อฟังคำพ่อแม่ โตขึ้นหน่อย ก็เป็นคนดี ด้วยการเชื่อฟังครู เติบขึ้นมาอีกนิดก็เป็นคนดี โดยการเชื่อฟัง เทศน์ของพระ เมื่อเป็นผู้ใหญ่มีเหย้ามีเรือนจนมีบุญวาสนาได้เป็นถึง ผู้ใหญ่บ้าน ก็เป็นผู้ใหญ่บ้านดีด้วยการเชื่อฟังกำนันและนายอำเภอ สุดท้ายก็ยังเป็นพลเมืองดีของประเทศ ด้วยการเชื่อฟังคำบอกกล่าว ของวิทยุ

มือกายสิทธิ์กับตีนปีศาจ : ๖๔-๖๕

คำ "พลเมืองดี" หมายถึง ประชาชนที่ประพฤติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรม ทำแต่ ความดีงาม แต่พลเมืองดีในความหมายของผู้แต่ง หมายถึง "คนประเภทบอกนอนสอนง่าย" บอกให้ทำตามหรือประพฤติตามคำสั่งหรือคำสอนอย่างว่าง่าย โดยไม่ใช่ปัญญาไตร่ตรองให้ดี เสียก่อนว่าคำสั่งนั้นควรทำตามหรือไม่ นอกจากนั้นผู้แต่งยังได้เรียงลำดับการ "สั่งสมความดี" ของพลเมืองดีเป็นขั้นๆ ดังนี้ เริ่มตั้งแต่การเป็นเด็กดีด้วยการเชื่อฟังพ่อแม่ หากต้องการเป็นคนดี ต้องเชื่อฟังคุณครูหรือพระเทศน์ หากเป็นผู้ใหญ่บ้านก็ต้องเชื่อฟังกำนันหรือนายอำเภอ และ สุดท้ายหากต้องการเป็นพลเมืองดีของประเทศต้อง "เชื่อฟังคำบอกกล่าวของวิทยุ" ซึ่งเป็นคำที่ ผู้แต่งต้องการเสียดสีว่า ในประเทศไทยมีแต่พลเมืองดีที่ขาดอิสระทางความคิด เพราะถูกครอบงำหรือตีกรอบทางความคิดจากสังคมตั้งแต่เป็นเด็ก จนกระทั่งเมื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศก็ต้องเชื่อฟังทำตามคำสั่งจากรัฐบาล ซึ่งไม่ว่าคำสั่งนั้นมีประโยชน์ต่อตัวเองหรือไม่ หากพลเมืองดีของประเทศยังคงถูกครอบงำทางความคิดอย่างไม่มีเหตุผลแล้ว ประเทศชาติก็ไม่มีทางพัฒนา ให้เจริญก้าวหน้าได้ เพราะพลเมืองดีของประเทศส่วนใหญ่ยังไม่พัฒนาความคิด ติดยึดอยู่ในกรอบ และคำสั่งจากรัฐบาล

จากตัวอย่างคำว่า "พลเมืองดี" ทั้ง ๒ ตัวอย่างนี้ แสดงให้เห็นว่า พลเมืองดีในสายตาของ ข้าราชการ นักปกครองนั้น ต้องเป็นคนเชื่อฟังคำสั่งของทางราชการและมักจะถูกข้าราชการใช้

อำนาจหน้าที่ของตนเองเข้มแข็งแกอยู่เสมอ ดังนั้น “พลเมืองดี” จึงมิใช่ผู้ที่ปฏิบัติตนถูกต้องตามกฎหมาย แต่ต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนได้ถูกใจข้าราชการ

ชีวิตชาวนาแท้ๆ ที่เกิดและเติบโตกลางท้องทุ่งอย่างลุดคง เป็นชีวิตที่ไม่มีแรงเจือปนซับซ้อนอะไรอีก มีเส้นทางวางไว้เกือบแน่นอน พอฝนมาก็ลงไถแล้วหว่านปักดำ ปีไหนพอฝนเหมาะก็เหลือได้ขาย ปีไหนน้ำท่วมก็หันไปกินข้าวเช่า รวมถึงกะปิและน้ำปลาด้วย แล้วรอคอยแก้ตัวในปีหน้า ซึ่งจะคิดว่าให้มันเป็นกรรมมันก็เป็น หรือจะพูดปลอบแบบชาวเมืองว่ามันเป็นวีรกรรมก็ไม่ผิด แต่ลุดคงเองแกร็กจะคิดว่ามันเป็นวีรกรรม เพราะถึงแม้แแก่จะไม่มีนาเป็นสมบัติตัวเองสักเพียงเท่าฝ่ามือของเด็กน้อย แแก่ก็ยังสามารถปลูกข้าวเลี้ยงดูภรรยาและฝูงสัตว์เลี้ยงที่อาศัยกินข้าวได้อิ่มหมีเช่นกันกับใครอื่น

ชาวนาและนายห้าง : ๑๐๔

คำ “วีรกรรม” หมายถึง การกระทำที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นความกล้าหาญ การกระทำของผู้กล้าหาญ (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๔๙๙) ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้กล้าหาญจะต้องประกอบคุณงามความดีคอยช่วยเหลือและปกป้องบ้านเมือง ดังเช่น ขุนศึกบางระจัน ท้าวสุรนารี ฯลฯ ลาว คำหอมนำคำว่า “วีรกรรม” มาเล่นโดยตีความหมายตรงตามรูปศัพท์ คำว่า “วีร” หมายถึง กล้าหาญ (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๔๙๙) คำว่า “วีรกรรม” ในความหมายใหม่ของผู้แต่ง หมายถึง กล้าหาญที่เผชิญกับเคราะห์ ซึ่งเป็นคำที่ผู้แตงนำมาเสียดสีชีวิตของชาวนาว่า หากเป็น “ชาวนาแท้ๆ” จะต้องฝ่าฟัน อดทนต่อสู้กับอุปสรรคนานัปการ หากปีใดฝนตกเหมาะสมก็รอดตัวไป แต่ถ้าปีใด “น้ำท่วม” หรือฝนแล้งก็ต้องประสบกับภาวะอดอยาก ยากแค้นและ “รอคอยแก้ตัวในปีหน้า” ซึ่งไม่รู้ว่าจะเป็นการแก้ตัวหรือเพิ่มเคราะห์กรรมให้มากยิ่งขึ้น ชีวิตของชาวนาจึงเป็นเคราะห์กรรมอย่างหนึ่งและสมควรได้รับการยกย่องว่าเป็น “วีรกรรม” เจกเช่น วีรบุรุษผู้กล้าคนอื่น ๆ เนื่องจากชาวนากล้าหาญ อดทน ต่อสู้กับความโหดร้ายของธรรมชาติซึ่งเป็นเคราะห์กรรมอันใหญ่หลวงในชีวิตของชาวนา ดังนั้นชาวนาจึงเป็นทั้งผู้กล้าหาญและเป็นผู้กล้าหาญเผชิญกับเคราะห์กรรม โดยไม่หวั่นเกรงอุปสรรคใดๆ

ป็นข้อจ้ออย่างไว้ฝีมือและอย่างพิเศษเป็นการเลี้ยงรุ่นของเรา
ซึ่งทุกครั้งที่มีคำว่า "พิเศษ" บัตรค่าอาหารก็จะเพิ่มสูงตามขึ้นไปด้วย
เลี้ยงรุ่น : ๗๕

คำ "พิเศษ" หมายถึง ยิ่งกว่าปกติ แปรจากสามัญ ไม่ใช่ทั่วไป (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๓๘๒) เมื่อมีความแตกต่างจากปกติเรามักเรียกว่า สิ่งนั้น "พิเศษ" ลาว คำหอมนำคำว่า "พิเศษ" มาใช้เพื่อเสียดสีว่า "พิเศษ" อาจเป็นคำที่มีความหมายว่า "ราคาแพงกว่าปกติ" ดังเช่นอาหารจานพิเศษ ก็คืออาหารที่มีราคาแพงกว่าอาหารชนิดอื่นๆ ดังนั้นคำว่า "พิเศษ" อาจเป็นคำที่มีความหมายแคบลง เหลือเพียงราคาแพงกว่าปกติเท่านั้น

ทุกครั้งทีคิดถึงคำโอวาทดังกล่าว ครูเฒ่าก็รู้สึกว่ในชีวิตของ
ข้าราชการชั้นปลายแถวอันยาวนานของตนนั้น ยิ่งเวลาผ่านไปก็ดูเหมือน
ตนเองจะต้องทนรับชมรับฟังโอวาท ที่ฟังแล้วเจ็บกระดองใจมากขึ้เรื่อยๆ
ต้องทนฟังคนพุงยี่นที่มีรายได้เป็นหมื่นเป็นแสน ที่หมั้นจาริกออก
มาให้โอวาทกับคนท้องกิว ให้อดออมและเสียสละ
ต้องกล้ากลืนฝืนทนฟังคนที่กินเปอร์เซ็นต์ค่าก่อสร้างโรงเรียน
ทีละเป็นหมื่นเป็นแสน ที่มายืนยี่นหน้าให้อวาทถึงความซื่อสัตย์สุจริต
ต้องไปตากหน้าฟังผู้บังคับบัญชาที่ชอบส่งลูกน้องสาวฯ ไป
รับใช้เจ้านายที่มาตรวจราชการจนเมามายกลับบ้านไม่ถูก แล้วยังจ้อ
หาโอกาสให้อวาทในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม

กางเกงตัวใหม่ : ๘๖-๘๗

คำ "โอวาท" หมายถึง คำแนะนำ คำตักเตือน คำกล่าวสอน (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๖๒๒)
ในการกล่าวให้อวาทแต่ละครั้ง ผู้ให้อวาทจะต้องเป็นบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนได้ถูกต้องและ
เป็นตัวอย่างที่ดีของโอวาทเรื่องนั้นๆ ส่วนเรื่องทีนำมาให้อวาทจะต้องเป็นเรื่องที่มีสาระและเป็น
ประโยชน์ต่อผู้ฟัง แต่ในเรื่องกางเกงตัวใหม่ คนทีให้อวาทเรื่องความอดออมและเสียสละ กลับ
เป็น "คนพุงยี่นที่มีรายได้เป็นหมื่นเป็นแสน" ทีไม่รู้จักรการเสียสละหรืออดออม หรือคนทีให้อวาท
เรื่องความซื่อสัตย์สุจริต กลับเป็น "คนที่กินเปอร์เซ็นต์ค่าก่อสร้างโรงเรียนทีละเป็นหมื่นเป็นแสน"
ซึ่งเป็นคนทุจริต คดโกงประเทศชาติ หรือคนทีให้อวาทเรื่องคุณธรรม จริยธรรม กลับเป็น

"ผู้บังคับบัญชาที่ชอบส่งลูกน้องสาวๆ ไปรับใช้เจ้านายที่มาตรวจราชการ" ซึ่งเป็นคนไร้ศีลธรรมใช้ลูกน้องเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ใส่ตัว ส่วนผู้รับฟังโอวาท "ให้อุดออมและเสียสละ" กลับเป็น "คนท้องกิว" ซึ่งยากจนแม้เงินที่จะกินยังไม่มีแล้วจะเอาเงินที่ไหนไปอุดออม การให้โอวาทจึงเกิดความขัดแย้งทั้งในด้านผู้ให้โอวาทและผู้รับฟังโอวาท เพราะผู้รับฟังโอวาทไม่เต็มใจที่จะฟัง แต่ต้องให้ความอดทนอย่างที่สุด "ทนรับชมรับฟัง" "ทนฟัง" "กล้ากลืนฝืนใจทนฟัง" และ "ต้องไปตามหน้าฟัง" เรื่องที่ไม่เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ส่วนผู้ให้โอวาทกลับรู้สึกว่าการให้โอวาทเป็นการ "จาริก" ทำบุญอย่างหนึ่ง จึงทั้ง "ยื่นหน้า" อย่างไม่อายและ "จ้องหาโอกาส" เพื่อแสดงผลงาน การให้โอวาทในเรื่องกางเกงตัวใหม่ ควรจะเป็นโอวาทที่ใช้ตักเตือนให้ผู้ให้โอวาทประพฤติปฏิบัติ ตามมากกว่าจะไปสั่งสอนคนอื่น ดังนั้น "โอวาท" ซึ่งเป็นคำแนะนำ ตักเตือน ในที่นี้ควรเป็นโอวาทที่ใช้แนะนำ ตักเตือนผู้ให้โอวาทเสียก่อน

ต่อจากนั้นถือโอกาสแวะเข้าไปเยี่ยมเพื่อนมิตรตามรายทาง
 ถามข่าวทุกข์สุข ซึ่งก็ดูจะได้ฟังเรื่องทุกข์มากกว่าสุข
 หันส่วน เจ้าชีวิต : ๑๒๘

คำ "ทุกข์สุข" หมายถึง ความเป็นไปของชีวิต (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๒๕๘) ลาว คำหอม ได้อธิบายความหมายของคำว่า ทุกข์สุข เพิ่มเติมว่า ความเป็นไปของชีวิตชาวบ้านมักประสบแต่ความยากลำบาก เดือดร้อนมากกว่าความสุขสบาย จึงเป็นเรื่อง "ทุกข์มากกว่าสุข"

ตามประสาของคนเป็นทาสข่าวสารทั้งจริงทั้งเท็จ ผมจึงซื้อ
 หอบติดมือขึ้นไปด้วยหลายฉบับ...ข่าวชิ้นนั้นก็เพียงคำแถลงการ
 หลักนโยบายกว้างๆ ของรัฐบาล ซึ่งพอสรุปได้ว่า รัฐบาลจะทุ่มเทความ
 ตั้งใจในอันที่จะยกระดับมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในชนบท
 ให้จริงจังมากขึ้น โดยจะถือเป็นนโยบายสำคัญ และมุ่งจะแก้ไขความ
 ลำหลังและความยากจนของคนในบ้านนอกให้ลุล่วงให้จงได้ก็เท่านั้น
 นิทานชาวบ้าน : ๑๔-๑๕

คำ "ข่าวสาร" หมายถึง ข้อความที่ส่งมาให้รู้เรื่องกัน (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๘๔) ซึ่งเป็นข้อเท็จจริง เชื่อถือได้ แต่ลาว คำหอมได้อธิบายความหมายของคำว่า ข่าวสาร เพิ่มเติมว่า

ข่าวสารอาจมี "ทั้งจริงทั้งเท็จ" ที่อาจสร้างขึ้นมากโกหก หลอกลวงประชาชน เหมือนกับข่าวการแถลงนโยบายของรัฐบาลว่าจะแก้ไขปัญหา "ความล้าหลังและความยากจน" ซึ่งเป็นข่าวเท็จที่ไม่สามารถทำให้เป็นความจริงได้ ดังนั้น ข่าวสารของรัฐบาล จึงเป็นข่าวเท็จมากกว่าข่าวจริง

อาจารย์พูดอย่างนั้นก็ไม่ถูก ข้าเห็นว่าคนที่เป็นผู้แทนทุกวันนี้ ต้องเป็นคนเกะกะเกร เอะอะตึงตึง ด่าคนให้เจ็บถึงขั้นปู้ยาตาทวด อาจารย์ไม่เห็นหรือ? พวกมาขอเป็นผู้แทนคราวก่อนมันก๊วยเราดี ๆ นี่เอง มึงมาพาโว้ย ด่าพ่อล่อแม่กันลั่นถนน ถึงเราจะเกรงไปบ้างก็เพียง คนสองคน มันคุมใจมาเป็นร้อยๆ ข้าจึงเห็นว่าอาจารย์ นี่แหละเหมาะจะเป็นผู้แทน

นักกานเมือง : ๕๕

ผู้แทนราษฎร หมายถึง บุคคลที่ได้รับเลือกจากประชาชนให้ทำหน้าที่ในสภานิติบัญญัติ ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้แทนราษฎรจะต้องมีคุณสมบัติข้อหนึ่งคือ เป็นคนดีมีศีลธรรม แต่ผู้แทนราษฎรที่ผู้แต่งกล่าวถึงในเรื่องกลับเป็นคน "เกะกะเกร เอะอะตึงตึง" ว่าคนได้อย่างเจ็บแสบ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของก๊วยหรือนักเลงหัวไม้มากกว่าจะเป็นผู้แทนราษฎร หรือว่าในยุคนี้สมัยนี้ คุณสมบัติของผู้แทนราษฎรได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว คนที่จะต้องเป็นผู้แทนราษฎรต้องเป็นก๊วยเท่านั้นยังไม่พอ ยังต้องสามารถ "คุมใจได้เป็นร้อยๆ" และสามารถใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบโดยไม่ต้องเกรงกลัวกฎหมายบ้านเมือง นับวันสังคมไทยจะมีแต่คนเลว คนชั่วเท่านั้นที่มีโอกาสได้เป็นผู้แทนราษฎร ผู้แต่งจึงมีทัศนคติว่า ผู้แทนราษฎร คือ บุคคลที่ได้รับเลือกจากประชาชนให้ใช้อำนาจหน้าที่ในการทำสิ่งผิดกฎหมายโดยไม่ต้องเกรงความผิด

"อ้ายชวานมันพล่ามสู้รู้ ข้าเคยเป็นหัวคะแนนให้ข้าหลวง ขำรู้ดีน่า คนจะเป็นผู้แทนได้ต้องเป็นคนสำคัญ มีความรู้แตกฉานในเรื่องเงินทอง" เขาหยุดนิดหนึ่ง

นักกานเมือง : ๕๔

คำ "ผู้แทน" หมายถึง บุคคลที่ได้รับเลือกจากประชาชนให้ทำหน้าที่แทนในสภานิติบัญญัติ (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๓๕๘) บุคคลที่สมควรได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้แทนราษฎร

จะเป็นใครก็ได้ที่เป็นคนดีมีคุณธรรม มีความรู้ด้านกฎหมายเพื่อนำมาใช้บริหารประเทศ แต่ลาว คำหอมอธิบายคุณสมบัติของผู้แทนราษฎรไว้ใหม่ว่า "ต้องเป็นคนสำคัญ มีความรู้แตกฉานในเรื่องเงินทอง" เนื่องจากว่าทุกวันนี้ผู้แทนราษฎรมักโอ้อวดว่าตนเป็นคนใหญ่คนโตและเป็นคน "สำคัญ" ของชาติบ้านเมือง อีกทั้งเมื่อมีการเลือกตั้งครั้งใด ผู้แทนราษฎรนิยมแจกทรัพย์สินเงินทองเพื่อซื้อเสียงจากประชาชน ผู้แต่งจึงเสียดสียกย่องให้ผู้แทนราษฎรเป็นคนที่มีความรู้แตกฉานในเรื่องเงินทอง" แทนความรู้ทางด้านกฎหมาย ดังนั้นคุณสมบัติ "ผู้แทน" ตามความหมายใหม่ของผู้แต่งจึงหมายถึง บุคคลที่ได้รับเลือกจากประชาชนให้เป็นคนสำคัญด้วยวิธีการใช้เงินซื้อเสียง

"แต่--" เสียงผู้เป็นอาจารย์อ่อนลง "แต่ข้าจะเอาอะไรไปพูดกับเขา
คนอยากเป็นผู้แทน ข้าเห็นเขาพูดกันมากๆ โทหกคุยโวอะไรร้อยแปด
คนอย่างข้าแม้จะขี้เมา มันก็เคยบวชเคยเรียนมา จะให้ไปโทหกยกตนต่อ
ชาวบ้าน มันกระดากปาก"

นักกานเมือง : ๔๕

คำ "ผู้แทน" ตามความหมายใหม่ของลาว คำหอม คือ "เป็นคนสำคัญมีความรู้แตกฉานในเรื่องเงินทอง" ผู้แต่งยังได้เสียดสีคุณสมบัติของผู้แทนราษฎรไว้อีกว่า ผู้แทนราษฎรต้อง "พูดกันมากๆ โทหกคุยโวอะไรร้อยแปด" ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ตรงกันข้ามกับผู้แทนราษฎรจะต้องเป็นคน ที่พูดจา มีสาระ เชื่อถือได้ แต่ผู้แต่งกลับเสียดสีให้ผู้แทนราษฎรพูดแต่เรื่อง "โทหก" ซึ่งเป็นเรื่องไม่จริง เชื่อถือไม่ได้ และยังมี "คุยโว" พูดอวดอ้างว่าเป็นเรื่องจริง ทั้งๆที่เป็น "เรื่องอะไร" ที่หาความแน่นอนหรือความชัดเจนของเรื่องไม่ได้ อย่าง "ร้อยแปด" มากมายหลายเรื่อง ดังนั้นคุณสมบัติของ "ผู้แทน" ตามความหมายใหม่ของผู้แต่ง จึงหมายถึง บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากประชาชนด้วยวิธีการพูดโทหกหลอกลวงชาวบ้านให้หลงเชื่อ

จากตัวอย่างคำว่า "ผู้แทน" ทั้ง ๓ ตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า ผู้แทนราษฎรนั้นไม่จำเป็นต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมก็สามารถรับเลือกให้เป็นผู้แทนราษฎรได้ เพราะจากตัวอย่างกล่าวไว้ว่านักเลงหัวไม้ หรือโจรห้าร้อยก็สามารถเป็นผู้แทนราษฎรได้ ดังนั้นผู้แทนราษฎรจึงมิใช่ตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง แต่เป็นผู้แทนที่ใช้อำนาจและเงินทองซื้อตำแหน่งผู้แทนราษฎร

ระหว่างกับจากตลาดใหม่นอกเมือง ใกล้ค่ายทหารมิตรประเทศ
ประเทศ ผมนึกคิดถึงคำว่า “คุณหญิงทูด” ขึ้นมาอีก ออกจะเป็นผรุสวาทที่เก๋
และซ้ำ

อุบัติเหตุ : ๑๘๙

คำ “คุณหญิง” หมายถึง คำนำหน้าชื่อสตรีที่เป็นเอกภรรยาของพระยา หรือสตรีที่สมรส
แล้วและได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตั้งแต่ชั้นทุติยจุลจอมเกล้าลงมา (ราชบัณฑิต,
๒๕๓๔ : ๑๑๖) ส่วนคำว่า “ทูด” หมายถึง ผู้สื่อสาร ผู้รับใช้ไปเจรจาแทน ผู้เป็นตัวแทนรัฐบาลใน
ต่างประเทศ (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๒๖๐) ลาว คำหอมนำคำว่า “คุณหญิงทูด” มาอธิบาย
ความหมายขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นคำที่ผู้แตงนำมาเสียดสีผู้หญิงไทยที่เป็นเมียเช่าของชาวต่างชาติว่า
เธอก็เป็นคนหนึ่งสมควรได้รับการยกย่องให้เป็นคุณหญิงเช่นกัน เพราะเธอเป็นสตรีที่ได้สมรส
แล้ว ถึงแม้จะเป็นการสมรสที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็ตาม นอกจากนั้นเธอก็ควรได้รับการ
ยกย่องว่าเป็นคุณหญิงทูดอีกด้วย เพราะเธอเป็นตัวแทนในการเจรจาความสัมพันธ์ฉันท์คู่สาว
ของหญิงไทยกับชายชาวต่างชาติ คำว่า “คุณหญิงทูด” จึงเป็นคำที่ผู้แตงเสียดสีผู้หญิงไทยที่ใช้
เรือนร่างและพละกายเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีกับผู้ชายชาวต่างชาติ

๑.๓ การใช้คำผิดบริบท

การใช้คำผิดบริบท หมายถึง การนำคำมาใช้ในบริบทที่ไม่เหมาะสม เช่นการนำคำใน
ภาษาพูดมาใช้ในภาษาเขียน หรือการนำคำราชาศัพท์มาใช้กับคนธรรมดาสามัญ ลาว คำหอม
นำคำมาใช้อย่างผิดบริบท เพื่อให้คำคำนั้นเด่นและน่าสนใจ และคำที่นำมาใช้อย่างผิดบริบทของ
ลาว คำหอมนั้นเป็นคำที่ใช้เสียดสีในภาษาพูดอยู่แล้ว แต่ลาว คำหอมเลือกนำมาใช้ในงานเขียน
ของตนเพื่อแสดงน้ำเสียงเสียดสีอย่างชัดเจน ดังตัวอย่างเช่น

อันว่าตำแหน่งภารโรงนั้น ถึงจะไม่ถึงขั้นเป็นข้าราชการ แต่ก็มี
ฐานะเป็นลูกจ้างประจำของทางราชการ ซึ่งจะพอนับเนื่องเข้าในวรรณะ
ข้าราชการได้ ถึงจะอยู่ในฐานะข้าราชการชั้นสอง แต่กระนั้นภารโรงก็ยังมีย
โอกาสเสวยนานาสีทิพย์ ซึ่งข้าราชการผู้เป็นกลุ่มบุคคลเพียงวรรณะเดียว
ในแผ่นดินที่ทรงสิทธิ์ในการกำหนดอภิสิทธิ์ให้กับตนได้

ทิดมาไม่โง่ : ๓๐

คำ "อันว่า" เป็นคำที่ใช้ขยายความในภาษาบาลีที่มักใช้ในวรรณคดีโบราณ เช่น ไตรภูมิพระร่วง แต่ผู้แต่งนำคำว่า "อันว่า" มาใช้ขึ้นต้นข้อความเพื่อขยายความ ส่วนคำว่า "วรรณะ" หมายถึง สี ผิว ชาติชั้น ชาวฮินดูแบ่งเป็น ๔ วรรณะ คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร แต่ผู้แต่งนำคำว่า "วรรณะ" มาใช้กับข้าราชการเพื่อต้องการเสียดสีว่าข้าราชการในเมืองไทยได้รับการยกย่องว่าเป็นชนชั้นพิเศษคือ วรรณะข้าราชการ ส่วนคำว่า "เสวย" เป็นคำราชาศัพท์ หมายถึง กิน เสพ ครอง ได้รับประโยชน์ โดยทั่วไปคำว่า "เสวย" เป็นคำราชาศัพท์ที่ใช้กับพระมหากษัตริย์หรือเจ้านายชั้นสูง นอกจากนั้นคำว่า "เสวย" ในภาษาพูด ตัวอย่างเช่น อาหารร้านนี้ เสิญเธอเสวยไปคนเดียว เป็นคำที่แสดงน้ำเสียงเสียดสีของผู้พูดอยู่แล้ว ผู้แต่งนำคำนี้มาใช้อย่างฉิบบริบท เพื่อให้ผู้อ่านสะดุดคำและสะดุดคิดถึงคำว่า "เสวย" แม้แต่ภารโรงซึ่งมี "ฐานะเป็นลูกจ้างประจำของทางราชการ" ยังได้รับเกียรติว่าเป็นข้าราชการเช่นกัน แต่เป็นเพียง "ข้าราชการชั้นสอง" ที่ด้อยทั้งศักดิ์ศรีและอำนาจมากกว่า "ข้าราชการ" ก็ยัง "ทรงสิทธิ์" สามารถใช้สิทธิอำนาจหน้าที่ของตนมาแสวงหาผลประโยชน์มากมายที่คนธรรมดาทั่วไปไม่มีโอกาสได้รับ แล้ว "ข้าราชการ" ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติรับใช้รับใช้งานของทางราชการแท้ๆ กลับยกตัวขึ้นเป็นเจ้านายชั้นสูง "เสวย" ครอบครองสิทธิ์นานาประการที่มีใช้ของตนเอง ดังนั้นคำว่า "เสวย" จึงเป็นคำที่ผู้แต่งใช้เสียดสี "ข้าราชการ" ซึ่งเป็นเพียงข้ารับใช้ แต่กลับอาจเอื้อมทำตนเป็นเจ้าเป็นนายครอบครองสิทธิ์ประโยชน์ที่ประชาชนพึงได้รับ ยิ่งเมื่อผู้แต่งนำคำว่า "ภารโรง" ซึ่งได้รับการดูถูกจากข้าราชการด้วยกันเองว่าเป็นข้าราชการระดับล่างมาใช้คู่กับคำว่า "เสวย" ซึ่งเป็นคำราชาศัพท์สำหรับพระมหากษัตริย์ยิ่งทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกที่ขัดแย้งอย่างรุนแรงว่า ขนาด "ภารโรงยังมีโอกาสเสวยนานาสิทธิ์" แล้วข้าราชการเต็มขั้น จะใช้อำนาจและหน้าที่อันชอบธรรมของตนเองแสวงหาผลประโยชน์แก่ตัวเองเพียงใด เพราะทุกวันนี้อาหารหลักของข้าราชการมิใช่ข้าวปลาอาหารอีกต่อไป แต่เป็น "นานาสิทธิ์" ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นของเสวยชั้นเยี่ยม

หรือมิฉะนั้นพวกเจ้าทรัพย์รวยๆ ซึ่งเลี้ยงเจ้าขุนมูลนายผู้รักษา
กฎหมายไว้จนเชื่องๆ คนละมากๆ ก็คงจะช่วยฆ่าพวกเขาในฐานะผู้ร้าย
อ้ายโจรหมดไปเองแหละ

กังวานไพร : ๔๘

คำ "เชื่อง" หมายถึง ไม่เปรี้ยว ที่คุ้นเคยกับคน (สัตว์) คำว่า "เชื่อง" เป็นคำที่ใช้ร่วมกับสัตว์ เช่น เสือตัวนี้ทำทางเชื่อง แมวนอนเชื่อง นอกจากนั้นเรายังมีคำว่า "เลี้ยงจนเชื่อง" ซึ่งหมายถึง ไว้วางใจได้ แต่ผู้แต่งนำคำว่า "เชื่อง" มาใช้กับกริยาอาการของคนอย่างฉิบบริบท

เพื่อให้ผู้อ่านสะดุดคำและสะดุดคิดถึงความหมายของคำว่า "เชื่อง" "เจ้าขุนมูลนายผู้รักษา
กฎหมาย" ซึ่งมีหน้าที่การงานใหญ่โต กลับประพฤติตนเหมือนสุนัขรับใช้ผู้ซื้อสัตว์ที่ตกอยู่ ภายใต้
อิทธิพลและอำนาจเงินทองของ "พวกเจ้าทรัพย์รวยๆ" หากเจ้าทรัพย์รวยๆสั่งให้ทำสิ่งใดเจ้าขุน
มูลนายสามารถรับใช้ได้ทุกอย่าง เนื่องจากเจ้าขุนมูลนายยอมใช้อำนาจหน้าที่ของตนเพื่อช่วย
เหลือเจ้าขุนมูลนายได้ทุกเมื่อ ไม่ว่าจะเรื่องที่ให้ช่วยเหลือจะเป็นเรื่องดีหรือเรื่องชั่วร้ายก็ตาม ซึ่ง
ส่วนมากจะมีแต่เรื่องผิดกฎหมายบ้านเมืองทั้งนั้น คำว่า "เชื่อง" ในที่นี้แสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้มี
หน้าที่รับผิดชอบต่อบ้านเมืองทำตัว "เชื่อง" ตกอยู่ในอาณัติของผู้มีอิทธิพลและอำนาจ จึงไม่
แตกต่างกันกับพฤติกรรมของสัตว์ที่พยายามทำตัวให้เชื่อง เพื่อให้เป็นที่รักของเจ้าของ

อย่างไรก็ตาม เรื่องของความศักดิ์สิทธิ์ปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อบัง
ยังไม่ได้สิ้นสุดลงเพียงแค่นั้น ต่อมาก็ยังมีผู้ตรัสรู้เล่าต่อแตกแขนง
ออกไปอีกว่า

หลวงพ่อบังเคย : ๓๖

คำ "ตรัสรู้" หมายถึง การรู้แจ้งของพระพุทธเจ้า โดยทั่วไปเรามักใช้คำนี้ในบริบทที่
เกี่ยวกับเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา ผู้ที่จะตรัสรู้ได้คือ พระพุทธเจ้า แต่ลาว คำหอมนำคำนี้มา
ใช้ในบริบทว่า "ตรัสรู้เล่าต่อแตกแขนงออก..." คำว่า "ตรัสรู้" ในบริบทนี้ หมายถึง รู้เอาเองว่าเป็น
อย่างนี้ นำมาเล่าต่อๆ กันมาโดยไม่มีมูลความจริง นอกจากนั้น คำว่า "ตรัสรู้" ในภาษาพูดเป็น
คำที่ผู้พูดใช้เพื่อเสียดสีอยู่แล้ว เช่น ใครจะไปตรัสรู้ละ ว่าเธอชอบอะไร เป็นประโยคที่แสดงแฝง
น้ำเสียงประชดประชันเสียดสีของผู้พูด คำว่า "ตรัสรู้" ในที่นี้จึงเป็นคำที่เสียดสีชาวบ้านที่นำ
เรื่องราว "ความศักดิ์สิทธิ์ปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อบัง" มาเล่าสืบต่อกันมาโดยไม่มีมูลความจริง
ประหนึ่งว่าตนเป็น "ผู้ตรัสรู้" รู้เรื่องราวความเป็นจริงทั้งหมด ทั้งๆ ที่ผู้เล่าไม่รู้ความจริงเลย

หากเคราะห์ห้ามยามช่วย เมื่อล้วงลงไปพบแต่ความว่างเปล่า
ท่านก็อาจพิโรธบีบคอสับมะ هنگ หรือในรายใจดี ก็อาจเทศน์ สั่งสอน
ให้รู้จักอดออม "รายได้ต่ำอย่าสะเออะรสนิยมสูง" ก็มีทางเป็นได้ทั้งนั้น

ความหลังความหลง : ๑๒๒

คำ "พิโรธ" เป็นราชาศัพท์ หมายถึง โกรธ เคือง โดยทั่วไปเรามักใช้คำนี้ในบริบทของ
พระมหากษัตริย์หรือเจ้านายชั้นสูง แต่ลาว คำหอมนำคำนี้มาใช้ในบริบทของคนสามัญธรรมดา

ว่า "ท่านก็อาจพิโรธ" ท่านในที่นี้ หมายถึง พ่อค่านายทุนจากในเมืองที่นำรถสรรพสินค้ามาเปิดขายสินค้าให้แก่ชาวชนบทห่างไกล นอกจากนั้นคำว่า "พิโรธ" ในภาษาพูด เช่น เธอทำท่าทางอย่างนั้นเหมือนกำลังพิโรธโกรธาใคร ซึ่งเป็นคำที่แสดงน้ำเสียงเสียดสีของผู้พูด ดังนั้นคำว่า "พิโรธ" จึงเป็นคำที่ผู้แต่งใช้เสียดสีพ่อค่านายทุนซึ่งมิใช่พระมหากษัตริย์ แต่อาจแสดงอาการพิโรธชาวบ้านที่ไม่มีเงินจ่ายค่าสินค้าเมื่อใดก็ได้

คำ "เทศน์" หมายถึงการแสดงธรรมสั่งสอนในทางศาสนา นอกจากนั้นคำว่า "เทศน์" ในภาษาพูด หมายถึง ดุด่าว่ากล่าวอย่างรุนแรง เช่น วันนี้ถูกคุณครูเทศน์เรื่องมาโรงเรียนสาย คำว่า "เทศน์" ในภาษาพูดจึงเป็นคำที่แสดงน้ำเสียงเสียดสีของผู้พูด ในเรื่องความหลังความหลงไม่มีพระสงฆ์องค์ใดเทศน์สั่งสอนธรรมแก่ชาวบ้าน แต่เป็นพ่อค่านายทุนที่ตั้งตัวเป็นนัก "เทศน์" ว่าชาวบ้านว่า "รายได้ต่ำอย่าละเออะรสนิยมสูง" ในความเป็นจริงพ่อค่านายทุนก็คือชาวบ้านธรรมดาๆ คนหนึ่ง กลับยกฐานะเป็นเจ้าของนายของชาวบ้าน ทั้ง "พิโรธ" และ "เทศน์สั่งสอน" ชาวบ้านอย่างเราๆ ด้วยกันเอง

ลาว คำหอมนำกลวิธีการสร้างสรรค์คำ ๓ ประการ คือ ๑.การสร้างคำใหม่ ๒.การอธิบายความหมายของคำขึ้นใหม่ ๓.การนำคำมาใช้ผิดบริบท ล้วนช่วยเน้นย้ำให้ผู้อ่านได้ขบคิดถึงความหมายที่แฝงเร้นอยู่ในถ้อยคำ ถ้อยคำต่างๆ ที่ลาว คำหอมเลือกสรรขึ้นมานั้นบ่งบอกถึงน้ำเสียงเสียดสีและแฝงนัยไว้อย่างลุ่มลึก และมีช่วยเชื่อมโยงความคิดของผู้อ่านไปสู่สาระสำคัญของเรื่องได้อย่างชัดเจน

๒. การเสริมความ

การเสริมความ หมายถึง การอธิบายความหรือให้รายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้แต่งมักใช้วลีหรือข้อความในการเสริมความและแทรกอยู่ในงานเขียนหรือในเรื่องที่ผู้แต่งมีเจตนาพูดกับผู้อ่านเพื่อแสดงทัศนคติหรือความคิดเห็นส่วนตัวให้ผู้อ่านได้รับทราบ ลาว คำหอมนำการเสริมความมาใช้ในการบรรยายเรื่อง ซึ่งแสดงถึงลักษณะเฉพาะของเขาได้ประการหนึ่งแล้ว การเสริมความยังแสดงถึงอารมณ์ขันของผู้แต่งที่สอดแทรกน้ำเสียงเสียดสีอยู่ในที่ได้อย่างประณีตงดงาม นอกจากนั้นข้อความหรือวลีที่ผู้แต่งนำมาเสริมความ มิใช่เป็นเพียงการอธิบายหรือขยายความให้มีความละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้นเท่านั้น แต่เป็นสาระสำคัญของเรื่องที่

ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านคิดและพิจารณา อีกทั้งยังเป็นการเชื่อมโยงไปสู่การตีความสารสำคัญของเรื่องได้อย่างละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้น ในที่นี้จะแบ่งการเสริมความออกเป็น ๒ แบบดังนี้

๒.๑ การเสริมความที่แทรกเข้าไปในเรื่องโดยอยู่ในรูปเครื่องหมายชนิดขลิบ

๒.๒ การเสริมความที่ปรากฏในรูปของการบรรยาย

๒.๑ การเสริมความที่แทรกเข้าไปในเรื่องโดยอยู่ในรูปเครื่องหมายวงเล็บ

การเสริมความที่แทรกเข้าไปในเรื่อง เป็นการเสริมความที่ล่าว คำหอมใช้ในรูปเครื่องหมายชนิดขลิบ โดยทั่วไปเครื่องหมายชนิดขลิบเป็นเครื่องหมายที่ผู้แต่งนิยมใช้ประกอบในการบรรยายเรื่อง เพื่อกำกับข้อความที่กั้นไว้เป็นพิเศษ ข้อความหรือวลีที่อยู่ในเครื่องหมายชนิดขลิบ เป็นการเสริมความที่ผู้แต่งใช้เพื่อแสดงความคิดเห็น หรือตั้งข้อสังเกตที่แปลกและขบขัน ซึ่งในบางครั้งอาจเป็นเพียงแค่อารมณ์ขันธรรมดาๆ แต่ในบางครั้งเป็นอารมณ์ขันที่สอดแทรกน้ำเสียงเสียดสีอยู่ในที่ ดังนั้นข้อความหรือวลีที่แทรกอยู่ในเครื่องหมายชนิดขลิบ จึงเป็นการแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งภายในใจของผู้แต่ง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ความเห็นพ้องแบบเสียดสีของผู้แต่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงทัศนคติและน้ำเสียงของผู้แต่งได้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่างเช่น

รถคันนั้นก็คำรามอื้อๆ กลับเข้าสู่ตลาดเล็กๆ แล้วเบาเครื่อง
จอดเทียบที่หน้าร้านอาหารที่ดี(แพง) ที่สุดของอำเภอ

พลเมืองดี : ๕๙

ความหมายของคำว่า "ร้านอาหารที่ดี" น่าจะหมายถึง ร้านอาหารที่มีคุณภาพ สะอาด ถูกสุขอนามัย แต่ล่าว คำหอมเสริมความของคำว่า "ดี" ว่าน่าจะหมายถึง แพงรวมอยู่ด้วย ทั้งนี้เพื่อเสียดสีคนที่ตัดสินคุณค่าจากราคา หากสิ่งใดมีราคาแพงแล้วต้องเป็นของดี ซึ่งในความเป็นจริงแล้วสิ่งของราคาแพงอาจมิใช่ของดีเสมอไป ดังนั้นคำว่า "ดี" ในสมัยปัจจุบันจึงต้องรวมความถึง "แพง" ควบคู่ไปด้วย เพื่อต้องการให้อวดว่าตนมีฐานะความเป็นอยู่ดี จึงสามารถรับประทานอาหารราคาแพงๆ ได้

ดนตรีลูกทุ่งวงใหญ่และเกจิอาจารย์ (เป็นนาย-นางหมอดี
คนทรงอะไรก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นพระ) ดังๆ เป็นแม่เหล็กตัวสำคัญ
ที่ดึงดูดแฟนๆ จึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้

พ่อค้าแดงโม : ๗๐

คำว่า "เกจิอาจารย์" หมายถึง อาจารย์บางพวก (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๕ : ๖๒) ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกพระสงฆ์ที่บวชเรียนมาเป็นเวลานาน และมีคาถาอาคมแก่กล้าจนได้รับการยกย่องว่าเป็น "เกจิอาจารย์" แต่ในปัจจุบันมีเกจิอาจารย์เกิดขึ้นมากมายจนลาว คำหอมมีความคิดเห็นอย่างเสียดสีว่า เดียวนี้คนธรรมดาสามัญก็ตั้งตนเป็นเกจิอาจารย์ได้ อาจเป็น "นาย-นางหมอดีคนทรงอะไรก็ได้ไม่จำเป็นต้องเป็นพระ" ดังนั้นเกจิอาจารย์อาจมิใช่พระสงฆ์องค์เจ้าที่มีเมตตากรุณาสูงและน่าเคารพยกย่อง แต่เป็นพวกหมอดีคนทรงที่ใช้วิชาอาคมของตนหลอกลวงประชาชนให้หลงเชื่ออย่างมง่าย และนับวันเกจิอาจารย์เหล่านั้นจะครอบงำความคิด ความเชื่อของคนไทยมากขึ้นทุกขณะ ดังนั้นคำว่า "เกจิอาจารย์" จึงต้องพิจารณาให้รอบคอบก่อนว่าเป็นพระสงฆ์หรือหมอดีคนทรงกันแน่ เพราะหมอดีคนทรงก็ได้รับการยกย่องและเลื่อนฐานะเป็นเกจิอาจารย์จำพวกหนึ่ง

นักเรียนรุ่นปัจจุบันจำพวกหนึ่งก็ยังมีแก้ไขช่วยกุสิดูกจอตกแต่ง
สถานที่ช่วยยกสุราอาหาร และหอบหนังสือที่พิมพ์ (ลวกๆ เอาค่าจ้างความ
ที่ไถมา) ขึ้นเป็นที่ระลึก

เลี้ยงรุ่น : ๗๖

ลาว คำหอม เสริมความหนังสือที่พิมพ์ขึ้นเป็นที่ระลึกในงานเลี้ยงรุ่นหรือที่เรียกกันอย่างสั้นๆ ว่า "หนังสือรุ่น" นั้นเป็นหนังสือที่พิมพ์อย่าง "ลวกๆ เอาค่าจ้างความที่ไถมา" การเสริมความดังกล่าวเป็นรายละเอียดเพิ่มเติม ที่ผู้แต่งต้องการเสียดสีการทำหนังสือรุ่นว่า คณะผู้จัดทำหนังสือรุ่นขาดความตั้งใจจริงในการจัดทำ ทำไปอย่าง "ลวกๆ" พอให้เสร็จเป็นรูปเล่มหนังสือเท่านั้น เพราะจุดประสงค์ของการจัดทำหนังสือรุ่นอยู่ที่ ต้องการนำเงินที่ลงโฆษณามาใช้สมทบทุนในการจัดงานเลี้ยงรุ่น ส่วนผู้ที่ลงโฆษณาก็ไม่ยินดีหรือเต็มใจเท่าไรนัก อาจเป็นเพราะถูกบังคับ ริดไถให้ลงโฆษณาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การจัดงานเลี้ยงรุ่นหรือการจัดทำหนังสือรุ่นนานๆ ครั้งจะมีสักหนจึงควรร่วมมือร่วมใจในการจัดทำ แต่ลาว คำหอมกลับมีความคิดเห็นอย่างเสียดสีว่า หนังสือรุ่นเป็นหนังสือที่พิมพ์ "ลวกๆ เอาค่าจ้างความที่ไถมา" เท่านั้น

แต่ก็ยังนับว่าเป็นคราวเคราะห์ของเราอยู่ ที่บังเอิญ
เจ้าพระยาพระเสด็จท่านไม่ได้กล่าวถึง ว่าการเบ่งอารถหลวง
(อันที่จริงรถของประชาชน) มาใช้สอยเที่ยวเตร่ในกิจส่วนตัวนั้น
เป็นสมบัติของผู้ดีหรือผู้ร้าย เป็นสิ่งดั่งงามผิดหรือถูก
เลียงรู่ : ๗๘

ลาว คำหอมเสริมความของคำว่า "รถหลวง" ว่าน่าจะเรียกว่า "รถของประชาชน" ถึงจะ
ถูกต้อง เนื่องจากเป็นรถที่ใช้เงินภาษีของประชาชนในการจัดซื้อ คนที่นำรถหลวงไป "ใช้สอยเที่ยว
เตร่ในกิจส่วนตัว" จึงมีความผิดโทษฐานทุจริตเบียดเบียนทรัพย์สินของประชาชนมาเป็นของตน
แต่ลาว คำหอมเสียดสีว่า "บังเอิญเจ้าพระยาพระเสด็จ ท่านไม่ได้กล่าวถึง" จึงไม่อาจตัดสินได้ว่า
การกระทำดังกล่าว "เป็นสมบัติของผู้ดีหรือผู้ร้าย เป็นสิ่งดั่งงามผิดหรือถูก" แต่ผู้ที่ทำผิดย่อมรู้แก่
ใจดีแล้ว ดังนั้น "รถหลวง" ในความหมายที่แท้จริงหมายถึง รถที่นำมาใช้งานเพื่อสร้างประโยชน์
แก่ประชาชน มิใช่รถที่นำมาใช้งานเพื่อผลประโยชน์ของข้าราชการคนใดคนหนึ่ง

ตอนที่ถนนหนทางได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น การทำกิจ
อย่างเดียวกันใช้เวลามากที่สุดไม่เกินสามชั่วโมง นับว่าก้าวหน้า
ขึ้นมาก (แต่จะวิเศษยิ่งนักหากว่าชาวบ้านจะมีข้าวเปลือกมากขึ้น
พอที่จะขายได้บ่อยๆ)

จิตเภท : ๘๖

คำว่า "พัฒนา" ของคนเมืองหมายถึง "ถนนหนทางได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น" ซึ่งเป็น
การพัฒนาทางด้านวัตถุ สิ่งของ แต่สำหรับคนชนบทแล้วสิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องพัฒนาอย่าง
รีบด่วนมิใช่การพัฒนาทางวัตถุ แต่เป็นการพัฒนาทางจิตใจและการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้อยู่ดี
กินดี ดังนั้นถนนหนทางที่คนเมืองพยายามปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น จึงไม่มีประโยชน์อะไรต่อคน
ชนบทเพราะคนชนบทยังมีฐานะยากจน ผู้แต่งจึงเสียดสีว่า ถ้าหากคนชนบทพัฒนาจริง
ชาวบ้านต้อง "มีข้าวเปลือกมากขึ้นพอที่จะขายได้บ่อยๆ" ซึ่งในชีวิตจริงของชาวบ้านแล้วอย่าว่า
แต่ข้าวเปลือกที่จะนำไปขายเลย แม้แต่ข้าวเปลือกที่จะกินยังไม่มี ยิ่งคนเมืองเข้ามาพัฒนามาก
ขึ้นเท่าไร คนชนบทที่ยังจนลงมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้นการพัฒนาที่แท้จริงจึงต้องเริ่มต้นที่การพัฒนา
ความคิดและจิตใจของชาวบ้าน แต่เมืองไทยกลับพัฒนากันแบบผิดๆ มีถนนหนทางใหญ่โต
ก็คิดว่าพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านได้สำเร็จแล้ว

หลังจากฟังคำบ่นพอสมควรแล้ว ข้าพเจ้าจึงเริ่มออกความเห็น
(แก้ตัว) ขึ้นบ้าง "ก็มีปืนอยู่ทั้งที ทำไมยอมให้มันตอบเอาง่ายๆ"

พินฉมหาย : ๑๑๐

คำว่า "ความเห็น" เป็นการแสดงความคิดหรือความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในการแสดง
ความคิดเห็นอาจมีทั้งความคิดเห็นที่ตรงกัน หรือความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันก็เป็นได้ แต่ลาว คำ-
หอมกลับเสียดสีว่า ในปัจจุบันมีแต่ความเห็นที่มุ่งเฉพาะประโยชน์ตัวเท่านั้น คือ ความเห็นแก้ตัว
คำว่า "ความเห็น" ในทัศนะของผู้แต่งจึงหมายถึง ความเห็นที่เป็นความเห็นแก้ตัว เพราะคนทุกคน
มักแสดงความคิดเห็นที่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเท่านั้น ดังเช่นที่แสดงความคิดเห็นว่า "ก็มีปืนอยู่
ทั้งที ทำไมยอมให้มันตอบเอาง่ายๆ" ก็เป็นความเห็นที่แสดงความเห็นแก้ตัวของผู้แสดงคิดเห็น
เช่นกัน ดังนั้น "ความเห็น" ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความคิดของผู้พูด กลับเป็นการแสดงให้เห็นถึง
ความเห็นแก้ตัวของผู้พูดเช่นกัน

เพื่อนเล่าให้ฟังว่า จากการที่หวั่งหวั่งเต๋นเพื่อขอรับราชการ
นั่นเอง ทำให้เขามีโอกาสพบปะขอความช่วยเหลือและสนิทสนมกับ
บุคคลที่สำคัญที่พอจะนับเนื่องว่าเป็นเทวดาจำพวกหนึ่ง คือ ผู้แทน
ราษฎร (สังกัดพรรคทำได๋)

สวรรณคดียังอยู่ : ๔๑

ลาว คำหอมเสริมความให้ผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคทำได๋ ทั้งนี้เพื่อเสียดสีผู้แทนราษฎร
ว่า ในการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งมักอวดอ้างคุณสมบัติว่าตนทำได้ทุก
อย่าง ไม่ว่าจะสร้างถนน ขุดคลอง ทำโรงเรียน หรือใช้ให้ทำอะไรก็ตามก็สามารถทำได้ เมื่อได้รับ
เลือกเป็นผู้แทนราษฎรแล้วตนก็ยังสามารถทำได้ทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการใช้ตำแหน่งหน้าที่ของ
ตนช่วยเหลือพวกพ้องอย่างผิดๆ หรือการใช้อำนาจหน้าที่ของตนข่มเหงรังแกประชาชนที่เลือกตน
เข้ามาเป็นผู้แทนราษฎร และที่เลวร้ายที่สุดคือการใช้อิทธิพลและอำนาจของตนในการทุจริต
ฉ้อโกงประเทศชาติ ผู้แทนราษฎรก็ยังสามารถทำกับประเทศชาติของตนได้ ดังนั้นผู้แทนราษฎร
จึงสมควรสังกัดพรรคทำได๋ เพราะสามารถใช้อิทธิพลและอำนาจของความเป็นผู้แทนราษฎรทำ
ความชั่วร้ายโดยไม่หวั่นเกรงความผิดใดๆ

แต่แล้วจู่ๆ ในขณะที่ความขุ่นเคืองยังไม่หายดี ปรากฎการณ
อันใหม่ก็พลันบังเกิดขึ้น เมื่อเด็กเลี้ยงควาย (ที่ยังเหลืออยู่บ้าง) เกิดไป
พบเศียรพระพุทธรูปที่ถูกขโมยวางหมกอยู่ในพุ่มสะแกไม่ห่างจากรั้ววัด
มากนัก

หลวงพ่อบึงเตย : ๓๕

ผู้แต่งมีความคิดเห็นว่า ในปัจจุบันตามท้องไร่ท้องนาในชนบทแทบจะไม่หลงเหลือภาพ
ของชาวนาและควายแล้ว เพราะการทำไร่ไถนาไม่ได้ผล ชาวนาจึงต้องขายควายเพื่อนำเงินมา
ยังชีพหรือไม่ก็นำควายไปจำหน่ายกับเจ้าแก่นายทุน ดังนั้นภาพของเด็กเลี้ยงควายที่เคยมีให้เห็นอยู่
ดาษดื่นตามท้องไร่ท้องนาจึงเป็นภาพที่ "ยังเหลืออยู่บ้าง" ซึ่งเป็นข้อความที่ลาว คำหอมเสริม
รายละเอียดอย่างเสียดสีที่เกี่ยวกับการทำมาหากินของชาวนา ทั้งนี้เพราะชาวนายากจนจนไม่มี
ทุนรอนในการทำไร่ทำนา ควายและเด็กเลี้ยงควายที่ยังเหลืออยู่บ้างอาจไม่มีให้เห็นต่อไป ถ้าหาก
ชีวิตของชาวนายังเป็นเช่นนี้

แต่ก็กินยากอีกนั่นแหละ ไหนจะค่าคว ไหนจะค่าทำ ค่าด่าน
แล้วยังมีค่าต่ง (ให้เทวดากระมัง) เป็นรายเดือนรายวันเข้าอีก ตอนนี้
กำลังทำเรื่องขอกลับเข้ารับราชการ

สวรรค์ยังอยู่ : ๔๐

คำว่า "ค่าต่ง" หมายถึง เงินที่เจ้าของบ่อนชักจากผู้เล่นการพนัน เมื่อผู้เล่นได้กินแต่ละครั้ง
(ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๑๑๑) แต่ลาว คำหอมกลับเสียดสีว่าเงินค่าต่งเป็นเงินที่จ่ายให้แก่
"เทวดากระมัง" ทั้งๆที่ผู้ที่เรียกเก็บค่าต่งก็เป็นคนธรรมดาคนหนึ่ง มิใช่เทพเทวดาจากสรวงสวรรค์
ชั้นใด แต่มีอำนาจและบารมีล้นฟ้าราวกับว่าตนเป็นเทวดา และผู้ที่ต้องจ่ายค่าต่งก็ไม่รู้สาเหตุของ
การจ่ายค่าต่งว่าจ่ายทำไมและจ่ายให้ใคร จึงแสดงความไม่แน่ใจอย่างเสียดสีไปว่า "ให้เทวดา
กระมัง"

ข้าพเจ้าเคยปรารถนาไปถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
 แม้ใบหน้าเขาดูเคร่งขรึม แต่ทว่าก็ยังมีรอยยิ้ม แม้จะไม่เบิกบาน
 เหมือนเดิม ก็ยังพอดูออกว่าเป็นยิ้ม พร้อมกับบอกกล่าวด้วยสำนวน
 โฆษณาชวน(ตัวเอง) เชื่อว่า สถานการณ์ยังไม่น่าวิตก

สวรรคดียังอยู่ : ๔๐

คำว่า "โฆษณาชวนเชื่อ" หมายถึง เผยแพร่ลัทธิหรือความเชื่อ ด้วยกลอุบายต่างๆ เพื่อ
 โน้มน้าวจิตใจผู้อื่นให้เห็นคล้อยตาม (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๑๒๖) ลาว คำหอมเสริมความของ
 คำว่า "โฆษณาชวนเชื่อ" เป็น "โฆษณาชวนตัวเองเชื่อ" เพื่อเสียดสีว่า การโฆษณาโน้มน้าวจิตใจให้
 ผู้อื่นเห็นคล้อยตามได้นั้น ก่อนอื่นผู้โฆษณาต้องเชื่อหรือคล้อยตามสิ่งๆ ที่ตนต้องการโฆษณา
 เสียก่อน หากตัวเองไม่เชื่อแล้วใครที่ไหนจะเชื่อตามที่ตนชักชวนโน้มน้าวให้เชื่อ ดังนั้นคำโฆษณา
 ชวนเชื่อจึงขัดแย้งกับความคิดเห็นของผู้พูดเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากต้องพูดโน้มน้าวให้ผู้อื่น
 คล้อยตามแล้ว ผู้พูดยังต้อง"ชวนตัวเองเชื่อ" ตามสิ่งๆ ที่ตนพูดด้วยว่า "สถานการณ์ยังไม่น่าวิตก"
 ทั้ๆ ที่ผู้พูดมีความเชื่อว่าความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้สถานการณ์น่าวิตกยิ่งนัก

พร้อมกับแนวถนน (ที่สร้างจากเงินกู้) อันเป็นเสมือนแขนขา
 วงและงาของเมืองหลวง ก็ค่อยๆ ทอดยาวออกไป แผ่กิ่งก้านสาขา
 เข้าครอบคลุมถิ่นเหล่านั้น

กังวานไพร : ๔๓

ลาว คำหอมเสริมความที่มาของการสร้างถนนในเมืองไทยว่า ถนนหนทางที่ใหญ่โตไม่ได้
 แสดงถึงความเจริญก้าวหน้าของการพัฒนาบ้านเมือง แต่กลับเป็นการแสดงให้เห็นถึงสถาน
 การณ์ในประเทศเราว่าด้อยพัฒนายิ่งนัก เพราะถนนหนทางที่ใหญ่โตนั้นเป็นถนนที่สร้างจากเงินกู้
 แนวถนนที่ทอดยาว "แผ่กิ่งก้านสาขาครอบคลุมถิ่น" ที่อำนวยความสะดวกสบายในการเดินทาง
 และแสดงถึงความเจริญก้าวหน้าของชนบท จึงมีสภาพตรงกันข้ามกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของ
 ประชาชนยิ่งนัก เพราะประชาชนยังมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยากจนแร้นแค้น ดังนั้นถนนหนทางที่
 ใหญ่โตของชาวชนบทจึงไม่ได้แสดงถึงความเจริญก้าวหน้าของประชาชน ผู้แต่งจึงเสียดสีว่าถนน
 หนทางที่ใหญ่โตนั้นเป็นถนนที่สร้างจากเงินกู้ทั้งนั้น

แต่ขณะเดียวกันความคึกคักและเติบโตขึ้นอย่างตาม
 ของเมืองที่อาศัยอยู่ ก็ทำให้อัตราค่าครองชีพถีบทยานปรูดปราด
 ขึ้นไปด้วย สวรรค์ที่เริ่มรำไรขึ้นมาในตอนต้นๆ จึงมีท่าจะเลือนๆ ลงไป
 แต่อาศัยที่มีความคุ้นเคยและรู้เช่นเห็นชาติกับเพื่อน(ความจริงนาย
 หรือเทวดา) หน้าใหม่ เขาจึงมีโอกาสดีกว่าเพื่อนๆ อีกหลายคน
 สวรรค์ยังอยู่ : ๓๘

ลาว คำหอมเสริมคำว่า "เพื่อน" ว่าเป็นนายหรือเทวดา ทั้งนี้เนื่องจากสถานภาพความ
 เป็นเพื่อนเปลี่ยนแปลงไปเมื่อมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อนที่เคยให้คำปรึกษาหรือให้
 ความช่วยเหลือเมื่อมีเรื่องเดือดร้อนอาจกลายเป็น "นาย" ได้เมื่อต้องการอามิสสินจ้างจากเพื่อน
 หรืออีกในฐานะหนึ่ง "เพื่อน" อาจกลายเป็น "เทวดา" เมื่อบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างให้เพื่อนได้ ดังนั้น
 ผู้แต่งจึงเสียดสีว่า "เพื่อน" ที่เป็นผู้ชอบพอรักใคร่กันนั้น ความจริงอาจเป็น "นายหรือเทวดา"

เคยเลียบเคียงถามถึงเหตุผลที่เขาคิดดอกเบีย้อย่างดูเดียด
 คำตอบมีว่าดอกเบียสูง ทำให้ลูกไร่ขยันและเกรงกลัว แต่เขาก็มี
 บทปราณี ว่าหากประพฤติดี(ไม่แอบขายของโนไร่ให้คนอื่น ซึ่งถือเป็น
 ความผิดร้ายแรง เคยมีคดีอุกฉกรรจ์ถึงติดตะราง) ก็ลดหย่อน (ดอกเบีย)
 ให้บ้าง

กังวานไพร : ๔๗

ลาว คำหอมเสริมความว่า เจ้าของไร่วัดความประพฤติของชาวไร่จาก "การไม่แอบขาย
 ของโนไร่ให้คนอื่น" นั่นถือว่าชาวไร่คนนั้นมีความประพฤติดี แต่ถ้าชาวไร่คนใดแอบขายของโนไร่
 ให้คนอื่น "ถือเป็นความผิดร้ายแรง เคยมีคดีอุกฉกรรจ์ถึงติดตะราง" ทั้งที่คดีอุกฉกรรจ์ หมายถึง
 ร้ายแรง เข้มมหาญ เช่น ชำคนตาย แต่สำหรับชาวไร่แล้วแค่แอบขโมยของโนไร่ก็ถือเป็นคดี
 ร้ายแรงจนถึงติดคุกติดตะรางเช่นเดียวกับคดีชำคนตาย บทปราณีที่เจ้าของไร่ใช้ลดหย่อนโทษ
 ให้แก่ลูกไร่ คือการลดหย่อนดอกเบียซึ่งเป็นความปรารถนาของชาวไร่ทุกคน ดังนั้นบทปราณีซึ่ง
 เป็นความเอ็นดูด้วยความสงสารของเจ้าของไร่ จึงตรงกันข้ามกับการกระทำของเจ้าของไร่เป็น
 อย่างยิ่ง เพราะบทปราณินั้นไม่ได้แสดงความเมตตาปราณีอย่างแท้จริง เนื่องจากเจ้าของไร่
 "คิดดอกเบียอย่างดูเดียด" ถ้าหากเจ้าของไร่มีความปรานีจริงคงไม่คิดดอกเบียอย่างมหาโหด
 และเอาความผิดกับลูกไร่ที่แอบขายของโนไร่ว่าเป็นความผิดร้ายแรง จนถึงขั้นติดคุกติดตะราง

หนังไทยเราอาจยังเป็นกระยาจกในเรื่องทุนรอนและดารานายดี แต่การสรรเรื่องและสร้างบท(เกิน)บาทของผู้แสดงนั้นได้ก้าวหน้ายิ่งนัก

แฮปปีเบิร์ตเดย์คุณตา : ๓๒

คำว่า "บทบาท" หมายถึง การทำท่าในบทแสดง การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๒๙๒) ผู้แต่งเสริมความของคำว่า "บทบาท" ในการแสดงของหนังไทยว่ามีไม่เพียงแต่ท่าท่าในบทแสดงเท่านั้น แต่เป็นการแสดงเกินบทบาทที่ได้รับเป็นอย่างมาก ทั้งเนื้อเรื่องและการแสดงไม่น่าจะมีให้เห็นในชีวิตจริง แต่ผู้แสดงได้แสดงไว้อย่างเกินจริง ดังนั้นผู้แต่งจึงเสียดสีว่า บทบาทของผู้แสดงนั้นมีบทบาทธรรมดาที่คนทั่วไปจะแสดงได้ แต่เป็นบทที่เกินบาท

อยากจะทำอะไรลงไปก็คงทำไม่ได้ถนัด ถึงจะพูดก็ไม่น่าจะมีเสียงหรือถึงจะมีเสียงบ้างก็คงไม่มีใครสนใจฟัง เพราะเสียงเอ็ดอิ่งอย่างลึงโลด (เต๋น) ของบรรดาเศรษฐีป่าสงวน และเสียงเครื่องบวกเลขของฝ่ายเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจดังระรัวกลบหายไปหมด

กังวานไพร : ๔๕-๔๖

คำว่า "ลึงโลด" หมายถึง โลดเต๋นด้วยความตื่นเต๋นดีใจ (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๔๗๒) แต่สำหรับเศรษฐีป่าสงวนแล้วมิได้แสดงอาการลึงโลดธรรมดา เพราะผู้แต่งเสริมความอย่างเสียดสีว่า เป็นลึงโลดเต๋น ทั้งนี้เนื่องจากดีใจอย่างออกนอกหน้าจนระงับอารมณ์ไว้ไม่อยู่ จึงแสดงอาการกระโดดโลดเต๋นอย่างลึงโลดเต๋น และอีกนัยหนึ่งคือผู้แต่งได้เปรียบเทียบให้เศรษฐีป่าสงวนมีกิริยาอาการอย่างลึงซึ่งป็นสัตว์ชนิดหนึ่งที่กำลังกระโดดโลดเต๋นแสดงความดีอกดีใจ ดังนั้นการที่ผู้แต่งให้เศรษฐีป่าสงวนแสดงกิริยาอาการเป็น "ลึงโลดเต๋น" ส่งเสียงเอ็ดอิ่งซึ่งมิใช่กิริยาอาการของคน จึงเป็นการเสียดสีว่าเศรษฐีป่าสงวนมีคุณสมบัติเทียบเท่ากับสัตว์ตัวหนึ่ง

ในตลอดเวลาที่พี่ชดอนกำลังเป็นดาราทำเงินให้พ่อค้าอยู่ นั้นบรรดาฝ่ายที่หายใจไม่ทั่วท้องคงจะเป็นพวกเจ้าหน้าที่ป่าไม้ (แท้) กับพวกจรีตนิยมป่า

กังวานไพร : ๔๕

ลาว คำหอมเสริมความเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ซึ่งมีหน้าที่ดูแลรักษาป่า ว่าเป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ แต่ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันป่าไม้มีคุณค่าและผลประโยชน์มหาศาล อาจมีเจ้าหน้าที่ป่าไม้บางคนอาศัยคราบความเป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบทุจริตและตัดไม้ทำลายป่า ทั้งๆ ที่ตนมีหน้าที่ดูแลอนุรักษ์ป่าไม้โดยตรง คำว่า "เจ้าหน้าที่ป่าไม้" ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าเจ้าหน้าที่คนนั้นทำงานเพื่อรักษาป่าไม้ให้ดำรงสืบไป ดังนั้นผู้แต่งจึงเสริมความอย่างเสียดสีเพื่อระบุให้แน่ใจว่าเป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้แท้ เพราะอาจมีเจ้าหน้าที่บางคนเป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้เพียงในนามเท่านั้นแต่กลับมีพฤติกรรมอย่างนักทำลายป่า

"...เขาช่วยโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้เรามาก เพราะทั้ง
คณะดนตรีและ(เกจิ) อาจารย์เขามีรายการวิทยุ..."

พ่อค้าแดงโม : ๗๑

คำว่า "อาจารย์" หมายถึง ผู้สั่งสอนวิชาความรู้ หรือคำที่ใช้เรียกนำหน้าชื่อบุคคลเพื่อยกย่องว่ามีความรู้ในทางใดทางหนึ่ง ผู้แต่งได้เสริมความว่าอาจารย์ที่กล่าวถึงในเรื่องนี้ มิใช่คุณครูหรืออาจารย์ที่สอนนักเรียน และมีใจ พระสงฆ์ที่บวชเรียนมาเป็นเวลานาน แต่เป็นแม่หมดหมอดี คนทรงที่ใช้วิชาอาคมของตนหลอกหลวงให้ประชาชนหลงเชื่อ และได้รับการยกย่องว่าเป็นอาจารย์ที่มีความรู้แก่กล้า ผู้แต่งจึงเสียดสีว่า อาจารย์ที่กล่าวถึงนี้มีใจอาจารย์ธรรมดา แต่เป็นระดับเกจิอาจารย์

แต่ถึงกระนั้นจนแล้วจนรอด ตนเองก็ยังไม่สู้จะเข้าใจนัก
ว่าทำไมเขาและพวกเขาจึงมีอาการเสียขวัญถึงปานนั้น เพราะจาก
เรื่องราวที่ได้ฟังนั้นก็เพียงว่ามีคน (ไม่แน่ใจว่าเป็นผู้เล่า) เห็นชาย
หรือหญิงแปลกหน้าที่ชายทุ่งเมื่อตอนพลบค่ำ แต่จะเป็นผู้ใด
มาจากไหน ยังไม่มีใครรู้

ข่าวจากปลายนา : ๗๗

ลาว คำหอมเสริมความว่า "ไม่แน่ใจว่าเป็นผู้เล่า" เพื่อเสียดสีคนที่เชื่อตามข่าวลือ เพียงแค่มีคนเห็นเหตุการณ์คนหนึ่งแล้วนำมาเล่าสืบต่อกันมา โดยที่ไม่พิจารณาไตร่ตรองข่าวนั้นให้รอบคอบเสียก่อน อาจเป็นเพียงข่าวที่ลือกันอย่างผิดๆ โดยไม่มีมูลความจริง เพราะคนฟังมิได้เห็นเหตุการณ์ด้วยตัวเอง จึงไม่อาจแน่ใจได้ว่าคนที่เห็นเหตุการณ์นั้นเป็นใคร และเรื่องที่น่ามาเล่านั้น

เชื่อถือได้หรือไม่ เรื่องที่ผู้แตงนำมาเล่าก็เป็นเรื่องที่ได้ฟังมาจากผู้อื่นเช่นกันจึงต้องเสริมความ
อย่างเสียดสีว่า คนที่เห็นเหตุการณ์นั้นผู้แตงเองก็ "ไม่แน่ใจว่าเป็นผู้เล่า" หรือไม่

บรรดาศิษยานุศิษย์ทั้งหลายคงคิดสนุกที่จะเล่นเป็น
นักเรียนกันอีก จึงพากันออกอ้อน(เคี้ยวเข็ญ) ให้คุณครูเข้าชั้น
กับพวกเราอีกบ้าง

เลียงรูน : ๗๗

คำว่า "ออกอ้อน" หมายถึง รบเร้า พร่ำอ้อนวอน พร่ำรำพัน (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๕๙๗)
ซึ่งเป็นการพูดจ้ออ้อนวอนให้ทำตามคำร้องขอ ผู้แตงมีความคิดเห็นว่าคำออกอ้อนนั้นเป็นการบีบ
บังคับหรือ "เคี้ยวเข็ญ" ให้ทำตามคำสั่งด้วยความลำบากใจ ดังเช่นบรรดาศิษยานุศิษย์ทั้งหลายที่
"พากันออกอ้อนให้คุณครูเข้าชั้นกับพวกเราอีก" ดังนั้นผู้แตงจึงเสริมความคำว่า "ออกอ้อน" อย่าง
เสียดสีว่าเป็นการเคี้ยวเข็ญอย่างหนึ่ง

ข้าพเจ้าจึงได้แน่ใจว่าตนเองได้ห่างเหินชีวิตชาวบ้าน(นอก)
ไกลลิบ จนแทบจะกล่าวได้ว่าอยู่คนละโลก

ข่าวจากปลายนา : ๙๘

คำว่า "ชาวบ้าน" หมายถึง คนชนบทหรือคนพื้นบ้านทั่วไป ลาว คำหอมได้เสริมความ
คำว่า "ชาวบ้าน" นั้นไม่ได้หมายถึงคนพื้นบ้านทั่วไปเท่านั้น แต่เป็นชาวบ้านนอกที่มีเขตแดนที่
พ้นจากเมืองหลวงออกไปและอยู่ห่างไกลความเจริญ ดังนั้นคำว่า "ชาวบ้าน" ที่คนทั่วไปใช้นั้นมัก
คำนึงถึงฐานที่ตั้งเป็นสำคัญ ถ้าชาวบ้านคนใดมีถิ่นฐานที่ตั้งอยู่ในเมืองที่มีความเจริญก้าวหน้า
และทันสมัยก็ได้รับการยกย่องว่าเป็น "ชาวบ้าน" ส่วนชาวบ้านที่อยู่ห่างไกลความเจริญ มีสภาพ
ชีวิตความเป็นอยู่ที่ยากจน มักจะได้รับการดูถูกเหยียดหยามว่าเป็นชาวบ้านที่ด้อยการศึกษาและ
ด้อยการพัฒนา ซึ่งก็คือ ชาวบ้านนอก ดังนั้นคำว่า "ชาวบ้าน" ที่ผู้แตงเสริมความว่าเป็น "ชาวบ้าน-
นอก" นั้นเป็นคำที่ชาวเมืองมักเสียดสีชาวบ้านที่อยู่ห่างไกลความเจริญ

หนึ่ง ที่พูดกันต่อๆ มาว่าความน่ารักของคนไทยโดยทั่วไป
ประการหนึ่งนั้น อยู่ตรงที่ความเป็นคนหัวอ่อน(คงหมายรวมถึงสิ่งที่
อยู่ในหัว) ส่วนความน่าสมเพช ว่ากันว่าอยู่ตรงความขี้เหนอ เหนอของนอก

และคนนอก อันใดที่คนนอกเหล่านี้น่าเชื่อว่าเลวว่าชั่ว คนหัวอ่อนๆ ทั้งหลาย
ก็มักจะเห็นเลวเห็นชั่วตาม สิ่งใดที่เขาว่าดีก็มักจะพลอย "ดี ดี" ตามไปด้วย

ไอ้...วัฒนธรรม : ๑๐๔

คำว่า "หัวอ่อน" หมายถึง ว่าง่าย สอนง่าย ยอมตามง่าย (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ : ๕๗๒)
ผู้แต่งเสริมความคำว่า "หัวอ่อน" อย่างเสียดสีว่า "คงหมายรวมถึงสิ่งที่อยู่ในหัว" ซึ่งหมายความถึง
สติปัญญาที่อยู่ในหัวของคนไทยว่าเป็นคนไม่มีสติปัญญา ขาดการคิดและพิจารณาไตร่ตรองให้
รอบคอบเสียก่อน และมักเชื่อตามที่ผู้อื่นพูดอย่างว่าง่าย โดยเฉพาะผู้พูดที่เป็น "คนนอก" ที่
คนไทยนิยมยกย่องว่าเป็นคนที่มีความรู้ดีและทันสมัย หาก"คนนอก"คิดหรือทำสิ่งใดคนไทยมัก
เชื่อตามอย่างว่าง่าย ดังเช่นที่คนนอก "ว่าเลวว่าชั่ว" คนหัวอ่อนอย่างคนไทย "มักจะเห็นเลวเห็นชั่ว
ตาม" หรือสิ่งใดที่คนนอก "ว่าดี" คนหัวอ่อน "ก็มักจะพลอย ดี ดี ตามไปด้วย" ดังนั้นการเสริม
ความของคำว่า "หัวอ่อน" หมายรวมถึงสิ่งที่อยู่ในหัวนั้น เป็นการเสียดสีคนไทยว่าเป็นทั้งคนหัว
อ่อนและยอมเชื่อหรือทำตามอย่างว่าง่าย

ข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่าเจ้าเพื่อนครูของข้าพเจ้าจะได้เคยอ่าน
ข้อความนั้นหรือไม่ แต่จะอย่างไรก็ตาม เขาก็ได้ปฏิบัติตัวดังกับว่า
ชิมชาบวาทะนั้นดีแล้ว นับจากวันนั้น วันที่เขาพบทางสายใหม่
(ความจริงเก่ามาก) วันที่เขาหอบ पैมเดินตัวลีบออกจากบ้านท่าน
ผู้แทน ไปสู่งานของกรมกองเจ้าสังกัด มาจนถึงบัดนี้เขาได้เดินเห็น
เช่นนั้นอีกนับเป็นสิบๆ เที้ยว

สวรรคิราว : ๔๑-๔๒

ลาว คำหอมเสริมความ "ทางสายใหม่" ที่ผู้แทนราษฎรใช้อำนาจหน้าที่ของตนอย่าง
ไม่เป็นธรรม ในการช่วยเหลือพรรคพวกหรือคนของตนให้ได้ผลประโยชน์ ว่ามิใช่ทางสายใหม่แต่
อย่างไร แต่เป็นทางสายเก่าที่ผู้แทนราษฎรไม่ว่าจะหน้าเก่าหรือหน้าใหม่มักนิยมกระทำกัน
ดังนั้นใครที่มีความคิดเห็นกับผู้แทนราษฎรใช้อำนาจหน้าที่อย่างผิดๆ เป็นทางสายใหม่นั้น แต่
สำหรับผู้แต่งกลับมีความคิดเห็นอย่างเสียดสีว่า "ความจริงเก่ามาก" เพราะผู้แทนราษฎรทุกคน
ทุกสมัยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันก็ยังดำเนินตามเส้นทางสายเก่านี้

ผู้อ่านท่านใดที่เคยคิดเคยเชื่อในเรื่องของดวงดาวก็อาจเผลอ
ได้ว่าเพื่อนของข้าพเจ้าคนนั้นเป็นคนดวงดี เพราะช่วงจังหวะที่เขา
เข้าหาผู้แทนนั้น เป็นระยะที่ท่าน ส.ส.กำลังวางแผนเพื่อเลือกตั้ง
ครั้งใหม่ แล้วก็บังเอิญอีกที่เจ้าเพื่อนคนนั้นจัดได้ว่าเป็นคนมีวาทศิลป์
อยู่บ้าง (อย่างน้อยเขาก็ได้ใช้หากินกับเด็กมารวมยี่สิบปี) หน่วยก้าน
อันนั้นคงจะสะกิดใจท่านผู้แทน

สวรรค์ยังอยู่ : ๔๑

คำว่า "วาทศิลป์" หมายถึง ศิลปะในการใช้ถ้อยคำให้ประทับใจ (ราชบัณฑิต, ๒๕๓๔ :
๔๙๐) ตามความเป็นจริงแล้วครูไม่จำเป็นต้องมีวาทศิลป์ในการพูดหรือการสอนก็สามารถทำ
นักเรียนเชื่อฟังตามสิ่งที่ครูได้สอนมา เพราะหน้าที่สำคัญของครู คือ การใช้คำพูดในการอบรม
สั่งสอน ดังนั้นการเสริมความที่ว่า "อย่างน้อยเขาก็ได้ใช้หากินกับเด็กมารวมยี่สิบปี" จึงเป็นการ
เสียดสีครูที่ใช้วาทศิลป์ของตน ในการประจบสอพลอผู้แทนราษฎร เพื่อหวังผลประโยชน์และ
ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานของตนโดยมิชอบ ในระยะเวลาสี่สิบปีที่ผ่านมาเขาจึงเป็น
ครูที่ขาดความรับผิดชอบในหน้าที่และขาดจรรยาบรรณของความเป็นครู เพราะเขาเป็นครูเพื่อ
แสวงหารายได้ในการเลี้ยงชีพให้อยู่รอดเท่านั้น

ว่ากันว่า ก็ว่ากันตามที่ท่านผู้รู้ว่ากันว่านั่นแหละครับ ว่าการเกิด
มีขึ้นการดำรงอยู่ของชาติที่ร่ำรวยและชาติที่ยากจนนั้น ท่านก็ว่า
(หลายว่าน้อยนะครับ) เกิดจากการค้าที่ไม่สมดุล ไม่ว่าจะด้วยเหตุใด
หรืออย่างไร ประเทศที่ค้าขายเกินดุล-ขายมากซื้อน้อย ก็รวยไป ฝ่าย
ประเทศที่ขาดดุล-ซื้อเข้ามาขายออกน้อย ก็ยอมจนลงตกเป็นหนี้เป็นสิน

ความหลังความหลง : ๑๒๑

ผู้แต่งเสริมความว่า "หลายว่าน้อยนะครับ" เพื่อเสียดสีข้อเขียนที่ คนอื่นเขา "ว่ากันว่า"
หรือคนที่มีความรู้อย่าง "ท่านผู้รู้" หรือคนใหญ่คนโตอย่าง "ท่านก็ว่า" หรือคนโน้นคนนี้ก็ต่างคิด
ต่างว่า ต่างมีความเห็นตรงกับสิ่งที่คนอื่น ๆ ว่ากัน ส่วนผู้เขียนเองก็มีความคิดเหมือนดังที่คนอื่น ๆ
ว่ากัน ซึ่งไม่มีใครรู้ว่า เป็นคำพูดของใคร แต่เป็นคำพูดที่เขาว่ากันมา

ทว่าเมื่อสภาพชีวิต การทำมาหากินยังเหมือนเดิม (ความจริง
ผิดเคืองลง) ปัญหาที่ไม่น่าจะเป็นปัญหาเช่น ในเรื่องวันและความว่าง
จึงดูเห็นชัดขึ้นจนสะดุดใจที่เราต้องยกขึ้นมาพูด และทวนถามกันเกือบ
ตลอดบ่ายวันนั้น ยิ่งได้พบปะถามไถ่กับมากผู้หลายคน คำตอบก็มักจะ
ย้อนกลับมาในรูปของคำถาม ทำให้พวกเราหุบปาก

จิตเภท : ๘๖

ลาว คำหอม เสริมคำว่า "เหมือนเดิม" อย่างเสียดสีว่า "ความจริงผิดเคืองลง" ทั้งนี้เนื่องมา
จากสภาพชีวิต การทำมาหากินของชาวบ้านที่บอกกล่าวว่า "เหมือนเดิม" นั้น ความจริงแล้วไม่
เหมือนเดิม มีแต่จะจนลงๆ กว่าเดิม ดังนั้น "เหมือนเดิม" ในความหมายที่แท้จริง คือชาวบ้าน
ยากจนลง

ซึ่งก็ดูเหมือนจะเป็นธรรมเนียมของวัดที่กำลังใหญ่โดยทั่วไป
ที่ยังเจริญด้วยจำนวนและขนาดของกฐินวิหาร ก็ยังต้องแลกภาระ
ค่าใช้จ่ายดูแลรักษ หนักขึ้น (ท่านว่าอย่างนั้น) เพราะฉะนั้นการวิ่งเดิน
หาจตุปัจจัยจึงต้องกระทำอย่างเอาจริงเอาจังเป็นกอบเป็นกำ เทศกาล
อันใดพอจะบุญโลปุเลให้เป็นประเพณีก็กำหนดเป็นประเพณี เพื่อที่จะได้
จัดงานประเพณี นับเอาตั้งแต่วันเทศกาลเก่า จำพวกตรุษสารท แม้รวม
ออกไปถึงวันสถาปนาวัด งานฉลองอัฐิเจ้าอาวาสองค์ก่อนๆ วันฉลอง
สมณศักดิ์เจ้าอาวาสองค์ใหม่ๆ

พ่อค้าแดงโม : ๗๐

ลาว คำหอมเสริมความว่า "ท่านว่าอย่างนั้น" เพื่อเสียดสีเหตุผลที่ทางวัดอ้างว่าเมื่อวัด
เจริญขึ้นทำให้มีภาระค่าใช้จ่ายมากขึ้น จึงต้องจัดงานวัดเพื่อหารายได้ ซึ่งเป็นเหตุผลที่ทางวัดใช้
อ้างไปอย่างนั้น มิใช่เป็นเหตุผลที่สมเหตุสมผลสำหรับการจัดงานประเพณีของวัด ในปีหนึ่งๆ วัด
ได้จัดงานประเพณีขึ้นหลายครั้งหลายหน ถึงแม้จะไม่มีเทศกาลหรือประเพณีใด ยังสามารถ
"บุญโลปุเล" ให้เป็นประเพณีเพื่อ "หาจตุปัจจัยมาบำรุงวัด" ดังนั้นเหตุผลในการจัดงานประเพณีปี
ละหลายๆ ครั้งนั้น จึงไม่สมควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง เพราะงานประเพณีเป็นงานที่ประเพณีปฏิบัติ
สืบต่อกันมาเป็นแบบแผน มิใช่จะบุญโลปุเลเพียงจัดงานพอให้เสร็จๆ ไป งานสถาปนาวัด งานฉลอง
อัฐิ งานฉลองสมณศักดิ์หรืองานที่วัดจัดขึ้นเพื่อหารายได้ล้วนเป็นงานประเพณีเช่นกัน

ก็ดังที่ได้บอกแล้ว ข้าพเจ้าไม่ได้ร่วมวงมาตั้งแต่แรกจึงไม่รู้อะไร เป็นอะไรเท่าใดนัก บุรุษผู้ก่อเรื่องจึงต้องเริ่มต้นขึ้นใหม่ แล้วกลายมาเป็นการโต้เถียงซ้ำอีก ฟังๆ พอจับความได้ว่าเรื่องของเรื่องเกิดจากความหมั่นไส้ ความเป็นเจ้าบุญแจก (คำของพวกเขา) ของเพื่อนร่วมทางคนหนึ่ง

เจ้าบุญแจก : ๘๙

ลาว คำหอม เสริมความคำว่า "คำของพวกเขา" นั้นมิได้เป็นคำที่ผู้แต่งคิดขึ้นเอง แต่เป็นคำที่ผู้อื่นใช้เรียกคนใจดี ชอบทำบุญให้ทานผู้อื่น จนได้รับการขนานนามว่าเป็น "เจ้าบุญแจก" นั้นเป็น "คำของพวกเขา" ที่คนอื่นๆ มิใช่ผู้แต่งยกย่องและใช้เรียกคนที่มีคุณสมบัติดังกล่าว ดังนั้น "เจ้าบุญแจก" ซึ่งหมายถึงคนที่ไต่อดความร้ายของตน ด้วยการแจกเงินให้ผู้อื่นอย่างไม่มีเหตุผล มิใช่เป็นคำที่ผู้แต่งเป็นคนเรียก แต่เป็น "คำของพวกเขา" ที่คนอื่นๆ เห็นพ้องและใช้เรียกกันและผู้แต่งเองก็มีความเห็นพ้องกันและใช้เรียกตาม "คำของพวกเขา" ไปด้วย

๒.๒ การเสริมความที่ปรากฏในรูปของการบรรยาย

นอกจากลาว คำหอมจะใช้การเสริมความที่แทรกเข้าไปในเรื่อง โดยอยู่ในรูปเครื่องหมาย นขลิขิตแล้ว ลาว คำหอมยังใช้การเสริมความ เพื่ออธิบายรายละเอียดหรือเรื่องราวให้มีความแจ่มชัดยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการเสริมความที่ปรากฏอยู่ในรูปของการบรรยายเรื่อง ข้อความหรือเรื่องราวที่ผู้แตงนำมาบรรยายเพิ่มเติมรายละเอียดนั้น เป็นสาระสำคัญของเรื่องและผู้แตงต้องการเสนอให้ผู้อ่านได้รับทราบ ซึ่งในบางครั้งการบรรยายเสริมความของผู้แตงเป็นการสร้างภาพตลกขบขัน แต่ในขณะที่เดียวกันนั้นภาพที่ตลกขบขันที่ผู้แตงใช้ในการบรรยายเสริมความ อาจเป็นกลวิธีอย่างหนึ่งที่ผู้แตงนำมาใช้ เพื่อเชื่อมโยงความคิดและอารมณ์ของผู้อ่านไปสู่สาระสำคัญของเรื่อง ที่ผู้แตงแฝงให้ผู้อ่านได้ขบคิด แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการเสริมความที่ปรากฏในรูปของการบรรยาย เป็นการใช้คำแบบหนึ่งที่ผู้แตงได้แฝงน้ำเสียงเสียดสีอยู่ในข้อความ ที่ได้บรรยายเสริมความอย่างประณีตงดงาม โดยที่ผู้อ่านต้องคิดพิจารณาข้อความที่บรรยายเสริมความอย่างละเอียดถี่ถ้วน แล้วจะรับรู้ถึงน้ำเสียงเสียดสีที่ผู้แตงได้แฝงไว้อย่างมีนัย ดังตัวอย่างเช่น

ต่อไปเป็นระบำนในชุดบัตรเตอร์ฟลายส์ แดนซึ่ง บัตรเตอร์ฟลาย
แปลว่าผีเสื้อนะคะ ผีเสื้อบ้านเฮาเอ็นแมงกะเบื้อ (ประโยคหลังเป็น
 คำอธิบายแทรกเติมเข้ามาของโฆษกฝ่ายชาย)

แฮปปีเบิร์ตเดย์คุณตา : ๓๕

ลาว คำหอมเสริมความโดยบรรยายเพิ่มเติมว่า "บัตรเตอร์ฟลาย แปลว่า ผีเสื้อนะคะ
 ผีเสื้อบ้านเฮาเอ็นแมงกะเบื้อ" คำว่า "บัตรเตอร์ฟลาย" เป็นคำศัพท์ในภาษาอังกฤษที่ชาวบ้าน
 ทั่วไปไม่รู้ความหมาย แต่ถ้าใช้คำว่า "แมงกะเบื้อ" ซึ่งเป็นคำภาษาถิ่น ทุกคนสามารถเข้าใจ
 ความหมายได้ตรงกันว่า หมายถึง ผีเสื้อ ดังนั้นการเสริมความที่ผู้แต่งบรรยายเพิ่มเติมเพื่ออธิบาย
 ความหมายของคำว่า "บัตรเตอร์ฟลาย" จึงเป็นการเสียดสีคนไทยที่นิยมใช้คำภาษาต่างประเทศ
 เมื่อแปลความหมายเป็นภาษากลางว่า "ผีเสื้อ" ชาวบ้านยังไม่รู้ความหมาย ต้องแปลเป็นคำภาษา
 ถิ่นว่า "แมงกะเบื้อ" ชาวบ้านจึงเข้าใจความหมาย ดังนั้นคำภาษาต่างประเทศและภาษากลางจึง
 ไม่สามารถสื่อสารกับคนท้องถิ่นได้ ต้องใช้ภาษาถิ่นเท่านั้นชาวบ้านถึงจะเข้าใจ การเสริมความที่
 บรรยายความหมายของคำเพิ่มเติม จึงเป็นการเสียดสีอย่างรุนแรงที่ชาวเมืองใช้ภาษากลางก็
 ไม่สามารถสื่อสารกับคนท้องถิ่นได้

เพราะไม่ได้เป็นข้าราชการ แม้จะได้เคยเข้าสโมสรรมาบ้าง
 แต่ก็ไปอย่างฉาบฉวย เท่าที่สังเกตเห็นว่าบรรยากาศโดยทั่วไป
 ก็เหมือนแห่งอื่นๆ คือยังคงรักษารูปร่างของความเป็นสถานที่ที่แสดง
ความแตกต่าง และแบ่งแยกท่านข้าราชการทั้งหลายออกจากมวลชน
สามัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ซ่อนเสพเสนาของบรรดาเจ้าขุน
 มุลนาย (ส่วนหนึ่ง) ของจังหวัด

เสือโต๊ะ : ๕๑-๕๒

ลาว คำหอมมีความคิดเห็นว่า สโมสรของข้าราชการไม่ว่าจะเป็นที่ใดก็ตาม "ยังคงรักษา
 รูปร่างของความเป็นสถานที่ที่แสดงความแตกต่าง และแบ่งแยกท่านข้าราชการทั้งหลายออกจาก
 ประชาสามัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ" ทั้งนี้เป็นการเสริมความเพื่อเสียดสีข้าราชการไทยที่มักยก
 ฐานะของตนขึ้นเป็นเจ้านายของประชาชน ทั้งๆ ที่ข้าราชการเองก็มีฐานะเป็นประชาชนสามัญ
 คนหนึ่ง มีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมประชาชน แต่กลับแสดงตนว่ามีอำนาจและอภิสิทธิ์เหนือ
 ประชาชนคนอื่นๆ โดยใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบของตนข่มเหงรังแกประชาชน ดังนั้น

"ข้าราชการ" ซึ่งหมายถึง ข้ารับใช้และคอยบริการประชาชน กลับแสดงอภิสัทธาที่ขมขื่นทว่า เป็นเจ้านายของประชาชน จึงเป็นการเสริมความที่ผู้แต่งต้องการเสียดสีข้าราชการที่แบ่งแยกฐานะและเลื่อนชั้นแสดงอำนาจว่าอยู่เหนือประชาชนคนอื่น ๆ ทั้งๆ ที่ข้าราชการก็มีฐานะเสมอเท่าเทียมกับประชาชน นอกจากนั้นสโมสรของข้าราชการ ซึ่งเป็นที่พบปะพูดคุยร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ของข้าราชการ ได้กลายเป็นที่ "ซ่องเสเพลเสวนา" มั่วสุมซุ่มนุ่มนกันอย่างลับๆ เพื่อรวมกลุ่มกันทำเรื่องไม่ดี ดังนั้นสถานที่อันทรงเกียรติของข้าราชการ ได้กลายเป็นสถานที่คบคิดทำเรื่องชั่วร้ายของข้าราชการ

ข้าจะพรรณนาให้ฟัง หลายคนคงไม่รู้ว่าคุณหลงต่างๆ
 นั่นคืออะไรข้าจะบอกให้ณะ คุณ คือคนพวกหนึ่งที่คอยเอาข้าวเอาน้ำ
 ให้เปิด ไก่ ช้าง ม้า ข้ารู้เพราะข้าเคยไปบางกอก คนบางกอกเขาเรียก
 การให้ข้าวน้ำแก่สัตว์ของเขาว่า คุณ

นักกานเมือง : ๕๔

คำ "คุณ" เมื่อเป็นคำนาม หมายถึง ตำแหน่งบรรดาศักดิ์อย่างหนึ่งที่ทางราชการมอบให้ และยังเป็นตำแหน่งอันทรงเกียรติที่ข้าราชการทุกคนพึงปรารถนา ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็น "ท่านคุณ" จะต้องเป็นผู้ที่มีอำนาจวาสนาและประกอบคุณงามความดีมาเป็นเวลาช้านาน แต่ผู้แต่งนำคำอธิบายคำนาม "คุณ" มาอธิบายเพื่อความเข้าใจว่าเป็นกริยาอาการอย่าง "คุณ" ซึ่งหมายถึง การเลี้ยงสัตว์ เมื่อนำคำว่า "คุณ" ซึ่งเป็นคำนามใช้แทนคน มาพ้องรูปกับกริยาอาการอย่าง "คุณ" คือ "คนพวกหนึ่งที่คอยเอาข้าวเอาน้ำให้เปิด ไก่ ช้าง ม้า" ซึ่งมีฐานะต่ำต้อยในสังคมเป็นอย่างมากเมื่อกับบรรดาศักดิ์ "คุณ" ที่ปฏิบัติหน้าที่รับใช้ราชการ ดังนั้น "คุณ" ที่ใครๆ พากันยกย่องว่าเป็นบุคคลทรงเกียรติ มีหน้าที่การงานใหญ่โต ทั้งนี้อาจเป็นเพียง "คุณ" ที่มีหน้าที่เลี้ยงสัตว์ ซึ่งไม่มีเกียรติหรือความสำคัญยิ่งใหญ่อะไร

ส่วนหลวงนั้น คือคนไม่มีทำเลเป็นหลักแหล่งแห่งที่
 อย่างม้าหลวงที่บ้านเราเป็นม้าไม่มีเจ้าของ ใครจับไปขี่เสร็จแล้ว
 ปล่อยไป กินข้าวกินกล้าชาวบ้านจะเอาโทษกับใครไม่ได้

นักกานเมือง : ๕๕

คำ "หลวง" เมื่อเป็นคำนาม หมายถึง ตำแหน่งบรรดาศักดิ์รองจากพระลงมา ผู้สมัครรับเลือกตั้งต่างอวดอ้างว่าตนมียศฐาบรรดาศักดิ์ใหญ่โต แต่ผู้แต่งกลับไม่เห็นความสำคัญของยศฐาบรรดาศักดิ์เหล่านั้น หลวงอาจมิใช่ตำแหน่งบรรดาศักดิ์ตามที่คนทั่วไปเข้าใจและยกย่องกัน แต่อาจเป็นคำพ้องรูปที่มีความหมายอีกนัยหนึ่งว่า "หลวง" คือ ของสาธารณะ ที่ใครก็สามารถเข้าไปจับจองและนำมาใช้ประโยชน์ได้ทุกเวลาเพราะเป็นของสาธารณะของประชาชนทั่วไป ดังนั้นหลวงที่เราเข้าใจว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งใหญ่ อาจเป็นเพียงคนสาธารณะที่ประชาชนเรียกมาใช้ประโยชน์เมื่อใดก็ได้

ส่วนคุณพระข้ายังสงสัย พระอะไรไม่รู้จักบวช บางทีอาจเป็น

พระทูล

นักกานเมือง : ๕๕

คำ "พระ" เป็นบรรดาศักดิ์สูงกว่าหลวง แต่ผู้แต่งมีความเห็นว่า การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรมิใช่การแข่งขันว่าใครมียศฐาบรรดาศักดิ์ใหญ่โตแล้วจะได้เป็นผู้แทนราษฎร ผู้แต่งจึงเสียดสีว่าหากเป็นพระจริง ต้องบวชเรียนและยึดมั่นอยู่ในศีลในธรรมตามกิจของพระสงฆ์ทั่วไป แต่ "พระ" รูปนี้ "ไม่รู้จักบวช" ตามหน้าที่ของพระ อาจจะเป็น "พระทูล" ที่โกหกหลอกลวงชาวบ้านไปวันๆ ดังนั้นคนที่ เป็น "คุณพระ" ยังไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างถูกต้อง แล้วจะเป็นทำหน้าที่ของผู้แทนราษฎรได้อย่างไร

ส่วนคนที่หลบไปเห็นหลังไวกู นั้นเป็นหมอความคือ คนที่

ชอบหาความ ถ้าไม่มีเงินให้ มันเอาเข้าคุก

นักกานเมือง : ๕๕

คำ "หมอความ" เป็นคำภาษาพูดบ้านมักใช้เรียกทนายความ ซึ่งหมายถึง ผู้ว่าต่าง แก่ต่างคู่ความในเรื่องคดีความ แต่ "หมอความ" ในคำพ้องรูปของผู้แต่ง หมายถึง หมอซึ่งเป็น ผู้รักษาโรค "คดีความ" หมอความน่าจะเป็นหมอที่คอยรักษาเยียวยาความเดือดร้อนของชาวบ้านในเรื่องคดีความต่างๆ กลับเป็นหมอความที่ใช้กฎหมายมาทำร้าย รังแก "หาความ" จากชาวบ้าน และหมอความน่าจะเป็นผู้เสียสละ ช่วยเหลือชาวบ้านอย่างเต็มใจตามจรรยาบรรณของหมอ กลับเป็นหมอความที่เห็นแก่ทรัพย์สินเงินทอง เมื่อชาวบ้านไม่มีเงินให้อาจใช้เล่ห์เหลี่ยมของความเป็น ผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญในเรื่องกฎหมาย นำพาความเดือดร้อนมาสู่ชาวบ้านเสียเอง

ลาว คำหอมนำการเสริมความทั้ง ๒ ประเภท คือ ๑.การเสริมความที่แทรกเข้าไปในเรื่องโดยอยู่ในรูปเครื่องหมายขลิขิต และ ๒.การเสริมความที่ปรากฏในรูปการบรรยายมาใช้ในการเสริมความดังกล่าวมีส่วนช่วยให้จุดประสงค์ในการสื่อความในการเสียดสีชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะข้อความต่างๆ ที่ผู้เขียนเสริมเข้ามานั้น มิใช่เป็นข้อความที่ใช้อธิบายเพิ่มเติม แต่เป็นหัวใจสำคัญที่ผู้เขียนต้องการสื่อความคิดไปยังผู้อ่าน

๓. การใช้ภาพพจน์

ในการสร้างสรรค์วรรณกรรม นอกจากนักเขียนจะต้องมีความประณีตบรรจงในการเลือกสรรถ้อยคำแล้ว นักเขียนยังต้องมีศิลปะในการเรียบเรียงถ้อยคำเข้าด้วยกันอย่างประสมกลมกลืนเพื่อนำเสนอเรื่องราว ความรู้สึกนึกคิดของตน ถ้ายทอดไปสู่ผู้อ่านได้อย่างละเอียดลึกซึ้งและยังช่วยส่งเสริมให้งานวรรณกรรมนั้นๆ มีคุณค่าน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

นอกจากการใช้ถ้อยคำจะเป็นส่วนหนึ่ง ในการสร้างความอลังการให้แก่งานวรรณกรรมแล้ว การใช้ภาพพจน์ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่นักเขียนนำมาใช้ ในการสื่ออารมณ์จากผู้เขียนไปสู่ผู้อ่าน และยังเป็นส่วนส่งเสริมความอลังการให้แก่งานวรรณกรรมนั้นๆ มีความโดดเด่นแตกต่างจากงานเขียนทั่วๆ ไป ทั้งนี้เพราะการใช้ภาพพจน์ "ให้ความเข้มข้นทางอารมณ์มากยิ่งขึ้นโดยกล่าวแต่น้อยคำ แต่ได้ความมาก สื่อความและสื่ออารมณ์ได้คมชัด กว้างและลึก" (กุหลาบ มัลลิกะมาส, ๒๕๔๐ : ๑-๒) เมื่อการใช้ภาพพจน์มีความสำคัญในการสื่อความและสื่ออารมณ์จากผู้เขียนไปสู่ผู้อ่าน ดังนั้นการศึกษาเรื่องการใช้ภาพพจน์ของนักเขียนจึงมีความจำเป็นและน่าสนใจยิ่งขึ้น

ภาพพจน์ หมายถึง คำหรือกลุ่มคำที่เกิดจากกลวิธีการใช้คำ เพื่อให้เกิดภาพที่แจ่มชัดและลึกซึ้งในใจผู้อ่านและผู้ฟัง (กาญจนา นาคสกุลและคณะ, ๒๕๒๔ : ๑๘๒) การศึกษาภาพพจน์จะมุ่งเน้นศึกษาว่าภาพพจน์ที่ผู้เขียนใช้นั้นสามารถสร้างภาพอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพราะภาพพจน์มีความสำคัญต่อการสร้างจินตนาการของผู้อ่าน ทั้งยังช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นภาพและเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน และภาพที่ผู้เขียนสร้างขึ้นภายในใจผู้อ่านนี้เอง เป็นส่วนหนึ่งในการเร้าอารมณ์สะเทือนใจและเกิดเป็นภาพที่แจ่มชัดภายในใจผู้อ่าน

ในวรรณกรรมของลาว คำหอนั้น ลาว คำหอมได้นำภาพพจน์มาถ่ายทอดเรื่องราวและอารมณ์ความรู้สึกของตนได้อย่างประณีตงดงาม ซึ่งในบางครั้งภาพพจน์ของผู้เขียนเป็นการย้าความเพื่อเพิ่มน้ำหนักของเรื่องให้เด่นชัดยิ่งขึ้น หรือในบางครั้งเป็นภาพพจน์ที่ผู้เขียนจงใจสร้างเรื่องให้ซับซ้อนเพื่อแฝงนัยยะของการเสียดสี หรือในบางครั้งเป็นภาพพจน์ที่ผู้เขียนกล่าวอย่างเกินจริงแล้วกลายเป็นเรื่องจริงที่มีอาจปฏิเสธได้ ถึงแม้ผู้เขียนจะสร้างภาพที่หลากหลายอารมณ์กันไป แต่จุดประสงค์สำคัญที่มุ่งเน้นในงานวิจัยฉบับนี้คือ การศึกษาภาพพจน์ที่ก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจแก่ผู้อ่าน ซึ่งเชื่อมโยงไปสู่การเสียดสีอยู่ในที่ของผู้แต่ง และในที่สุดภาพพจน์ที่แฝงน้ำเสียงเสียดสีนี้เองจะเป็นกุญแจสำคัญนำไปสู่แนวคิดหรือสารสำคัญของเรื่อง ดังนั้นการศึกษาเรื่องภาพพจน์ในวรรณกรรมของลาว คำหอม จึงมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะภาพพจน์ที่สื่อความเชิงเสียดสีเท่านั้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การใช้ภาพพจน์ในงานวรรณกรรมของลาว คำหอม แบ่งได้ ๒ ประเภท คือ การใช้ภาพพจน์ที่มีความเปรียบ และการบรรยายให้เห็นภาพโดยไม่ใช้ความเปรียบ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๓.๑ การใช้ภาพพจน์ที่มีความเปรียบ

๓.๒ การบรรยายให้เห็นภาพโดยไม่ใช้ความเปรียบ

๓.๑ การใช้ภาพพจน์ที่มีความเปรียบ

การใช้ภาพพจน์ที่มีความเปรียบ ในงานวรรณกรรมของลาว คำหอม ผู้วิจัยมิได้มุ่งศึกษาว่าผู้เขียนใช้ความเปรียบประเภทใด แต่มุ่งเน้นการศึกษาว่าความเปรียบที่ผู้เขียนนำมาใช้นั้นสามารถสร้างภาพได้อย่างไรบ้าง จึงทำให้ความเปรียบที่ลาว คำหอมเลือกใช้นั้นสามารถสร้างภาพในใจของผู้อ่านได้อย่างแจ่มชัด

๓.๑.๑ การใช้ภาพพจน์ที่มีความเปรียบเพื่อเน้นให้เห็นภาพของคน

ลาว คำหอมใช้ภาพพจน์ที่มีความเปรียบเพื่อเน้นให้เห็นภาพของคนได้อย่างละเอียดและชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

"ที่นี่ไม่เสียชาติเกิดแล้ว ได้ดูเจ้าอเมริกาเสียเต็มหูเต็มตา
ตัวยังงั้นแก้อยู่ " เขาหันมาทางที่นางนั้น "เอ จะเปรียบกับอะไรดีหนอ ?
แกจึงจะเข้าใจ เอ้อ คิดได้แล้ว ก็ายเห็นหุ่นไลน์กใหม่แล้ว ?"

"เห็นซี" นางรับคำ

"เออ ตัวเท่านั้นแหละ เก้งก้างก็เท่ากัน ตาเหมือนตาอ้ายนาค
ของเราไม่มีผิด ผมแดงเป็นดอกหญ้าแฝก..."

คนพันธุ้ : ๓๗

หุ่นไลน์ก หมายถึง รูปหุ่นฟางทำเหมือนคนสวมเสื้อผ้าขาวนาสำหรับไลน์ก
เมื่อขาวนาไม่อยู่ในท้องนา ขาวนาก็ใช้ประโยชน์จากหุ่นไลน์ก ซึ่งมีรูปร่างลักษณะเหมือนขาวนา
จริงๆ หลอกหลวงให้นัก กาและสัตว์อื่นๆ หลงเชื่อว่าขาวนากำลังอยู่ในนาและไม่กล้ามาทำลาย
รวงข้าวในนา ลาว คำหอมเปรียบเทียบคนอเมริกาว่าเหมือนหุ่นไลน์ก เพื่อแสดงน้ำเสียงเสียดสี
ว่า คนอเมริกาก็ไม่ได้แตกต่างอะไรไปจากหุ่นไลน์ก ซึ่งเป็นภาพมายาที่คนสร้างขึ้นมาเพื่อใช้
หลอกหลวงให้นักหลงเชื่อ ดังนั้นคนอเมริกาที่ทุกคนพากันคิดว่าดี วิเศษ ทันสมัยนั้นอาจเป็นเพียง
ภาพมายาที่สร้างขึ้นเพื่อหลอกหลวงกันเอง เพราะคนอเมริกาก็ไม่ได้ดี วิเศษหรือมีคุณค่าอะไรเป็น
เพียงหุ่นไลน์กที่คอยหลอกหลวงคนอื่นเท่านั้น

กิตติศัพท์การแจกเงินและเหล้ายาอาหารของผู้สมัคร

ในครั้งก่อน ประกอบกับเป็นฤดูแล้ง ว่างจากการทำไร่ไถนา คนจาก
ยอดดอยที่อยู่ห่างออกไปจึงพากันอพยพหลังไหลเข้ามาสู่ตัวเมือง
ไม่ขาดสาย บางคืนแห่งเดียว บางคืนก็แอ่งกันฉายเป็นสามแห่ง
ผู้สมัครต่างโฆษณาคุณภาพของตัวเองเลิศลอยประดุกมนุษย์กายสิทธิ์

นักกานเมือง : ๔๘

กายสิทธิ์ หมายถึง มีฤทธิ์เดชต่างๆ อยู่ในตัว ลาว คำหอม เปรียบเทียบผู้สมัคร
รับเลือกตั้งว่าเป็น "มนุษย์กายสิทธิ์" เพื่อเสียดสีผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ "โฆษณาคุณภาพของตัวเอง"
อย่างเลิศลอยให้ประชาชนหลงเชื่อ ว่าตนมีความรู้ความสามารถที่จะทำสิ่งที่ได้พูดและสัญญาไว้
กับประชาชนให้เป็นความจริงได้ ถึงแม้คำสัญญานั้นจะเป็นคำพูดที่เหลือเชื่อ ยากที่คนธรรมดา
อย่างเราๆ จะทำให้เป็นจริงได้ แต่ด้วยความแก่งแย่งแข่งขันอยากจะเป็นผู้แทนราษฎร ผู้สมัคร

รับเลือกตั้งมักคุยโวโอ้อวดว่าตนสามารถทำได้ทุกสิ่ง ไม่ว่าคำพูดนั้นจะเป็นคำพูดที่เลื่อนลอยเพียงใดก็ตาม ตนก็สามารถใช้อิทธิฤทธิ์และความสามารถส่วนตัวทำให้เป็นความจริงได้ เนื่องจากตนเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลและอำนาจเหนือกว่าคนธรรมดา เพราะผู้สมัครรับเลือกตั้งต่างเป็น "มนุษย์-กายสิทธิ์"

"พวกเราอยากมาตกลงกับท่านผู้แทน" เขาพูดประโยคแรก
 "ด้วยความยินดีอย่างยิ่ง" ผู้มีอายุมากกว่าเพื่อนตอบพร้อมทั้ง
 โต้แย้งคำนับจนตัวโก่งเหมือนกุ้งชราเมื่อจวนจะสิ้นฤดูฝน "มีสิ่งใดที่
 พวกเราจะสนองท่านได้ จะรับใช้เป็นปากเสียงแทนจนสุดความสามารถ"
 พูดแล้วยิ้มตุ้ยปรากฏบนแก้มยู่สีแดง พาผู้สมัครทั้งหมดโค้งรับเกือบจะ
 พร้อมกัน

นักกานเมือง : ๕๓

ผู้แต่งบรรยายภาพที่นักการเมืองเคารพนบนอบต่อประชาชนไว้อย่างตลกขบขันว่า นักการเมืองแสดงความอ่อนน้อม ถ่อมตน อาสาเป็นข้ารับใช้ของประชาชนด้วยการ "โค้งคำนับจนตัวโก่งเหมือนกุ้งชราเมื่อจวนจะสิ้นฤดูฝน" โดยธรรมชาติแล้วส่วนหัวและลำตัวของกุ้งจะโค้งงอเข้าหากันอยู่แล้ว ยิ่งถ้าเป็นกุ้งชราตามที่คุณเขียนได้เปรียบเทียบกับแล้วคงมีความโค้งงอจนหลังโก่งมากกว่าปกติ ดังนั้นภาพที่นักการเมืองพยายามโค้งคำนับจนตัวโก่ง จึงเป็นที่ภาพที่ตลกขบขันและเกินจริงยิ่งนัก เพราะปกติกุ้งก็ตัวโค้งงออยู่แล้ว เมื่อนักการเมืองโค้งคำนับจนตัวโก่ง "เหมือนกุ้งชรา" จะมีความโค้งงอมากกว่าปกติสักเพียงใด คำสัญญาของนักการเมืองที่จะ "รับใช้เป็นปากเสียงแทนจนสุดความสามารถ" จึงเป็นเพียงละครฉากหนึ่งที่นักการเมืองพยายามเล่นตบตาให้ประชาชนหลงเชื่อ ว่าตนยินดีรับใช้ประชาชน เมื่อใดที่นักการเมืองเหล่านี้ได้เข้าไปบริหารประเทศภาพที่นักการเมือง "โค้งคำนับจนตัวโก่ง" จะแปรเปลี่ยนเป็นภาพที่ประชาชนต้องแสดงความเคารพนบนอบอยู่ใต้อาณัติของนักการเมืองแทน

ในความรู้สึกจริงๆ ของข้าพเจ้านั้น ข้าราชกาการประเภท
 ปกครองปราบปรามนั้น เป็นคนอีกพวกหนึ่งต่างหากกับประชาชน
 สามัญและในระหว่างคนสองพวกนี้ได้มีความหวาดกลัวเป็นช่องว่าง
 ขวางกัน ฝ่ายคนธรรมดาสามัญก็มองท่านเจ้าหน้าที่เสมือนเป็น
 เจ้าชีวิตโหดที่เข้าใกล้มีแต่จะแพ้ภัยตัว นานๆ หรือเขาจึงมีโชคได้พบ

พระมาลัยสักครั้งหนึ่ง และทางฝ่ายเจ้านายก็มองราษฎรเป็นเสมือน
ผักหญ้า จึงลิดรอนถอนกินตามใจชอบ

โพธิ์ฟ้า : ๑๓๐

เจ้าชีวิต หมายถึง ผู้ใช้อำนาจหน้าที่ คอยกำหนดควบคุมชะตาชีวิตของผู้อื่น
 ลาว คำหอมเปรียบเทียบข้าราชการประเภทปกครองปราบปรามเป็น "เจ้าชีวิต" ซึ่งใช้อำนาจหน้าที่
 ของตนในทางมิชอบ คอยกดขี่ข่มเหงราษฎร ทั้งๆ ที่ข้าราชการเหล่านี้มีหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุงสุข
 ให้แก่ราษฎร แต่กลับตาลปัตรว่าข้าราชการเป็นผู้นำพาความทุกข์และความเดือดร้อนมาสู่ราษฎร
 เสียเอง หน้าที่ของข้าราชการที่ต้องคอยดูแลรับใช้ราษฎรกลับกลายเป็น "เจ้าชีวิต" ที่คอยกำหนด
 ควบคุมชะตาชีวิตของราษฎรให้เป็นไปตามทิศทางที่ตนต้องการ ดังนั้นข้าราชการในสายตาของ
 ราษฎรจึงเป็น "เจ้าชีวิตโหด" ที่คอยนำเรื่องเลวร้ายมาสู่ราษฎร ส่วนเจ้านายและข้าราชการเองก็
 มองราษฎรเป็น "ผักหญ้า" ที่ขึ้นรกร้างเกะกะ ไม่มีคุณค่าหรือราคาค่างวดอะไร ข้าราชการจะ
 "ลิดรอนถอนกิน" เมื่อใดก็ได้ เพราะราษฎรไม่มีคุณค่าหรือความสำคัญใดๆ ในสายตาของ
 ข้าราชการ ข้าราชการสามารถใช้อำนาจหน้าที่ของตนลิดรอนสิทธิของราษฎรหรือนำความ
 เดือดร้อนมาสู่ราษฎรเมื่อใดก็ได้ ราษฎรในสายตาของข้าราชการจึงเป็นเพียง "ผักหญ้า"
 ที่ไร้คุณค่า นอกจากนั้น "เจ้าหน้าที่เสมือนเป็นเจ้าชีวิตโหด" ยังเป็นการแฝงนัยให้ผู้อ่านได้ขบคิด
 เพราะเจ้าหน้าที่เป็นเพียงข้าราชการ ไม่มีสิทธิ์เป็นเจ้าของชีวิตของประชาชน แต่เจ้าหน้าที่กลับ
 ประพฤติตนเป็น "เจ้าชีวิต" ของประชาชน สามารถควบคุมชะตากรรมของผู้อื่นได้ ทั้งๆ ที่ชีวิตใคร
 คนนั้นก็เป็นเจ้าของ คนอื่นไม่มีสิทธิ์เป็นเจ้าของชีวิตผู้อื่น แต่เจ้าหน้าที่สามารถเป็นเจ้าชีวิตของ
 ประชาชนได้ แสดงว่าเจ้าหน้าที่ต้องใช้อำนาจเกินหน้าที่

"ข้าขอกะเอ็งเถอะวะ อ้ายลัอม" แกตัดบทยเสียงเรียบๆ
 "เหน้อยก็สวนเหน้อย แต่เอ็งลืมว่าตัวเป็นชาวไร่ชาวนา อย่าทำ
 ใจหินเหมือนชาวเมืองเขามากนัก"

ฟ้าโปรด : ๑๗๐

ใจหิน หมายถึง ไม่มีน้ำใจ ขาดความเอื้ออารีแก่กัน เรื่องฟ้าโปรดแสดงให้เห็นว่า
 เมื่อชาวนาประสบกับภาวะลำบากยากแค้น ฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาล จึงทำให้การทำมาหากิน
 ไม่ได้ผล ชาวนาผู้ที่มีจิตใจเอื้อเฟื้ออารีต่อกันอาจกลายเป็นคนใจหินคอยเบียดเบียนเพื่อนชาวนา

ด้วยกันเอง ดังนั้นภาพที่คนทั่วไปมองว่าชาวนาเป็นคนดีมีจิตใจเอื้ออาทร แต่เมื่อชาวนาต้อง
 ประสบกับความเป็นอยู่ที่แร้งแค้น ชาวนาอาจกลายเป็นคนไร้น้ำใจเป็นคน "ใจหิน" เฉกเช่น
 ชาวเมืองได้เช่นกัน เพราะชาวนาก็เป็นมนุษย์ปฤชนคนหนึ่งที่ต้องทำทุกอย่างเพื่อความอยู่รอด
 ของตนเอง แม้ว่าการกระทำบางอย่างอาจเป็นการเบียดเบียนทำร้ายเพื่อนชาวนาด้วยกันเอง
 ก็ตามที เมื่อเรารู้ว่าชาวเมืองที่ "ใจหิน" เป็นคนเลว ดังนั้นเราเป็นชาวนาจึงไม่ควรใฝ่สูงใจหิน
 แบบชาวเมือง

และก็จากฤทธิ์เดชที่งอกงามขึ้นมาในท่ามกลางความยากไร้
 เช่นนั้นแหละ ในบางชั้นบางตอน ทำให้ความตั้งใจดีที่จะช่วยให้
 คนยากจนลืมนตาอ้าปากได้บ้างก็มีอันผันแปรไปอย่างคาดไม่ถึง ทั้งนี้
 เพราะธรรมชาติของเจ้าพ่อเจ้าแม่นั้นไม่ว่าท่านจะสิ่งสถิตอยู่ที่ใดก็ยัง
 เป็นบุคคลประเภทตาโตกว่าไซ่ห่าน และปากกว้างชนิดมองไม่เห็นฝั่ง
 ด้วยกันทั้งนั้นแหละ

นิทานชาวบ้าน : ๑๘

ลาว คำหอมเปรียบเทียบภาพของเจ้าหน้าที่ของทางราชการที่เข้ามาช่วยเหลือ
 ประชาชนผู้ยากไร้ในชนบทว่าเป็นบุคคลที่มีเจตนาดี แต่ด้วย "ฤทธิ์เดชที่งอกงามขึ้นมาใน
 ท่ามกลางความยากไร้" ทั้งของเจ้าหน้าที่ของทางราชการและประชาชนในชนบทมักทำให้เจตนา
 นั้นผันแปรไปได้ เพราะเจ้าหน้าที่ของทางราชการที่มีอิทธิพลและอำนาจเหนือประชาชนมักกระทำ
 ตนเป็น "เจ้าพ่อเจ้าแม่" ใช้ฤทธิ์เดชและอำนาจคอยควบคุมประชาชน ดังนั้นเมื่อเจ้าหน้าที่ของ
 ทางราชการเห็นเงินทองที่ทางราชการส่งมาช่วยเหลือประชาชนในชนบท จึงแสดงอาการ "ตาโต
 กว่าไซ่ห่าน" ซึ่งเป็นภาพที่เปรียบเทียบอย่างเกินจริง เมื่อเจ้าหน้าที่ของทางราชการเห็นเงินจึงเกิด
 ความโลภอยากได้เงินเหล่านั้นมาเป็นของตน จึงแสดงอาการตาโตมากกว่าตาปกติจน"ตาโตกว่า
 ไซ่ห่าน" เพราะไซ่ปกติก็มีขนาดใหญ่กว่าตาคนอยู่แล้ว ยิ่งถ้าเป็นไซ่ห่านด้วยแล้วยิ่งแสดงให้เห็น
 ว่าใหญ่กว่าปกติอย่างมาก เมื่อเจ้าหน้าที่ของทางราชการเกิดความโลภจึงคิดหาวิธีโกงกินเงิน
 เหล่านั้นมาเป็นของตน เมื่อโกงกินได้ครั้งหนึ่งก็มักแสดงอาการโกงกินอย่าง "ปากกว้างชนิดมอง
 ไม่เห็นฝั่ง" อยากได้มาเป็นของตนอีก เจ้าหน้าที่ของทางราชการจึงแสดงอาการ "ปากกว้างชนิด
 มองไม่เห็นฝั่ง" เนื่องจากไม่มีความรู้จักพอ จึงโกงกินเงินที่ทางราชการส่งมาช่วยเหลือประชาชน
 อยู่ร่ำไป ดังนั้นความช่วยเหลือที่ทางราชการตั้งใจให้ "คนยากจนลืมนตาอ้าปากได้" จึงเป็นการ
 ลืมตา "โตกว่าไซ่ห่าน" และอ้าปาก "กว้างชนิดมองไม่เห็นฝั่ง" ของเจ้าหน้าที่ของทางราชการแทน

เขาตัดสินใจเด็ดขาดในวินาทีนั้น มองดูชวานและก้อยยัง
หลับไหลไม่ได้สติจึงหายเงิบเข้าไปในเรือน ครู่เดียวก็กลับออกมา
ยื่นมองศิษย์ทั้งสอง พลังถอนใจยาว ในที่สุดค่อยย่องเบาๆ ผ่านก้อย
และชวานลงไปข้างล่างตรงดิ่งเข้าสู่ตลาดไปโดยปราศจากความคิด –
ไป-และไปเหมือนตุ๊กตาที่ไหลาน

นักกานเมือง : ๕๙

เรื่องนักกานเมือง เมื่อเขิน เขียนรักได้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้แทนราษฎร แต่
ด้วยความไม่รู้ ไร้การศึกษา เกรงกลัวและกระดากอายที่ตนมีคุณสมบัติไม่เหมาะสมที่จะเป็น
ผู้แทนราษฎร จึงทำให้นายเขินไม่กล้าที่จะรับตำแหน่งผู้แทนราษฎร นายเขินจึงตัดสินใจออกไป
จากหมู่บ้านอย่างไร้ความคิด ไร้จุดมุ่งหมาย เดินไปเหมือน "ตุ๊กตาที่ไหลาน" ที่เคลื่อนที่ไปอย่างไร
ทิศทาง ซึ่งเหมือนกับนายเขินที่รู้ตัวว่าตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งผู้แทนราษฎร จึงละทิ้งตำแหน่ง
ในทันทีโดยไม่คำนึงถึงอนาคตข้างหน้าว่าจะเป็นอย่างไ

อีกข้างถัดไปได้กองผ้าสีคล้ำ ผ่าเท่านั้นน้อยๆ สีแดงเหมือน
ลูกตำลึงสุกเผลอลอดออกมา จ้องดูครู่หนึ่งแล้วพึมพำเบาๆ
"อ้ายน้อยนะ ตีนมึงเท่าฝาน้อยเสียจริงๆ "

คนหมู : ๗๐

"ตีนเท่าฝาน้อย" เป็นสำนวน หมายถึง เด็กทารก แต่ลาว คำหอมนำสำนวน
"ตีนเท่าฝาน้อย" มาใช้ในความหมายตรงๆ โดยไม่ต้องเปรียบเทียบ และวัดขนาดเท้าของเด็ก
ทารกว่ามีขนาดเล็กเท่าฝาน้อยจริงๆ เพื่อเสียดสีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กทารกในชนบท
ที่เกิดขึ้นมาในท่ามกลางความยากจนของพ่อแม่ พ่อแม่ไม่มีเงินที่จะเลี้ยงดูทารกได้อย่างสมบูรณ์
พูนสุข ร่างกายของทารกจึงขาดสารอาหาร ทำให้ฝาน้อยมีขนาดเล็กเท่า "ฝาน้อย" จริงๆ เพราะ
ร่างกายของเด็กทารกไม่เจริญเติบโต

เศรษฐีบุญหันไปจ้องหน้าทีดำคล้ำ มองตาที่ขุ่นมัวเหมือนตา
ปลาตะเพียนสลบแดด แล้วยิ้มน้อยๆ ทำให้ชายชราขมออกมบ้าง
พลงยกมือไหว้อย่างลึมตัว

ชาวไร่เบี้ย : ๙๔

ลาว คำหอมเปรียบเทียบภาพของชาวนาที่มีความทุกข์อย่างแสนสาหัสโดยสังเกตได้จากนัยน์ตาที่ขุ่นมัว ขาดความแจ่มใสเหมือนตาปลาตะเพียนที่สลับแดงอย่างแน่นิ่ง ไม่เคลื่อนไหวใดๆ เพราะภาพของปลาตะเพียนที่สลับแดงแสดงให้เห็นว่าเป็นปลาที่กำลังใกล้ตาย ดังนั้นตาที่ขุ่นมัวเหมือนตาปลาตะเพียนที่สลับแดงของชาวนา จึงเป็นภาพที่แสดงถึงความทุกข์และหมดสิ้นหนทางในชีวิตของชาวนาได้อย่างชัดเจน

ชาวดังกล่าวยังได้ดึงใบหน้าดำๆ ชุบๆ เหมือนจิ้งจกของ
ญาติโยมฝ่ายเมียโผล่เข้ามาทักท้วงและทัดทานคนแล้วคนเล่า
ทำความเบื่อหน่ายและขุ่นเคืองให้กับผู้ถูกทักบ่อยๆ
ทิดมาไม่ไ้ : ๒๘

ลาว คำหอมเปรียบเทียบใบหน้าของชาวนาว่า หน้าแหลม เรียว ชุบๆเหมือนจิ้งจก ซึ่งแตกต่างจากใบหน้าของชาวเมืองผู้มีอันจะกินมักจะมีใบหน้าขาว ผ่องใส อุ่มเอิบ ดังนั้นใบหน้าที่แหลมๆ เรียวๆ ชุบๆ เหมือนจิ้งจกแสดงให้เห็นว่าชาวนามีฐานะความเป็นอยู่ที่ยากจน ต้องตากแดดตากลมเพื่อทำไร่ไถนา ชำร่วยการทำมาหากินของชาวนานับวันจะฝืดเคืองลง ใบหน้าที่อุ่มเอิบก็กลายเป็นใบหน้าที่ชุบๆ แห้งๆ และซีดเหมือนจิ้งจกเนื่องจากมีความทุกข์

“นี่ฉันยังรอคุณอยู่นะ” เสียงนั้นแว่วตามมาอีก “พรงนี้สั่ง
คนปลุกกระท่อมให้สักหลังนะ ปลุกในหมู่บ้านตรงติดชายแม่ปิง
นั่นแหละ นอนบ้านเขาไม่ไหวแน่จะพามาปางก็เห็นใจพรรคพวก”
พูดพลางหัวเราะอย่างครั้นครัง ข้าพเจ้าคงนั่งอึ้งอยู่นานจนกระทั่ง
ได้ยินเสียงเหล็กกระทบกันกราวใหญ่บนปางพัก ความอึ้งหลายคนที่
กำลังสาวไซ่เหล็กขึ้นพาดราว ในกลุ่มนั้นอินตาเพื่อนยากของ
ข้าพเจ้ายืนยิ้มเหมือนพุ่มไม้เฒ่าแดด สายตาที่จ้องมาที่เราสองคน
เต็มไปด้วยแววของความปวดร้าวและผิดหวัง มั่นกดและบีบ
ความรู้สึกอย่างรุนแรง

ไพร่ฟ้า : ๑๔๙

ลาว คำหอมบรรยายภาพของอินตาที่มีความเศร้าโศกเสียใจ ทุกข์ทนม่นไหม้ที่
ต้องสูญเสียคนรักให้แก่เจ้านายที่มีอิทธิพลและอำนาจเหนือตน ผู้แต่งจึงเปรียบเทียบภาพชีวิต

ของอินทามีแต่ความหม่นหมอง หมดอาลัยตายยากในชีวิตยืนซีม "เหมือนพุ่มไม้เนาแดด" ซึ่งมีแต่ความแห้งเหี่ยว ไม่สดชื่นและกำลังจะตายในที่สุด เนื่องจากแสงแดดได้แผดเผาทำลายความหวังที่จะได้อยู่กินกับคนรักอย่างหมดสิ้น

"อินทา" ข้าพเจ้าเรียกเสียงหนัก เขย็นทื่อเหมือนหลักเขตพรมแดน

ไพร่ฟ้า : ๑๕๐

ลาว คำหอมเปรียบเทียบบรรยากาศของอินทายุยืนแข็งทื่อเหมือน "หลักเขตพรมแดน" เพื่อเสียดสีว่าอินทายุยืนนิ่ง ไม่เคลื่อนไหว ไร้ชีวิตชีวา เหมือนหลักเขตพรมแดนที่เป็นเสาหินตั้งอยู่กับที่ ไม่มีการเคลื่อนย้าย เนื่องจากอินทากำลังเศร้าโศกเสียใจเมื่อรู้ว่าต้องสูญเสียคนรักไป โดยที่อินทาไม่สามารถช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้เลย

และคงจะเป็นเพราะตรุษฝรั่งใกล้เข้ามานั่นเอง ตลาดจีน

จึงดูคึกคักร้านค้าหลายแห่งตกแต่งโคมไฟสีต่างๆ แพรวพราย

ระยิบระยับในท้องถนน คุณนายได้เห็นหม้อรถมอเตอร์ไซด์ของ

ทหารฝรั่งวิ่งผ่านไปเป็นกลุ่ม แต่ละคันมีสาวรุ่นนั่งเกาะไปข้างหน้า

มองดูเหมือนคางคกเกาะคู่ตอนกลางฤดูหนาว

ป้าย : ๒๑๗

ลาว คำหอมบรรยายภาพในช่วงที่ทหารฝรั่งเข้ามาตั้งค่ายในเมืองไทย จึงทำให้หญิงไทยหลายต่อหลายคนมีอาชีพเป็นเมียเช่าของฝรั่ง แสดงพฤติกรรมควงคู่ทหารฝรั่งอย่างประเจิดประเจ้ออย่างไม่เขินอายต่อสายตาของผู้คน ผู้แต่งจึงเปรียบเทียบภาพที่สาวรุ่นนั่งเกาะมอเตอร์ไซด์ของทหารฝรั่ง "เหมือนคางคกเกาะคู่ตอนกลางฤดูหนาว" เพื่อต้องการเสียดสีหญิงไทยที่แสดงภาพน่ารังเกียจเหมือนคางคกที่ต้องเกาะยึดคู่ไว้ให้ติดแน่น

๓.๑.๒ การใช้ภาพพจน์ที่มีความเปรียบเทียบเพื่อสร้างภาพความทุกข์ยากของมนุษย์และความโหดร้ายของสังคม

ลาว คำหอมใช้ภาพพจน์เพื่อสร้างภาพความทุกข์ยากของมนุษย์และความโหดร้ายของสังคมดังนี้

จำได้ว่ามีอยู่วาระหนึ่งที่หนุ่มน้อยฟอร์มสดจากขบวนการ
เรียกร้องรัฐธรรมนูญ พุดแกง จัดจ้าน การศึกษาดี ซึ่งกระโจนลงต่อผู้
ด้วยในครั้งนั้น แต่ก็ถูกกระแสน้ำโขงซัดเอาตั้งตัวไม่ติด เขาพยายาม
ประคองตัวโงนเงนลุกขึ้นลองดี วิพากษ์วิจารณ์ว่า โครงการนั้นเป็น
เพียงการเล่นกลทางอากาศ ที่ไม่อาจเป็นจริงได้ทางปฏิบัติ "หากจะ
เอากันจริงก็คงต้องขายแผ่นดินหรือไม่ก็ต้องประเทศไปจำหน่าย
ธนาคารโลกจึงจะพอมีเงินทำได้

หุ่นสวนเจ้าชีวิต : ๑๒๕-๑๒๖

การเล่นกล หมายถึง การเล่นที่ลวงตาให้เห็นเป็นจริงหรือหลอกลวง
ลาว คำหอมเปรียบเทียบโครงการผันน้ำจากแม่น้ำโขง เพื่อแก้ไขปัญหาคความแห้งแล้งในภาค
อีสานของนักการเมืองผู้หนึ่งว่าเป็น "การเล่นกลทางอากาศ" ที่พุดขึ้นอย่างเลื่อนลอยและโกหก
หลอกลวงให้ประชาชนวาดฝันว่าสามารถทำให้เป็นความจริงได้ ทั้งๆที่โครงการดังกล่าวเป็นเพียง
คำพูดเลื่อนลอยที่ใช้สร้างภาพลวงตาให้ประชาชนหลงเชื่อว่าจะแก้ไขปัญหาคความแห้งแล้งได้
เพราะโครงการดังกล่าวถ้าจะทำให้เป็นจริงได้ต้องใช้งบประมาณมากมายอาจจะต้อง "ขาย
แผ่นดิน" หรือเอาประเทศไป "จำหน่ายธนาคารโลก" ซึ่งใช้เงินจำนวนมากถึงจะทำได้ ดังนั้น
โครงการผันน้ำจึงเป็นเพียงคำพูดที่ใช้หาเสียง "ที่ไม่อาจเป็นจริงได้ทางปฏิบัติ"

วันที่เขาหอบแพ้มเดินตัวลืบออกจากบ้านท่านผู้แทนไปสู่
ที่ทำงานของกรมกองเจ้าสังกัด มาจนบัดนี้เขาได้เดินเหินเช่นนั้นอีก
นับเป็นสิบๆ เที้ยว หากคิดระยะทางจากบ้านของเขาเข้าไปบ้าน
ผู้แทนราษฎร แล้วถือหนังสือเบ่งออกไปสู่กรมกองต่างๆ ช่วยเพื่อน
ช่วยฝูงบรรดาสุวรรณศรีราว วนเวียนกันเข้าอาจเป็นระยะทางตั้งครึ่ง
ค่อนทวิป แล้วก็ได้

สุวรรณศรียังอยู่ : ๔๒

ลาว คำหอมเปรียบเทียบการเดินทางของบรรดาคนสนิท ข้าราชการผู้แทนราษฎรที่
อาศัยอำนาจหน้าที่และบารมีของผู้แทนราษฎร ไปกระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมาย หรือให้
ความช่วยเหลือพวกพ้องของตนนั้น ถ้าจะคิดเป็นระยะทางแล้วคงประมาณได้ "ครึ่งค่อนทวิป"

ซึ่งเป็นระยะทางที่ยาวไกลและกล่าวเกินจริงเป็นอย่างมาก แต่ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้แทนราษฎร มักใช้อำนาจหน้าที่ของตน เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้กับพรรคพวกของตนมาเป็นเวลาช้านาน แล้วและยังคงจะมีต่อไปอย่างไม่จบสิ้น

แต่พวกที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในกระบวนการนี้คือพวกหนึ่ง เป็นกลุ่มบุคคลที่เรียกขานกันเป็นสามัญนามว่า เจ้าแก้ว เพราะเขา เป็นพวกซื้อชองและออกทุนนับตั้งแต่ข้าวสาร ไม้ขีด มีดพร้า ยาทันใจ กระทั่งกางเกงและผ้าห่มพร้อมกับเงินก้อนอุ้งอัตราดอกเบี้ยปานกลาง ร้อยละ ๑๒๐ ต่อปี

กังวานไพร : ๔๖

ลาว คำหอมเปรียบเทียบความช่วยเหลือของเจ้าแก้วที่ออกทุนรอนในการทำมาหากินให้แก่ชาวนาไว้อย่างขัดแย้งว่าคิด "อัตราดอกเบี้ยปานกลางร้อยละ ๑๒๐" ทั้งๆ ที่ความจริงแล้วอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑๒๐ เป็นอัตราดอกเบี้ยแพงอย่างมหาโหด มิใช่อัตราดอกเบี้ยปานกลางดังที่เจ้าแก้วเข้าใจ เมื่อชาวนาต้องจ่ายดอกเบี้ยราคาแพงเช่นนี้ ไม่มีวันที่ชาวนาจะหลุดพ้นจากวังวนของเจ้าแก้วนายทุน ดังนั้นอัตราดอกเบี้ยปานกลางร้อยละ ๑๒๐ จึงเป็นอัตราดอกเบี้ยปานกลางของผู้ที่เป็นเจ้าแก้วนายทุน แต่เป็นอัตราดอกเบี้ยมหาโหดของชาวนา

"แต่ก่อนก็สมบูรณ์อยู่ เพิ่งจะมาดอยากันตอนหลังนี่แหละ นามันตาย เกลือกินเกือบหมดแล้ว ที่ๆ ไม่เคยเค็ม เมื่อหลวงมาทำอ่าง ท่วมบ่อเกลือ ดินทั่วทั้งทุ่งก็เริ่มเค็มจนหุงเกลือได้ พอแล้งมาพากันขุดบ่อหาน้ำให้ควายกิน บ่อไหนๆ ก็เค็ม สองสามปีมานี้คนหนีออกไปมาก ก่อนนี้มีร่วมสามร้อยหลังคาเรือน แต่ย้ายไปปีละยี่สิบสามสิบลี้ครัวก็เหลือ อยู่เท่าที่เห็นนี่แหละ ถ้าแล้งอีกปี..."

จิตเภท : ๘๔

ลาว คำหอมเปรียบเทียบพื้นแผ่นดินในชนบทว่า "เค็มจนหุงเกลือได้" แสดงให้เห็นว่าดินมีความเค็มอย่างมากจนไม่สามารถเพาะปลูกพืชผลได้ ส่งผลให้ราษฎรมีความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะโครงการความช่วยเหลือของทางราชการที่ "หลวงมาทำอ่างท่วมบ่อเกลือ" นั้นแทนที่จะเป็นประโยชน์ต่อชาวนา กลับเป็นโครงการที่นำความทุกข์ร้อนมาสู่ชาวนา

ดังนั้นการที่ทางราชการจะให้ความช่วยเหลือแก่ราษฎร ควรศึกษาผลดีผลเสียให้รอบคอบเสียก่อน มิเช่นนั้นดินทั่วทั้งทุ่งคงเค็มจนหุงเกลือ ไม่สามารถทำการเกษตรได้

...ฐานะแห่งความ "เป็นคนของท่าน" ทำให้เพื่อนคนนั้นได้รับความเกรงใจและเกรงกลัวทั้งในและนอกห้องถิ่น หากเมืองตำบลที่เขาอยู่ถูกสถาปนาให้เป็นนครของสัตว์ เพื่อนข้าพเจ้าคนนั้นก็มิฐานะเป็นอีกาในสังคมของวัวสันหลังหวะ แต่เมื่อ ณ ที่นั้นยังเป็นบ้านเมืองของคน เขาจึงอยู่ในฐานะของคนเหนือคน ซึ่งจะขอเรียกขานในขั้นนี้ว่าเงาแห่งอภิสิทธิ์ไปพลางก่อน

สวรรคดียังอยู่ : ๔๒

ลาว คำหอมเปรียบเทียบคนที่อาศัยความเป็น "คนของท่าน" แสวงหาผลประโยชน์ใส่ตัวว่าเป็น "อีกาในสังคมของวัวสันหลังหวะ" เนื่องจากคนของท่านเปรียบเสมือนเป็นอีกาที่แฝงตัวอยู่ในสังคมที่คอยอาศัยเบียดเบียนเกาะคนอื่นกิน และในสังคมที่อีกาอาศัยเกาะคนอื่นกินก็เป็นสังคมที่มีแต่คนที่กระทำความผิดติดตัวที่คอยหวาดระแวงเป็น "วัวสันหลังหวะ" ด้วยกันทั้งนั้น ดังนั้นจึงมิใช่เรื่องน่าแปลกใจที่ในสังคมมีคนที่ใช้ความเป็นพวกพ้องคนสนิทคนใหญ่คนโต อวดอ้างเพื่อแสดงอิทธิพลและอำนาจเหนือคนอื่น ในเมื่อผู้ใหญ่ที่มีอำนาจหน้าที่คอยควบคุมดูแลความถูกต้องเห็นดีเห็นงามกับการกระทำของพวกพ้องของตน ในเมื่อสังคมยังเป็นสังคมของ "วัวสันหลังหวะ" ที่มีแต่คนทำความชั่ว จึงมีอีกาที่คอยเบียดเบียนเกาะกินผู้อื่นอยู่ตลอดไป

แล้วก็ในยุคที่ชาติเล็กชาติน้อยลุกขึ้นแบ่งอวดศักดิ์ด้วย
แสนยานุภาพของผู้อื่นอยู่นี้ ผู้คนที่เห็นป้อมค่ายของทหารต่างด้าว
เป็นเสมือนเหมืองทองมิได้มีแต่เขาเพียงคนเดียว

สวรรคดียังอยู่ : ๔๑

เหมืองทอง หมายถึง แหล่งที่มาของทรัพย์สินเงินทอง ความมั่งคั่ง ความร่ำรวย โดยธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนต้องทำทุกอย่าง เพื่อความอยู่รอดของตัวเองก่อน เมื่อภาวะเศรษฐกิจไม่ดีจึงทำให้ประชาชนต่างเข้าไปขอเป็นพรรคพวกของผู้ที่มีอิทธิพลและอำนาจมาก

เนื่องจากผู้มีอิทธิพลเหล่านี้สามารถชักนำผลประโยชน์เงินทองมาสู่ตนได้ ดังนั้นในยุคที่ทหารต่างชาติเข้ามารุกรานเมืองไทย จึงทำให้มีประชาชนมากมายพยายามสร้างสัมพันธไมตรีกับทหารต่างด้าว เนื่องจากคิดว่าพวกเขาเหล่านั้นเป็น “เหมืองทอง” ซึ่งเป็นแหล่งกอบโกยผลประโยชน์ นำพาความมั่งคั่ง ร่ำรวยมาสู่ตนได้ โดยไม่คำนึงถึงว่าพวกทหารต่างด้าวนำพาความเดือดร้อนมาสู่ประเทศชาติอย่างไรบ้าง เพราะเขาเหล่านั้นเห็นแก่ทรัพย์สินเงินทองเป็นสำคัญ

เนื่องจากนายสีเป็นชาวบ้าน อาชีพของเขาก็จึงเหมือนชาวบ้านทั้งหลายโดยทั่วไป ซึ่งได้แก่การทำนาและเขาก็เฉกเช่นกับชาวนาส่วนใหญ่ ชีวิตจะสุขจะทุกข์ จะมีอยู่มีกินหรืออดอยากหิวโหยอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับน้ำฝน ฝนจึงเป็นเทพเจ้าที่แท้ ผู้สามารถจะดลบันดาลทุกข์หรือสุขให้กับชีวิต

ควายเขาแดง : ๔๕

ในการทำไร่ไถนาต้องอาศัยธรรมชาติเป็นสำคัญ ถ้าหากปีใดฝนฟ้าเป็นใจ ตกถูกต้องตามฤดูกาล และมีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของชาวนา ก็ทำให้ผลผลิตในปีนั้นขายได้ แต่ถ้าปีใดฝนฟ้าลงโทษเกิดภาวะฝนแล้งจนทำให้ไร่นาขาดน้ำ หรือปีใดฝนตกมากเกินไป ความพอดีจนทำให้เอ่อท่วมท้องไร่นาของชาวบ้านก็ทำให้พืชผลเสียหายได้ ดังนั้นฝนจึงเปรียบเสมือนเป็น “เทพเจ้า” ที่ศักดิ์สิทธิ์สามารถกำหนดชะตากรรมชีวิตของชาวไร่ชาวนาได้ เพราะการทำไร่ทำนายังต้องพึ่งพาฝนฟ้าเป็นสำคัญ ฝนจึงเป็นทั้งผู้ที่นำพาความสุขสดชื่นและความทุกข์ยากมาสู่ชีวิตของชาวนาได้ในเวลาเดียวกัน

ปัญหาอันใหญ่หลวงก็คืออัตราเพิ่มผลเมืองของประเทศเราสูงมาก จำได้คล้ายคล้ายคล้าคลา ดูเหมือนท่านจะกล่าวว่าชาวบ้าน ลูกตกเหมือนหมู

กังวานไพร : ๔๖

ลาว คำหอมเปรียบเทียบว่าชาวบ้าน “ลูกตกเหมือนหมู” เนื่องจากหมูเป็นสัตว์ที่ให้กำเนิดลูกได้คราวละมากๆ ชาวบ้านในชนบทเป็นคนที่ไม่รู้หนังสือเป็นส่วนใหญ่ ขาดการเรียนรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว ปล่อยให้การมีลูกมีหลานเป็นเรื่องของธรรมชาติ จึงทำให้ชาวบ้านมีลูกมากและเป็นปัญหาการเพิ่มจำนวนพลเมืองอย่างรวดเร็วในเวลาต่อมา ดังนั้นการที่ผู้แต่ง

เปรียบเทียบว่าชาวบ้าน “ลูกตกเหมือนหมู” จึงเป็นภาพที่เห็นได้อย่างเด่นชัดและฟ้องว่าปัญหาการศึกษาและปัญหาการสาธารณสุขในชนบทยังไม่รับการแก้ไขอย่างจริงจัง เพราะภาพที่ชาวบ้านลูกตกเหมือนหมูยังคงมีให้เห็นอยู่ในชนบท

“เออ การตรวจโรคของหมอนี่ช่างเหมือนกับการทำไร่ไถนา
เสียจริงๆ” แกพูดพลางหัวเราะจนเห็นเหงื่อสีแดงซำ “เรารู้ว่าแต่งโม
แก่หรืออ่อนก็เคาะเอาอย่างนี้แหละ ผลไหนสุกมันจะดังอุก-อุก หรือ
เวลาจะขุดมันแกวก็ต้องเคาะพื้นดินดูก่อนเหมือนกัน ตรงไหนดัง
อู-อู ขุดลงไปเป็นเจอแน่ นี่หมอบพบโรคอะไรบ้างเล่า?”

หมอเถื่อน : ๘๖

ลาว คำหอมเปรียบเทียบการตรวจโรคของหมอว่าเหมือนกับ “การทำไร่ไถนา” ที่ต้องอาศัยฟ้าฝนและธรรมชาติเป็นใจ โดยไม่สามารถคาดเดาเหตุการณ์ได้ การตรวจโรคของหมอจึงเป็นไปอย่างตามมีตามเกิด หากอยากรู้ว่าเป็นโรคอะไรก็ต้องอาศัยการคาดเดา ดังเช่นที่ “เคาะ” เพื่อฟังเสียงว่าแต่งโมลูกใดอ่อนหรือแก่ หรือ “เคาะพื้นดิน” เพื่อดูว่ามีมันแกวอยู่หรือไม่ ดังนั้นการตรวจโรคของหมอจึงต้องอาศัยธรรมชาติและ การคาดเดา เพราะการสาธารณสุขในท้องถิ่นชนบทยังขาดอุปกรณ์การแพทย์และหมอผู้เชี่ยวชาญ การดูแลรักษาคนป่วยจึงเป็นไปตามยถากรรม

ผู้มาเยือนมีท่าทางอึดอัดจากเรื่องราวที่ได้รับฟัง ขยับตัวควัก
บุหรี่ขึ้นมาจุดสูบ ขณะที่คำพูดของเจ้าของบ้านลั่นทะเลักออกมา
เหมือนน้ำแป็บแตก

ผู้กองแสนดี : ๕๙

ชาวไร่ชาวนาเป็นผู้ที่มีความทุกข์อย่างแสนสาหัส เมื่อชาวไร่ชาวนาได้ระบายความทุกข์ของตนจึงไหล “ลั่นทะเลัก” ออกมาเหมือน “น้ำแป็บแตก” ที่ไหลพุ่งออกมาอย่างรวดเร็วและไม่มีวันสิ้นสุด เพราะความทุกข์ในชีวิตของชาวนามีอย่างมากมายจน “ลั่นทะเลัก” ออกมาและความทุกข์ยังคงหลั่งไหลมาสู่ชีวิตชาวนาอย่างไม่จบสิ้น ตราบใดที่ชาวนายังเป็นชาวนาอยู่ ชาวนาก็ต้องทนทุกข์กับความลำบากยากจนต่อไป

ก็อยุ่ได้ใจ ยงโยขึ้นพูดเต็มเสียง “เพราะอ้อ เพราะอาจารย์
เราก็อายุไซ เงินทองก็มีใช้ ลูกเต้าไม่มีให้ห้วง อ้ายทรัพย์สินเงินทอง
มันก็เหมือนเสบียงกรังของกิเลส จริงไหมวะชวาน?”

นักกานเมือง : ๕๔

ลาว คำหอมเปรียบเทียบความเห็นแก่ตัวของมนุษย์และความละโมภโลกมาก
ในทรัพย์สินเงินทอง “เหมือนเสบียงกรังของกิเลส” เพราะยิ่งมนุษย์อยากได้อะไรมากยิ่งเท่าไร
ก็เป็นเสมือนการสะสมเสบียงอาหารไว้คอยเพิ่มกำลังของกิเลส ซึ่งเป็นเครื่องพาใจให้เศร้าหมอง
มากขึ้นเท่านั้น ดังนั้นการที่มนุษย์โลกมากอยากได้จึงเป็นสิ่งที่นำพาความทุกข์ความเดือดร้อนมา
สู่จิตใจของมนุษย์

จากนั้นเจ้าหน้าที่จึงจูงสัตว์สี่เท้าผู้จะทำหน้าที่ของพระพรหม
เข้าไปดมที่กางเกงของมนุษย์ผู้กำลังรอรับการพิพากษาโทษทั้งสาม
เสร็จแล้วจึงจูงมันออกไปดมรองเท้าเก่าที่วางอยู่ไม่ห่างจากแถวของ
สามมนุษย์ผู้ซึ่งโบหน้าเปียกเยิ้มด้วยเหงื่อกรรหิ อึดใจต่อจากนั้นเจ้าหมา
ที่มนุษย์มอบหมายให้เป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมขั้นต้นให้กับ
มนุษย์ด้วยกัน ก็ก้มลงคาบเอารองเท้าเก่าๆ แล้วเดินลากหางอย่างผึ่งผาย

สามชายชวย : ๘๐

ในเรื่องสามชายชวย ผู้แต่งให้สัตว์มาทำหน้าที่ “ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรม”
ด้วยการตัดสินชะตากรรมของมนุษย์ดังเช่น “พระพรหม” ที่คอยลิขิตชะตาชีวิตของมนุษย์ แต่ใน
บางครั้งการตัดสินโทษที่มีพยานหลักฐานพร้อมอาจเป็นการตัดสินที่ผิดพลาดได้ เพราะสัตว์ก็ทำ
หน้าที่ตามสัญชาตญาณของสัตว์ มนุษย์ควรจะเป็นผู้ตัดสินมนุษย์ด้วยกันเองโดยไม่ต้องพึ่งพา
สัตว์หรือพระพรหมที่ใด

ยังงั้นก็ดี ไล่โรคผีในท้องนี้มันเป็นโรคกินไรกินนา ป้าเองไม่มี
ไรนาจะให้มันกิน

ลมแล้ง : ๑๒๑

โรคฝีในท้องเป็นชื่อโรคที่ชาวบ้านใช้เรียกโรควัณโรค ในสมัยก่อนเป็นโรคติดต่อที่ไม่มีทางรักษาให้หายขาดได้ ถ้าคนใดเป็นแล้วโอกาสตายมีมาก การรักษาโรควัณโรคจึงต้องใช้เงินทองมากมาย บางครั้งอาจต้องขายไร่ขายนา นำเงินมารักษา ผู้แต่งจึงเปรียบเทียบว่าโรคฝีในท้องเป็นโรค “กินไรกินนา” เนื่องจากในสมัยก่อนการสาธารณสุขยังไม่เจริญ คนที่เป็นโรคฝีในท้องเป็นโรคที่รักษาไม่หาย ต้องใช้เงินรักษาจำนวนมากจนถึงขนาดต้องขายไร่ขายนา นำเงินมาเป็นค่ารักษา คนที่เป็นโรคฝีในท้องจึงเป็นที่รังเกียจของญาติพี่น้อง

ใครบางคนก็มักจะมองเห็นแต่ใบหน้าซุบเซียวของ
ชาวไร่ชาวนาจนลืมนึกถึงว่า ในท่ามกลางความยากจนเหล่านั้น
ยังมีใบหน้าที่ยิ้มเเม่ของผู้มากด้วยสินทรัพย์และอิทธิพล
ประเภทเจ้าพ่อเจ้าแม่แทรกตัวเป็นยาดำอยู่ประปราย

นิทานชาวบ้าน : ๑๘

เจ้าพ่อเจ้าแม่ หมายถึง ผู้เป็นใหญ่หรือผู้มีอิทธิพลในถิ่นนั้น ส่วนคำว่า “ยาดำ” หมายถึงแทรกปนอยู่ทั่วไป ในเรื่องนิทานชาวบ้านเป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นว่าความช่วยเหลือที่ทางรัฐบาลมอบให้แก่ประชาชนในชนบทที่ห่างไกลความเจริญมักไม่ตกถึงมือผู้รับ เพราะผู้มีอิทธิพลและอำนาจดังเช่น “เจ้าพ่อเจ้าแม่” มักอาสาเป็นผู้นำความช่วยเหลือมาส่งมอบให้แก่ประชาชน และใช้อำนาจหน้าที่ของตนยกยอกทรัพย์สินเงินทอง ความช่วยเหลือของทางรัฐบาลมาเป็นของตน ดังนั้นโครงการความช่วยเหลือของรัฐบาลจึงเป็นโครงการที่ให้ความช่วยเหลือแก่ “เจ้าพ่อเจ้าแม่” ที่แทรกปะปนเข้ามาเป็น “ยาดำ” ในท่ามกลางความยากจนของชาวไร่ชาวนามากกว่าที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนผู้ยากจนอย่างแท้จริง ตราบใดที่ในสังคมยังมี “เจ้าพ่อเจ้าแม่แทรกตัวเป็นยาดำ” อยู่ความช่วยเหลือที่ประชาชนควรจะได้รับก็ไม่มีวันถึงมือของประชาชนอย่างแท้จริง

“นางหมอคับ เมียผมมีลูก” เขาบอกหลังจากอีกอึกกันไปครู่หนึ่ง

“ก็ดีนี่คะ” ยิ้มเห็นไรพินงาม

“แต่เมียผมไม่มีนม” เขาพูดอย่างแผ่วเบา

“ฮึ” เธอขึ้นเสียงอย่างตกใจ “แล้วไงอีกคะ?” เมื่อเห็นเขาเงิบ

เธอก็พูดต่อ “ไม่ต้องอายนะคะ เจ็บป่วยอะไรก็บอก ฉันจะช่วย

พี่สาวทุกอย่าง” คราวนี้เธอหันไปพูดกับภรรยาโดยไม่มองหน้าเขา

“คือยังจึ้ครับ เมียผมมีลูก เมียผมไม่มีนม” เขาพูดเรื่อย ๆ
 “คือไม่มีน้ำนมครับ ไม่รู้เป็นยังไง นมก็มี แต่มันแบนเหมือน
เอ๋อ เหมือนหุ้ว”

คนหมู่ : ๗๕

ลาว คำหอมใช้ภาพพจน์จากสิ่งใกล้ตัวของชาวไร่ชาวนา เพื่อมาเปรียบเทียบ แสดงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขาเหล่านั้นได้อย่างชัดเจน ในชนบทมีแต่ความแห้งแล้ง กันดาร ทำมาหากินไม่ได้ผล ผู้คนอดอยาก ยากแค้น ขนาดหญิงที่มีลูกแล้วควรจะมึ้น้ำนมสำหรับ เลี้ยงลูก แต่กลับมีนมที่ “แบนเหมือนหุ้ว” ซึ่งให้ภาพของนมแบนราบเรียบเหมือนหุ้วที่แบน โดย ธรรมชาติของผู้หญิงที่มีลูกแล้วจะมีนมที่เต่งตึงเพื่อผลิตน้ำนม แต่ผู้หญิงในชนบทขาดสารอาหาร ที่จะหล่อเลี้ยงร่างกายจึงไม่สามารถผลิตน้ำนมให้แก่ลูกได้จึงมี “นมแบนเหมือนหุ้ว” ดังนั้นภาพ ที่เปรียบเทียบว่า “มีนมแต่แบนเหมือนหุ้ว” จึงเป็นภาพพจน์ที่แสดงให้เห็นถึงความทุกข์และ ความยากจนของชาวไร่ชาวนาได้อย่างชัดเจน แม้กระทั่งน้ำนมก็ไม่มีสำหรับเลี้ยงลูก

“อ้ายน้อยนี่เอง อ้ายน้อยนี่เอง” หันไปปลุกภรรยา เอ๋อมมือ
 เคาะเบาๆ แต่ก็ยิ่งตกใจมากขึ้น เมื่อมือไปสัมผัสกับกระดูกสันหลัง
 ที่คดโค้งเหมือนท่อนอ้อย ลูบไปตามแนวพะเนียดกลางหลัง เลื่อนไป
 ใบบนหน้า คราบร่ายยังติดอยู่บนแก้มทั้งสองข้าง เขาเขย่า “เฮ้ย ลูกเรา
 ไม่กินน้ำมากี่วันแล้วนะ ฉันทิม”

คนหมู่ : ๗๘-๗๙

เรื่องคนหมู่ ลาว คำหอมบรรยายรูปลักษณะของอ้ายน้อยว่ามี “กระดูกสันหลังที่ คดโค้งเหมือนท่อนอ้อย” ซึ่งเป็นภาพพจน์เพื่อเปรียบเทียบว่าอ้ายน้อยเป็นอูฐ ซึ่งมีกระดูกสันหลัง ที่คดโค้งเช่นกัน ผู้แต่งจึงใจใช้ภาพเปรียบเทียบว่าอ้ายน้อยเป็นอูฐ เพื่อเสียดสีว่าดินแดนที่อ้าย น้อยอาศัยอยู่เป็นดินแดนแห่งทะเลทราย มีแต่ความแห้งแล้ง กันดาร ไม่มีน้ำกินน้ำใช้ และพลอย ส่งผลให้การทำมาหากินไม่ได้ผล ดังนั้นอ้ายน้อยจึงมีสภาพที่ไม่แตกต่างอะไรไปจากอูฐ ที่ต้องทน แดด ทนขาดน้ำและความแห้งแล้งเหมือนอยู่กลางทะเลทราย

ตลอดช่วงเวลาที่เดินทางกลับเข้าบ้าน ครูเฒ่ารู้สึกพะอืดพะอม เหมือนมีก้อนหินถ่วงอยู่ในกระเพาะ แก่นึกถึงตัวเองซึ่งได้ทำหน้าที่ครู มาเกินครึ่งของชีวิต แต่เพราะความเป็นครูสังคโลกประเภทไม่มีวุฒิ จึงได้รับมอบหมายให้วนเวียนอยู่เพียงโรงเรียนในรอบนอกๆ ตามขอบป่า ชายดง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วก็เรียนประเภทครูคนเดียว และก็ด้วย ฐานะครูของโรงเรียนประเภทครูคนเดียวนั่นเอง ทำให้มักต้องถูกเรียกตัว ไปอบรมในจังหวัดอยู่เสมอ ซึ่งในการอบรมนั้นมืออยู่หลายครั้งที่ครูเฒ่า ได้เดินทางกลับบ้านด้วยความรู้สึกพะอืดพะอมเหมือนกับที่ตนเองกำลัง รู้สึกในขณะนี้

กางเกงตัวใหม่ : ๘๕

เรื่องกางเกงตัวใหม่ เมื่อครูต้องเดินทางไปรับการอบรมจากทางจังหวัด ครูมักได้รับฟังคำแนะนำและโอวาทให้นำมาปฏิบัติตาม แต่เมื่อครูได้รับฟังโอวาทครั้งใดก็รู้สึก "พะอืดพะอมเหมือนมีก้อนหินถ่วงอยู่ในกระเพาะ" เพราะกลิ่นไม่เข้ากายไม่ออกเหมือนมีสิ่งของ หนักๆ อยู่ในกระเพาะถ่วงจึงไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรดี ดังเช่นคำโอวาทที่ได้รับฟังมานั้น ครูเฒ่าไม่รู้ว่า ควรปฏิบัติตามดีหรือไม่ เพราะโอวาทที่ได้รับฟังมานั้นมักเป็นคำแนะนำที่มักนำพาความทุกข์ ความเดือนร้อนมาอยู่เสมอ ครูเฒ่าจึงเกิดอาการ "พะอืดพะอม" ไม่กล้าตัดสินใจ

ชายแก่หันหลังให้ เขาเปิดกระเป๋าค้นหาอะไรुकกัก
 "เอ ทิ้งเครื่องตรวจไว้ที่ไหนแล้วซี เลื่อนมาอีกนิดซี" เขาพูดพลาง
 เอื้อมมือเคาะสันหลัง เลื่อนไปบริเวณชายโครง ดังปุง-ปุงเหมือน
เคาะโพรงไม้ เคาะไปฟังไปจนทั่วบริเวณหลัง

หมอลือเถื่อน : ๘๕

เรื่องหมอลือเถื่อน หมอใช้การเคาะเป็นเครื่องมือในการตรวจรักษาคนไข้ เมื่อหมอ เคาะบริเวณชายโครงดัง "ปุง-ปุงเหมือนเคาะโพรงไม้" ที่เป็นช่องกลวงเข้าไป ไม่มีอะไรอยู่ในนั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าร่างกายของชายแก่ขาดสารอาหาร จนทำให้เมื่อเคาะเข้าไปจึงเหมือนโพรงไม้ที่ กลวงไม่มีอะไรอยู่ข้างใน ส่วนการดูแลรักษาคนไข้ในท้องถิ่นชนบทยังขาดแคลนเครื่องมือที่ ทันสมัย การรักษาจึงเป็นไปแบบตามมีตามเกิด อาศัยจากการเดาอาการเพียงเท่านั้น ยังมีใช้การ รักษาที่ถูกต้องตามหลักการแพทย์

เดิมทีเดี่ยวข้าพเจ้าเป็นคนนอก ไม่ได้เข้าร่วมถกกับเขาด้วย เพราะกำลังมีสิ่งสนใจเฉพาะตนอยู่ แต่อากัปกิริยาของวงสนทนา ที่ไปเป็นอย่างซุบซิบ บางครั้งฟังชัด บางคราวจางหายเหมือนวิทยุ ทรานซิสเตอร์ตอนที่ถ่านเริ่มจะหมด ประกอบกับแว่วๆ คำว่า ดีๆ บ้าๆ บ่อยๆ ทำให้อดตะแคงหูฟังไม่ได้

เจ้านุญแจก : ๘๙

ลาว คำหอมบรรยายให้เห็นภาพของผู้คนที่กำลังร่วมวงสนทนา ซุบซิบนินทา ผู้อื่น บางครั้งก็ส่งเสียงดังชัดเจน แต่บางครั้งก็เบาเหมือน “วิทยุทรานซิสเตอร์ตอนที่ถ่านเริ่มจะหมด” ซึ่งเป็นเสียงที่ขาดๆ หายๆ ได้ยินไม่ชัดเจน

เมื่อเคราะห์หามยามช่วยตาลปัตรพลิกกลับ แทบทุกคนจึง รู้สึกเหมือนกับว่า ผ่านงูหลุดโดยไม่มีทางงงในกลางงานวัด

ประเวณี : ๒๔

เรื่องประเวณี นายสมเดชมักชอบทำอะไรเพี้ยนๆ ผิดแปลกจากคนปกติทั่วไปอยู่เสมอ จนบางครั้งอาจทำให้ผู้คนในหมู่บ้านขายหน้าได้ และความที่ในท้องถิ่นนี้มีคนแบบ นายสมเดชจึงนำความขายหน้ามาสู่หมู่บ้านเสมอๆ เหมือนกับ “ผ่านงูหลุดโดยไม่มีทางงงในกลางงานวัด” ซึ่งเป็นภาพพจน์เปรียบเทียบให้เห็นว่าเป็นความขายหน้าอย่างมาก เพราะกลางงานวัดเป็นสถานที่ที่มีผู้คนมากมาย

๓.๑.๓ การใช้ภาพพจน์ที่มีความเปรียบเพื่อเน้นให้เห็นภาพของรูปทรงของวัตถุสิ่งของ

ลาว คำหอมใช้ภาพพจน์เพื่อเน้นให้เห็นภาพของรูปทรงของวัตถุสิ่งของต่างๆ โดยการเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นที่คนทั่วไปรู้จักกันดี เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพได้อย่างละเอียดและชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

ยิ่งเมื่อรำลึกถึงภาพผู้แทนคนก่อนที่บังเอิญได้เห็นรูป
แต่งตัวพิสดาร มีเสื้อเหมือนผ้าห่มหนาวทั้งผืน ผ้าชีวีว्ह้อยต้องแต่งไว้ที่คอ

นักกานเมือง : ๕๘

ลาว คำหอมเปรียบเทียบการแต่งกายในชุดสุทสุทสากลของนักการเมืองว่าเป็นการ
“แต่งตัวพิสดาร” สวมใส่เสื้อสูทผ้าหนาๆ “เหมือนผ้าห่มหนาวทั้งผืน” ทั้งๆที่สภาพอากาศในบ้าน
เราเป็นเมืองร้อนเหมาะที่จะสวมใส่เสื้อผ้าฝ่ายบางสบาย มากกว่าการสวมใส่เสื้อสูทผ้าหนาๆ
เหมือนห่มผ้าห่มเอาไว้อย่างประเทศในแถบตะวันตก นอกจากนั้นยังต้องผูกเนคไทเพื่อความ
สุภาพเรียบร้อย ทั้งๆที่เนคไทมิใช่เครื่องแต่งกายที่จำเป็นสำหรับคนไทย ผู้แต่งจึงเปรียบเทียบว่า
“เนคไท” น่าจะเป็น “ผ้าชีวีว्ह” ที่ใช้ทำความสะอาดแล้วนำมา “ห้อยต้องแต่ง” ไว้อย่างเกะกะ
รุงรัง ดังนั้นภาพการแต่งกายของนักการเมืองไทยในชุดสุทสุทสากลจึงเป็นภาพที่ผู้แต่งได้เปรียบเทียบ
ไว้อย่างตลกขบขัน เพื่อแสดงให้เห็นว่าการแต่งกายหรือการกระทำบางอย่างของคนไทยที่
ได้รับแบบอย่างมาจากตะวันตก อาจไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย

“โง่คนทีชอบของเล่นนั้นเป็นนายพล ดุชเือกาบหอยกาบปู
มาห้อยอกไว้รุงรัง คนอย่างนี้เรียกว่าแกไม่รู้จักโตชอบของเล่นเหมือนเด็ก”

นักกานเมือง : ๕๙

นายพลเป็นตำแหน่งสูงสุดของนายทหารและตำรวจ แต่ลาว คำหอมมิได้ให้
ความสำคัญกับเหรียญตรายศบรรดาศักดิ์ใดๆ กลับเปรียบเทียบอย่างเสียดสีว่า เหรียญตรา
เครื่องหมายชั้นยศเป็นเพียง “กาบหอยกาบปู” ที่คนสมมุติขึ้นมาให้เป็นรูปธรรมเท่านั้น เพราะ
“กาบหอยกาบปู” เป็นเพียงเปลือกหุ้มชั้นนอก เมื่อจะกินเนื้อปูต้องแกะเปลือกนอกทิ้งไป เหรียญ
ตราเครื่องหมายชั้นยศจึงเป็นเพียงกาบหอยกาบปูที่ห่อหุ้มไว้ ไม่มีความสำคัญหรือคุณค่าเท่าเนื้อ
ที่อยู่ข้างในซึ่งเป็นนามธรรมที่อยู่ภายในจิตใจของคน แต่นายพลกลับให้ความสำคัญกับสิ่งที่เป็น
รูปธรรมอย่างมากด้วยการประดับเหรียญตรา “ห้อยอกไว้” อย่างภาคภูมิใจ แทนที่กาบหอยกาบปู
ซึ่งเป็นเปลือกหุ้มภายนอกจะมีประโยชน์กลับเกะกะ “รุงรัง” เสียดสีและผู้แต่งยังเปรียบเทียบเชิง
เสียดสีอีกว่า นายพลที่หลงมัวเมา ยึดติดในยศตำแหน่งนั้น ก็ไม่ต่างอะไรกับเด็กที่หลงเพลิดเพลิน
กับของเล่นที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินได้ชั่วคราวชั่วขณะเท่านั้น แต่ไม่มีประโยชน์หรือสาระ
อันใด ดังนั้นยศบรรดาศักดิ์และตำแหน่งหน้าที่เป็นเพียงสิ่งหลอกลวงที่ไม่มีคุณค่าหรือ
ความสำคัญใดๆ เพราะคุณค่าที่แท้จริงอยู่ที่ส่วนลึกภายในจิตใจของคน

แต่ถึงแม้จะได้ชื่อว่าเป็นภูเขา มันก็เป็นเพียงเขาหัวโล้นที่
ปราศจากต้นไม้เหมือนกับภูเขาส่วนมากในละแวกนั้น บรรยากาศ
โดยทั่วไปแห้งแล้งและเศร้าหมอง

เจ้าบุญแจก : ๙๑

ลาว คำหอมเปรียบเทียบภาพภูเขาว่าเป็น “เขาหัวโล้นที่ปราศจากต้นไม้”
เนื่องจากประชาชนช่วยกันตัดไม้ทำลายป่ากันอย่างไม่เกรงกลัวกฎหมายบ้านเมือง ภูเขาในเมือง
ไทยจึงได้ชื่อว่าเป็นภูเขาเท่านั้น เพราะสภาพที่แท้จริงเป็นภูเขาที่แห้งแล้ง ไม่มีต้นไม้ขึ้นปกคลุม
อย่างเขียวขจีดังภูเขาในประเทศอื่นๆ และภูเขาที่ลาว คำหอมเอ่ยถึงมิได้เป็นเขาหัวโล้นเพียงแห่ง
เดียวเท่านั้น แต่ภูเขาที่อื่นๆ ของเมืองไทยก็มีสภาพ “เขาหัวโล้น” ที่ปราศจากต้นไม้เช่นเดียวกัน

๓.๑.๔ การใช้ภาพพจน์ที่มีความเปรียบเพื่อเน้นให้เห็นภาพของแสง สี

ลาว คำหอมใช้ภาพพจน์เพื่อเน้นให้เห็นภาพของแสง สี โดยใช้ธรรมชาติมาเป็น
สื่อเปรียบเทียบให้เห็นภาพได้อย่างละเอียดชัดเจนและงดงาม ดังตัวอย่างเช่น

ลมตอนเช้าพัดเฉื่อยฉิว ชายผ้าสีคล้ำและเชิงเสื้อวินโหวระริก
ดูผาดๆ เหมือนดอกไม้ที่โบะด้วยหญ้าแห้งสีเทาในไร่ร้าง

คนหมู : ๗๑

ลาว คำหอมบรรยายภาพการแต่งกายของชาวนาที่สวมเสื้อสีคล้ำ เก่าๆ และ
ขาดวินปลิว “โหวระริก” เมื่อลมพัดมา ซึ่งบ่งบอกถึงฐานะความเป็นอยู่ของชาวนาได้อย่างชัดเจน
ว่า ไม่มีเงินซื้อเครื่องนุ่งห่ม ต้องสวมเสื้อผ้าเก่าๆ ขาดๆ ไปตามมีตามเกิด ผู้แต่งเปรียบเทียบภาพ
ของชาวนาซึ่งเป็นคนที่มีชีวิตว่าเป็น “ดอกไม้” แต่ห่อหุ้มร่างกายด้วย “หญ้าแห้งสีเทา” อยู่ใน
ท่ามกลางไร่ร้าง ซึ่งคำว่า “ดอกไม้” เป็นภาพของต้นไม้ที่ตายแล้ว “หญ้าแห้งสีเทา” เป็นภาพของ
ต้นหญ้าที่แห้งเหี่ยวกำลังจะตาย และ “ไร่ร้าง” เป็นภาพของไร่ที่ขาดสิ่งมีชีวิต ทั้ง ๓ คำล้วนแล้ว
แต่เป็นภาพที่แสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต ในขณะที่ชาวนามีชีวิตอยู่แต่กลับถูกเปรียบเทียบ
ว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตทั้งๆ ที่ชีวิตของชาวนามีแต่สีเขียวสดใส แต่กลับถูกเปรียบเทียบกับต้นไม้ที่
ตายแล้ว จึงเป็นความเปรียบที่เสียดสีสภาพชีวิตของชาวนาเป็นอย่างยิ่ง เพราะชาวนาซึ่งเป็นคน

เป็นๆ กลับกลายเป็นเหมือนกับต้นไม้ที่ตายแล้ว ดังนั้นภาพของชานาซึ่งมีชีวิตอยู่ในท่ามกลาง “หญ้าแห้งสีเทาในไร่ร้าง” จึงเสมือนคนตายทั้งเป็น ซึ่งเป็นภาพที่น่าเศร้าสลดสำหรับชีวิตของ ชานา เพราะชานาเป็นผู้ปลูกข้าวเลี้ยงคน แต่ตัวเองกลับเป็นเหมือนคนตายแล้ว

ดังนั้นในทันทีที่เสียงกรรมการประกาศ “นายสมเดชผ่าน” ผู้ใหญ่บ้านแผลอระโศกตัวลอยอย่างลึมตัว ยิ้มแก้มปริ ไบหน้าที่ ชูบชืดมาหลายวันกลับอิมเอิบมีสีสัน ประหนึ่งได้รับการถ่ายเลือดสดๆ จากชอกคอหมูอ้วน และก็จากคำประกาศอย่างเต็มปากเต็มคำของ กรรมการ

ประเวณี : ๒๒

เรื่องประเวณี นายสมเดชเป็นคนไม่รู้หนังสือ เมื่อทางการจัดประกวดหมู่บ้าน ปลอดคนไม่รู้หนังสือ ผู้ใหญ่บ้านจึงวิตกกังวลว่านายสมเดชจะสอบไม่ผ่าน ดังนั้นเมื่อกรรมการ ประกาศว่านายสมเดชเป็นคนรู้หนังสือ ผู้ใหญ่บ้านจึงแสดงความดีใจจนออกนอกหน้าจนทำให้ ไบหน้าที่เคย “ชูบชืด” เปลี่ยนมาเป็นไบหน้าที่ “อิมเอิบมีสีสันประหนึ่งได้รับการถ่ายเลือดสดๆ จากชอกคอหมูอ้วน” ซึ่งเป็นภาพที่ผู้แต่งเปรียบเทียบไว้อย่างตลกขบขันเพราะไบหน้าที่ได้รับการ ถ่ายเลือดสดๆ คงทำให้ไบหน้ามีสีเลือดขึ้นมาทันที และยังเป็นชอกคอหมูอ้วนด้วยแล้วคงทำให้มี สีเลือดอย่างชัดเจน ดังนั้นไบหน้าของผู้ใหญ่บ้านจึงเปลี่ยนจากไบหน้าที่เคยชูบชืด มาเป็นไบหน้า ที่มีสีสันสดใสในทันทีเมื่อได้รับทราบว่ามีหมู่บ้านนี้ปลอดคนไม่รู้หนังสือ

ความคิดนานาประการสับสนในสมอง ความมึนเมาหายไปสิ้น ความรู้สึกในขณะนั้นเบาหวิวเหมือนร่างกายของเขาไร้เลือดเนื้อและ กระดูก เขินเริ่มคิดถึงสิ่งที่เขาไม่เคยคิดมาก่อน คิดถึงคำว่าผู้แทนราษฎร เขาคิดถึงคำของนายเกิดที่พูดกับเขาที่ตลาด “ผู้แทนมันใหญ่กว่านาย อำเภอ ใหญ่กว่าข้าหลวง”

นักกานเมือง : ๕๘

จากเรื่องนักกานเมือง เมื่อนายเขินได้ทราบข่าวว่าตนได้รับการเลือกตั้งให้เป็น ผู้แทนราษฎร แทนที่นายเขินจะแสดงความดีใจเหมือนกับผู้แทนราษฎรคนอื่นๆ แต่นายเขินกลับ เกรงกลัวที่จะต้องไปเป็นผู้แทนราษฎรจริงๆ เพราะนายเขินรู้ตัวดีว่าตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง

ผู้แทนราษฎร นายชินจึงเกิดความสับสนและหวาดกลัวจนทำอะไรไม่ถูก "เหมือนร่างกายของเขา ไร้เลือดเนื้อและกระดูก" จนเบาหวิวเหมือนไม่มีสิ่งใดๆ ในร่างกาย ซึ่งเป็นภาพที่แสดงให้เห็นว่า นายชินกำลังหวาดกลัวที่จะต้องเป็นผู้แทนราษฎร

เมื่อฟังโอวาทมาถึงตอนนี้ ตนเองรู้สึกปวดมวนในท้องและปวดถ่วง ตรงปลายลำไส้ใหญ่ ข้าเลื่องดูหน้าเพื่อนๆ ที่เข้ารับการอบรมบางคนก็ หน้าเหลืองเหมือนเปลือกกล้วยน้ำว้าสุก บางใบหน้าก็ซีดจางเหมือน กระดาษสา "ที่มันยุ่งกันทุกวันนี้ก็อ้ายพระพรหมที่ทิ้งวิหารเหล่านี้แหละ"

กางเกงตัวใหม่ : ๘๖

เรื่องกางเกงตัวใหม่ ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ได้เดินทางจากเมืองหลวง เพื่อมาแนะนำให้อิวาทแก่ข้าราชการชั้นผู้น้อยในชนบท แต่คำแนะนำและโอวาทที่ข้าราชการชั้นผู้น้อมนำมา แสดงนั้นต่างเป็นโอวาทที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเขา จึงยากที่จะปฏิบัติตาม โอวาทเหล่านั้นได้ ดังนั้นเมื่อข้าราชการชั้นผู้น้อยได้รับฟังโอวาทเหล่านั้นจึงแสดงอาการ "ปวดมวนในท้องและปวดถ่วงตรงปลายลำไส้ใหญ่" ซึ่งเป็นอาการของผู้ที่กำลังอึดอัดและเป็นทุกข์อย่างแสนสาหัส ลาว คำหอมจึงใช้ภาพพจน์เพื่อแสดงให้เห็นสีหน้าที่เป็นทุกข์ของข้าราชการชั้นผู้น้อยว่า "หน้าเหลืองเหมือนเปลือกกล้วยน้ำว้าสุก" ซึ่งสีของกล้วยน้ำว้าสุกคือสีเหลืองและ "บางใบหน้าก็ซีดจางเหมือนกระดาษสา" ซึ่งสีของกระดาษสาคือสีขาวซีดๆ จางๆ จากใบหน้าที่เหลืองเหมือนเปลือกกล้วยน้ำว้าสุกและซีดจางเหมือนกระดาษสานี้อเอง แสดงให้เห็นว่าใบหน้าของผู้นั้นไม่สดใส ซีดจางจนไม่มีสีเลือด เนื่องจากกำลังวิตกกังวลและเป็นทุกข์อย่างหนักที่ไม่สามารถทำตามโอวาทของข้าราชการได้

๓.๒ การบรรยายให้เห็นภาพโดยไม่ใช้ความเปรียบ

นอกจากลาว คำหอมจะใช้ภาพพจน์ที่มีความเปรียบในการสร้างภาพให้เกิดขึ้นภายในใจของผู้อ่านแล้ว ในบางครั้งลาว คำหอมได้ใช้การบรรยายมาสร้างภาพโดยไม่ต้องใช้ความเปรียบตรงๆ แต่ให้ภาพที่งดงามและสร้างอารมณ์สะเทือนใจให้แก่ผู้อ่านได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น

"ดีแล้ว ดีแล้ว พี่ป้าน้ำสาว" ทุกคนเพ่งมองอย่างตั้งใจ
"คนดีมีเงิน" หลายคนมันมาขันอาสาจะเป็นผู้แทนของเรา"

หยุดหอบแฮกๆ แล้วพูดต่อ "มันคุยว่ามันทำได้ สร้างได้สารพัด
บางคนมันคุยจะสร้างถนน ขุดลำคลอง ทำโรงเรียนออกอย่างนั้น
มันยังทำได้" เขาเว้นระยะนิดหนึ่ง "แต่สิ่งเหล่านั้นกับเงิน
เราอยากได้อะไร ?" เขาจบลงด้วยประโยคคำถาม
"อยากได้เงิน เราเอาเงิน เงิน เงิน เงิน" ขานรับกันเป็นทอดๆ

.....
ปราศจากการลังเล เชนตะโกนเต็มเสียง "เงิน เงิน
เราอยากได้เงิน"
สิ้นเสียงเงิน ประชาชนส่งเสียงอื้ออึง "เงิน พวกเรา
มาเอาเงิน"

นักกานเมือง : ๕๑- ๕๓

ลาว คำหอมใช้การซ้ำคำว่า "เงิน" เพื่อให้ผู้อ่านสะดุดคิดถึงความหมายของคำว่า "เงิน"
ในการกล่าวปราศรัยหาเสียงผู้สมัครรับเลือกตั้งมักอวดอ้างสรรพคุณว่าตนสามารถทำได้ทุกสิ่ง
สร้างได้ทุกอย่าง "...สร้างได้สารพัด...สร้างถนน ขุดลำคลอง ทำโรงเรียน" ซึ่งเป็นงานก่อสร้างใหญ่
โตและต้องใช้ "เงิน" ในการสร้างอย่างมากมาย แต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ยังอวดอ้างว่า "ทำได้"
ผู้แต่งจึงมีความคิดเห็นที่พูดนั้นเป็นเพียงคำ "คุย" ที่พูดอวดอ้างไปอย่างนั้น ไม่มีทาง
เป็นไปได้ และในตอนท้ายผู้แต่งยังได้พิสูจน์ให้ทุกคนเห็นว่า คำสัญญาของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น
เพียงคำโกหกหลอกลวงและเชื่อถือไม่ได้ ด้วยการสร้างสถานการณ์ให้ราษฎรไปร้องขอเงินจาก
ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และในที่สุดผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ไม่สามารถนำเงินมาแจกจ่ายให้แก่ราษฎร
ตามสัญญาได้ ในการกล่าวปราศรัยหาเสียงแต่ละครั้งเป็นภาพที่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง มักเป็นฝ่าย
นำทรัพย์สินเงินทองไปแจกจ่ายเพื่อซื้อเสียงจากราษฎร แต่ผู้แต่งกลับสร้างภาพให้ราษฎรเป็น
ฝ่ายไปเรียกร้องขอเงินจากผู้สมัครรับเลือกตั้งเสียเอง เพื่อเสียดสีผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ใช้เงิน
ซื้อเสียงจากราษฎร

"แหม มันโตเหลือเกิน โตทั้งวัวโตทั้งคน" ความตื่นเต้นปราศกฎ
อยู่ในน้ำเสียง "ดูมันเสียเต็มตา"

นางจัดกับข้าวและฟังคำเล่าไปพลาง "โตเสียจนไม่รู้จะบอก
อย่างไรดี แรกก็นึกว่าควาย ดูไปดูมา อ้าว เหมือนวัวเสียแล้ว ดูกับ
ดูน้อง ดูเขา ดูหมันก็วัวดีๆ แต่มันโตเหลือหลาย" เขาเล่าพลางกินข้าว

ไปพลง

“ท่านกรมเกษตรบอกว่า พ่อวุ้นนี้รัฐบาลท่านสั่งมาจากอเมริกา รัฐบาลเห็นว่าวุ้นของเรามันไม่ทันสมัย ใช้ไม่ได้ โตช้า ตัวเล็ก ไม่ทันสมัย ทันใช้ ทำจะจริงของเขา” ตลอดเวลาอาหารมือเย็น สามีของนางเล่า ไม่หยุดปาก

คนพันธุ์ : ๓๖

ลาว คำหอมซ้ำคำว่า "โต" เพื่อเน้นย้ำความสำคัญให้คนอ่านเห็นว่า สัตว์และคนที่ส่งมาจากอเมริกามีขนาดใหญ่โต "โตเหลือเกิน โตทั้งวุ้นโตทั้งคน" จนผู้แต่งสับสนไม่รู้ว่าจะอธิบายว่ามีขนาดใหญ่โตเพียงใดดี ผู้แต่งจึงเสียดสีว่า "โตเสียจนไม่รู้จะบอกอย่างไรดี" และอาจสับสนว่าเป็น วุ้นหรือควายกันแน่ แต่ที่สำคัญ "มันโตเหลือหลาย" ทุกสิ่งทุกอย่างใหญ่โตจนมองผิดมองถูกว่าเป็นอะไรกันแน่ ส่วนสิ่งของจากเมืองไทยมีข้อเสียมากมายทั้ง "ไม่ทันสมัย ใช้ไม่ได้ ตัวเล็ก ไม่ทันสมัยทันใช้" ซึ่งในความจริงแล้วเราสามารถบอกได้ว่าวุ้นตัวเล็ก โตช้า แต่วุ้นไม่ทันสมัยนั้นเราไม่สามารถบอกได้ วุ้นไม่ทันสมัยจึงเป็นการเสียดสีว่า สิ่งของเมืองไทยล้าหลัง ไม่ทันสมัยเหมือนอเมริกา แต่สิ่งของจากอเมริกานั้นแล้วมีข้อดีเพียงแค่ว่า "โต" อย่างเดียวทุกคนก็พากันชื่นชม ยกย่องว่าเป็นของดี มีคุณภาพแล้ว ดังนั้นภาพของอเมริกาที่ "โต" จึงเป็นภาพที่สร้างขึ้นมาเพื่อหลอกลวงคนไทยให้หลงเชื่อว่า ทุกอย่างที่มาจากอเมริกาไม่ว่าจะเป็นคนหรือสิ่งของเป็นสิ่งดี ส่วนคนไทยยังล้าหลัง ไม่ทันสมัยพลัดตะวันตก

เขาวว่าผู้แทนโตมากนี้ ใหญ่กว่าผู้ใหญ่ ใหญ่กว่ากำนัน
ใหญ่กว่านายอำเภอ ใหญ่กว่าข้าหลวงและยังสำคัญตรงใหญ่กว่า
ตำรวจนี่ซิ จะทำอะไรก็ได้ จะแตกเหล่า ตีหัวคน เตะกันแจ็ก ใครจะทำไม?

นักการเมือง : ๔๔

ลาว คำหอมนำคำว่า "ใหญ่" มาใช้ในความหมายว่า มีอิทธิพลและอำนาจมากและซ้ำคำว่า "ใหญ่" เพื่อเน้นย้ำให้ผู้อ่านมองเห็นว่าผู้แทนราษฎรเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลและอำนาจมาก เมื่อนำมาเรียงลำดับความใหญ่กันแล้ว ผู้แทนราษฎรใหญ่กว่าผู้ใหญ่ซึ่งมีอิทธิพลและอำนาจมากที่สุด ในหมู่บ้าน ใหญ่กว่ากำนันซึ่งมีอิทธิพลและอำนาจมากที่สุด ในตำบล ใหญ่กว่านายอำเภอ ซึ่งมีอิทธิพลและอำนาจมากที่สุด ในระดับอำเภอ ใหญ่กว่าข้าหลวงซึ่งมีอิทธิพลและอำนาจมากที่สุด ในระดับจังหวัด และสุดท้าย "ใหญ่กว่าตำรวจ" จากความเชื่อดั้งเดิมที่เคยเชื่อว่าตำรวจเป็นผู้มี

อิทธิพลและอำนาจมากที่สุดก็ยังสู้ความ "ใหญ่" ของผู้แทนราษฎรไม่ได้

นางไม่แน่ใจว่าที่เขากำลังเล่านั้นเป็นเรื่องของควายหรือ
เรื่องของหมูแน่ นางได้ถามเขาอีกว่า ที่เล่านั้นเรื่องควายหรือเรื่องหมู
"หมูซี" เขาตอบนางอย่างหนักแน่น
"แล้วมันกินอะไรเล่า? หญ้าหรือรำ" นางยังไม่สิ้นสงสัย
สามีของนางมีสีหน้าหงงเล็กน้อย "เอ ทำจะเป็นรำ" แล้วก็หัวเราะเบาๆ

คนพันธุ์ : ๓๕-๓๖

ในตอนต้นเรื่องลาว คำหอมให้สามีของนางเล่าเรื่องหมูพันธุ์ วัวพันธุ์และไก่พันธุ์ที่
อเมริกาส่งมาให้คนไทยทำพันธุ์ เมื่อนางได้ฟังเช่นนั้นจึงเกิดคำถามขึ้นในใจว่า สิ่งของหรือพันธุ์ที่
อเมริกาส่งมาให้คนไทยนั้นดีและทันสมัยจริงหรือ เพราะนางเองก็ "ไม่แน่ใจ" และ "ไม่สิ้นสงสัย"
เกิดความสับสนว่า เรื่องที่สามีนางเล่าเป็นเรื่องอะไรกันแน่และหมูพันธุ์ที่ส่งมาจากอเมริกาจะ
เหมือนกับหมูไทยหรือไม่ นางจึงเกิดความขัดแย้งขึ้นภายในใจ และถามคำถามที่ไม่น่าจะถามว่า
"แล้วมันกินอะไรเล่า? หญ้าหรือรำ" เพราะนางสับสนและไม่แน่ใจว่าอเมริกาจะดีจริงหรือ ทั้งๆ ที่
คำถามดังกล่าวเป็นคำถามที่ใครๆ ก็รู้คำตอบและน่าจะตอบได้ทันทีว่า หมูกินรำเป็นอาหาร
แต่สามีของนาง "หงง" และไม่แน่ใจจึงตอบไม่เต็มเสียงว่า "ทำจะเป็นรำ" ทั้งนี้เพราะเขาก็ไม่แน่ใจ
ว่าอเมริกาจะดีจริงหรือ ดังนั้นคำถามชื่อๆ ของนางจึงเป็นคำถามที่เสียดสีคนไทยที่นิยม ยกย่อง
ว่าอเมริกาดี เจริญและทันสมัยนั้นเป็นเรื่องจริงและเชื่อถือได้จริงหรือ

เอ็งไม่เชื่อวิทยุี่ มันเป็นของหลวงนะเว้ย ไม่มีหลวงสิ้วๆ
ที่ไหนดอกที่จะโกหกราษฎร"

มือกายสิทธิ์กับตีนปีศาจ : ๖๕

ลาว คำหอมมีความคิดเห็นเหมือนกับประชาชนทั่วไป ที่เชื่อว่าราชการเป็นหน่วยงานที่
น่าเชื่อถือ และสามารถเป็นที่พึ่งในยามยากได้ แต่ในความเป็นจริงแล้ว คำโฆษณาในรายการ
วิทยุซึ่งเป็นรายการของทางราชการนั้น เป็นถ้อยคำที่โกหก หลอกหลวงให้ราษฎรหลงเชื่อ ดังนั้น
ข้อความที่ว่า "ไม่มีหลวงสิ้วๆ ที่ไหนดอกที่จะโกหกราษฎร" จึงเป็นคำพูดที่ผู้แต่งใช้เสียดสี
หน่วยงานของราชการที่โกหกหลอกหลวงราษฎรให้หลงเชื่อ เพราะในภาพแห่งความเป็นจริงแล้ว
มีหน่วยงานราชการหลายแห่งที่โกหกหลอกหลวงมากกว่าจะให้ความช่วยเหลือราษฎร

"เราทำหน้าที่แทนหมามัน ก็ต้องทำให้ดีเท่าหมา" เกิดคิด
 "เมื่อได้ยินเสียงกรอบ หมามันจะเห่า แต่เราเห่าไม่เป็น กระแอมเอา
 ก็คงพอได้"

"แอ้ม แอ้ม หะแอ้ม"

หมอลำเถื่อน : ๘๓

ลาว คำหอมให้ชายชราที่มีหน้าที่เฝ้าควายแทนหมา แล้วยังให้ชายชราใช้การกระแอมส่งเสียงแทนการเห่าแบบหมานั้น ซึ่งเป็นภาพที่มองดูแล้วน่าเวทนาสงสารชายชรา และเป็นความจริงที่ซึมซึ้งในชีวิตของชายชราที่ต้องทำหน้าที่แทนหมา เพราะคุณค่าของชายชราในสายตาของลูกหลาน เป็นเพียงแค่คนเฝ้าควาย ซึ่งไม่ต่างอะไรกับสัตว์ตัวหนึ่งเท่านั้น

"แค่เป็นคนดีๆ ซ้ำยังเป็นไม่ได้ จะไปเป็นผู้แทนคนอื่นเขาได้อย่างไร"

นักกานเมือง : ๔๕

ลาว คำหอมให้นายเงินกล่าวข้อความที่สร้างอารมณ์สะเทือนใจเป็นอย่างยิ่ง ว่าตนเป็นคนไม่ดีแล้วยังกล้าเสนอตัวเป็น "ผู้แทนคนอื่นเขาได้อย่างไร" ถึงแม้นายเงินจะไม่เคยก่อกรรมทำชั่วแต่ก็รู้สึกกระดากอายที่จะไปเป็นผู้แทนราษฎร ซึ่งตรงกันข้ามกับนักการเมืองคนอื่น ๆ ที่ประพฤติแต่ความชั่วร้าย โกงกินชาติบ้านเมือง ขาดคุณสมบัติของผู้แทนราษฎร แต่ยังคงล้ากลบเกลื่อนความชั่วของตนและเสนอตัวเป็นผู้แทนราษฎรโดยไม่กระดากอาย ลาว คำหอมจึงให้นายเงินถามคำถามดังกล่าวเพื่อเสียดสีผู้แทนราษฎรที่เลวๆ ชั่ว ๆ ได้กระดากอายบ้าง ว่าตนเป็นคนดีแล้วหรือยัง ถึงกล้าไปเป็นผู้แทนราษฎร เพราะคนที่จะเป็นผู้แทนราษฎรได้ต้องเป็นคนดีมีคุณธรรม

"ตา ถ้าเราเกิดโมโหขึ้นบ้าง" จะยอมมันว่าอายจัวได้ไหม?"

"ไม่ได้- ไม่ได้" เฒ่าชมริบปฏิเสศ

"ถ้ายังจั้นจะให้เราว่ายังไง?"

เจียบอยู่ครู่หนึ่งก่อนจะตอบเบาๆ

"ก็...เอ้อ...ก็ต้องว่า พ่อมหาจำเวิญนะซีเล่า"

ฟ้าโปรด : ๑๗๑-๑๗๒

คำว่า "อ้ายควาย" เป็นคำที่ชาวเมืองใช้ว่าชาวบ้านนอกว่าโง่เหมือนควาย ลาว คำหอม จึงเสียดสีคำว่าของชาวเมืองด้วยการให้เด็กถามคำถามซี้ๆ ที่ฟังดูน่าขบขันว่า "จะย่อนมันว่า อ้ายจิวได้ไหม?" เพราะชาวเมืองว่าชาวบ้านนอกว่าโง่เหมือนควาย เราก็น่าจะว่าเขาว่าโง่เหมือนวัว ได้เช่นกัน เมื่อชาวเมืองที่ใครๆ พากันยกย่องว่าเป็นผู้เจริญ ทันสมัยแล้ว มาดูถูกว่าชาวบ้านนอก ต่างๆ นานา แต่ชาวบ้านนอกไม่สามารถโต้เถียงได้ กลับต้องยกย่องชื่นชมเขาว่าเป็น "พ่อมหา จำเจริญ" ทั้งๆ ที่เขาเจริญแต่ทางด้านวัตถุเท่านั้น แต่ทางด้านจิตใจมิได้เจริญตามด้วยแต่อย่างใด

"ไม่ไป ไม่ไป" เขาเอ็ดตะโร "ลูกนอนหายใจปะหับๆ อยู่ยัง
จะมามอบให้ไป วันอื่นมันทำไมไม่จ่าย? จริง เงินสองร้อยบาทแต่เกิดมา
ก็ไม่เคยมีแต่กูไม่ไป ข้าไม่ไป

.....

"ตารางตารางที่ไหน กีบอกไม่เอา ไม่เอา ลูกจะตายทั้งคนจะ
ทิ้งไปแล้วยังจ่าย?" เขาขึ้นเสียง "ไม่ไป ไม่ไป" เขาย้ำอีก

เขียนคำ : ๖๕

ลาว คำหอมซ้ำคำว่า "ไม่ไป ไม่ไป" อยู่หลายครั้งเพื่อย้ำให้คนอ่านเข้าใจว่านายนาเกิด ความขัดแย้งภายในใจระหว่างการอยู่ดูแลรักษาลูก กับการไปรับเงินสองร้อยบาทที่ทางราชการ มอบให้ราษฎรที่มีลูกครบ ๕ คนพอดีซึ่ง "เกิดมาก็ไม่เคยมี" แต่ในที่สุดนายนาไม่สามารถ ชัดคำสั่งของทางการได้ ต้องเดินทางไปรับเงินสองร้อยบาทจากทางราชการ จึงเป็นความขัดแย้งที่ เพิ่มมากขึ้น เพราะถ้านาไม่ทำตามคำสั่งของทางการอาจจะต้องติดตาราง ดังนั้นการที่ นายนาค้ำยันก้ำหนากว่า "ไม่ไป ไม่ไป" จึงขัดแย้งกับความเป็นจริงในชีวิตของนาที่ต้องเดินทาง "ไป" ได้รับความช่วยเหลือจากทางราชการในขณะที่ลูกกำลังเจ็บหนัก

"เออ"

"เอ้อ อะไรเล่า? " ผู้เป็นสามีส้าทับ

เอ้อ สงสาร สงสารวัวไทยนะตานะ" นางพูดตะกุกตะกัก

"หือ-ฮือ คนไทยด้วย" ประโยคสุดท้ายแผ่วเบาและเงิบงัน

ไปในราตรีอันมืดมน

คนพันธุ์ : ๓๙

ลาว คำหอมซ้ำคำว่า "สงสาร" ถึงสองครั้งทั้งนี้เพื่อเชื่อมโยงความสงสารจากวัวไทย ไปถึงความสงสารคนไทย เมื่ออเมริกาเข้ามาช่วยเหลือคนไทย คนไทยจึงถูกครอบงำทางความคิด ว่า อเมริกาดี เจริญ ทันสมัย ส่วนพันธุ์ไทยนั้นล้าหลัง ไม่เจริญ คนไทยจึงนำสงสารเพราะคนไทยก็ ไม่แตกต่างอะไรไปจากสัตว์ที่ไม่เจริญและไม่ทันสมัยเช่นกัน คำว่า "สงสาร" คนไทยจึงเป็นการ เสียดสีคนไทยอย่างชัดเจน เมื่อวัวพันธุ์ ไก่พันธุ์ต้องไปผสมพันธุ์กับพ่อพันธุ์ที่สั่งมาจากอเมริกา ผู้ชายไทยจึงถูกเหยียดหยามว่า อีกหน่อยผู้หญิงไทยคงต้องผสมพันธุ์กับชาวต่างชาติ เพราะพ่อ พันธุ์ไทยไม่ดี เมื่อคนไทยต้องผสมพันธุ์กับชาวต่างชาติ อีกไม่นานคนไทยต้องถูกกลืนชาติ เพราะ ถูกครอบงำความคิดจากชาวต่างชาติ

"เป็นพระคุณ เป็นพระคุณเหลือที่สุด สุดแล้วแต่ท่านเถอะ
จะเอาไปอะไรทำยังงัยข้ายอมหมด ขอแต่ท่านผอนผั้นพอข้ามีกิน
เอาแรงไว้ทำไร่ใช้หนี้ท่านก็พอ "ชายชราสรรเสริญ "ท่านเป็นคนอยู่ใน
ศีล กินในธรรม เมตตาคนยากคนจน" แกยกมือขึ้นไหวอีก
ชาวไร่เบีย : ๙๖

ลาว คำหอมให้เฒ่ามีกล่าวยกย่อง สรรเสริญเศรษฐีบุญว่า "เป็นคนอยู่ในศีล กินในธรรม" ซึ่งคำว่า "สรรเสริญ" นี้เป็นคำที่ใช้กล่าวเยินยอคุณงามความดีสำหรับผู้ประพฤติดี มีคุณธรรม แต่พฤติกรรมของเศรษฐีบุญตรงกันข้ามกับคำพูดของเฒ่ามีเป็นอย่างยิ่ง เพราะเศรษฐีบุญชุดรีด ดอกเบียร์ราคาแพงจากชาวนาอย่างไร้คุณธรรม และความเมตตาคนยากคนจน" ของเศรษฐีบุญ เป็นเพียงความเมตตาที่แฝงเร้นไว้ด้วยการหากินบนกองทุกข์ของชาวนา ดังนั้นภาพที่เฒ่ามีกล่าว ยกย่องสรรเสริญเศรษฐีบุญ จึงขัดแย้งกับพฤติกรรมที่ไร้ความเมตตาปรานีของเศรษฐีบุญ

"อะไรๆ ก็ดีหรอก " เพื่อนว่า "ไม่ดีอย่างเดียวตรงที่บริษัท
รับประกันชอบตายก่อนคนประกันนี้สิ ไม่ดีเอาமாகๆ " นักขายกรมธรรม์
หุบปาก

อุบัติโหด : ๑๔๔

ลาว คำหอมกล่าวข้อความที่ว่า "บริษัทรับประกันชอบตายก่อนคนประกัน" ทั้งนี้เพื่อ เสียดสีนักขายประกันที่ชอบพูดจา ห้วนล้อม ยกเหตุผลนานาประการมาอ้างให้คนทำประกัน

ด้วย ลาว คำหอมจึงใช้คำพูดเสียดสีว่า ก่อนทำประกันอะไรต่างๆ ก็ดีหมด แต่เมื่อทำไปแล้ว บริษัทรับประกันมักไม่รับผิดชอบ ผิดสัญญาและคดโกงผู้ทำประกัน

"มันจน มันจน ไม่มีเงินจะไปซื้อผ้าห่ม ถึงจะเหม็นสาบ
เหม็นคาวทั้งปีทั้งชาติ ก็ได้ใช้เมียนั้นแล้วต่างผ้าห่ม ลูกมันก็หลังไหลมา"
แทนเสียงหัวเราะทุกคนเงยบงันไปครู่หนึ่ง เสียงปลัดหน้าตายคนนั้น
จึงปร่าๆ ขึ้นอีก

"บ๊ะ อ้ายหมอนี่เอาเมียทำผ้าห่ม"

เชียดชาคำ : ๖๗

ลาว คำหอมให้นายนาค นางามตอบคำถามถึงสาเหตุของการมีลูกมากกว่า เพราะความจนจึงทำให้มีลูกมาก "ไม่มีเงินจะไปซื้อผ้าห่ม... ก็ได้ใช้เมียนั้นแล้วต่างผ้าห่ม ลูกมันก็หลังไหลมา" คำตอบอย่างตรงไปตรงมาของนายนาคนั้น เป็นความจริงที่ขมขื่น จนผู้ฟังหัวเราะไม่ออก ขนาด ปลัดหน้าตายซึ่งเป็นตัวแทนของข้าราชการที่ชั่วร้าย ยังรู้สึกสะเทือนใจกับคำตอบของนายนาคจึงพูดเสียง "ปร่า" ผิดเพี้ยนไปด้วยคำแก้เขินที่ว่า "บ๊ะ อ้ายหมอนี่เอาเมียทำผ้าห่ม" ดังนั้นคำตอบของนายนาคที่กล่าวว่ามีลูกมากเพราะความจนนั้น เป็นความจริงที่ขมขื่นในชีวิตของนาคทั้งนี้เพราะสาเหตุที่นายนาคมีลูกมาก เป็นเหตุการณ์ที่เชื่อมโยงไปสู่ความโชคดีและโชคร้ายในชีวิตของนาคในเวลาเดียวกัน

"ดูเอาเถิด พระท่านก็ไม่รู้ มันเงินข้า เศรษฐีบุญมันเอามาจ้าง
ขึ้นสวรรค์ " แกพูดขึ้นเต็มเสียงและชี้ไปที่เครื่องไทยทาน หลายคน
หันมามองอย่างตกตะลึง เมื่อได้สติชายชราয়ก็มีมือไหว้แล้วลูกลง
ก่อนที่พระเทศน์จบ

ชาวไร่เบี้ย : ๙๙

ลาว คำหอมใช้คำว่า "จ้างขึ้นสวรรค์" ซึ่งเป็นคำที่เราไม่นำมาใช้คู่กัน เพราะในสังคมพุทธศาสนามีความเชื่อว่า ใครที่ประกอบคุณงามความดี เมื่อตายไปผจญที่ได้ทำไว้ในชาตินี้จะส่งผลให้ได้ไปอยู่บนสวรรค์ในชาติหน้า แต่สำหรับเศรษฐีบุญได้รูดโกเงินจากชาวไร่ผู้ยากจนมาทำบุญ เพื่อหวังผลตอบแทนว่าตนจะได้ขึ้นสวรรค์ด้วยวิธีการใช้เงิน "จ้างขึ้นสวรรค์" ผู้แต่งจึงเสียดสีการทำบุญของเศรษฐีบุญว่า เป็นการกระทำที่แอบแฝงหวังผลประโยชน์ ดังนั้นภาพ

ของเศรษฐกิจจึงไม่ใช่คนดีจริง โอกาสที่เศรษฐกิจจะได้ขึ้นสวรรค์เหมือนคนดีคนอื่นๆ จึงต้องให้เงินมาว่าจ้างให้ขึ้นสวรรค์

"มาดูซิ นี่ไงข้าวสาร เกือบสองขันเทียบนะ" เขาหัวเราะเอิ๊กๆ
 "ข้าตาลูกหายกขึ้นเสียงจนคอแหบว่า ข้าวจะได้ไม่พอคนละขัน จนแม่นาง
 สงเคราะห์เป็นธูระแบ่งให้จึงเรียบริ้อย เล่นเอาตาผู้ใหญ่หน้าบานแก้มแทบแตก"
 ภรรยาของเขาล้วงมือลงไปกอบแล้วยกขึ้น ปล่อยให้เมล็ด
 ข้าวสารค่อยๆ ไหลลงระหว่างนิ้วอย่างเป็นสุข
 "โอ ข้าว ข้าวสารจริง"

คนหมู่มาก : ๗๓

ลาว คำหอมสร้างภาพให้ชาวนาารู้สึกตื่นเต้นและประหลาดใจเมื่อได้เห็นข้าวสาร จนอุทานออกมาอย่างดีใจว่า "มาดูซิ นี่ไงข้าวสาร เกือบสองขันเทียบนะ" เมื่อชาวนาได้เห็นเมล็ดข้าวสารจริงๆ จึงเกิดความรู้สึกปลื้มอย่างมีความสุข ซึ่งภาพเหล่านั้นเป็นความจริงที่ขมขื่นในชีวิตของชาวนา เพราะชาวนาเป็นผู้ปลูกข้าวมาด้วยมือของตนเอง เริ่มเพาะจากต้นกล้าต้นเล็กๆ จนเจริญงอกงามเป็นรวงข้าวเหลืองอร่าม อย่างไรก็ตามแต่ข้าวสารสองขันเลย ข้าวเป็นยุ่งๆ ก็เคยผ่านมือชาวนามาแล้ว แต่ชีวิตของชาวนาผู้ปลูกข้าวกลับมีความเป็นอยู่ที่ยากจน ไม่มีเงินที่จะซื้อข้าวกิน ดังนั้นภาพที่ชาวนาตื่นเต้นดีใจเมื่อได้เห็นข้าวเพียงสองขันว่าเป็น "ข้าว ข้าวสารจริงๆ" จึงขัดแย้งกับชีวิตคนปลูกข้าวอย่างชาวนา

ในการศึกษาเรื่องลีลาเสียดสีในวรรณกรรมของลาว คำหอมผ่านการใช้ภาษานั้น ผู้เขียนได้ใช้กลวิธีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ ถ้อยคำตรงไปตรงมาและรุนแรง หรือการนำคำมาใช้ในความหมายใหม่ในเชิงเสียดสี หรือการใช้ภาษาสร้างภาพให้ดูตลกขบขัน แต่ในความตลกขบขันนั้นแฝงไว้ด้วยความเจ็บปวดอย่างลุ่มลึก

ผลจากการศึกษาเรื่องลีลาเสียดสีในวรรณกรรมของลาว คำหอมผ่านการใช้ภาษา จะเห็นได้ว่าลาว คำหอมเลือกสรรถ้อยคำที่แฝงความหมายอย่างลึกซึ้งในเชิงเสียดสี นอกจากนั้นลาว คำหอมได้นำการเสริมความมาใช้เพื่อแสดงน้ำเสียงเชิงเสียดสีของตนได้อย่างเด่นชัด

ตลอดจนการใช้ภาพพจน์ ลาว คำหอมได้เลือกใช้ภาพพจน์ที่เหมาะสมกลมกลืนกับบรรยากาศ
ของเรื่องและช่วยสร้างอารมณ์สะท้อนใจให้แก่ผู้อ่านได้อย่างเจ็บปวด รวมทั้งเป็นส่วนสำคัญใน
การสื่อถึงสารสำคัญของเรื่องได้อย่างชัดเจน